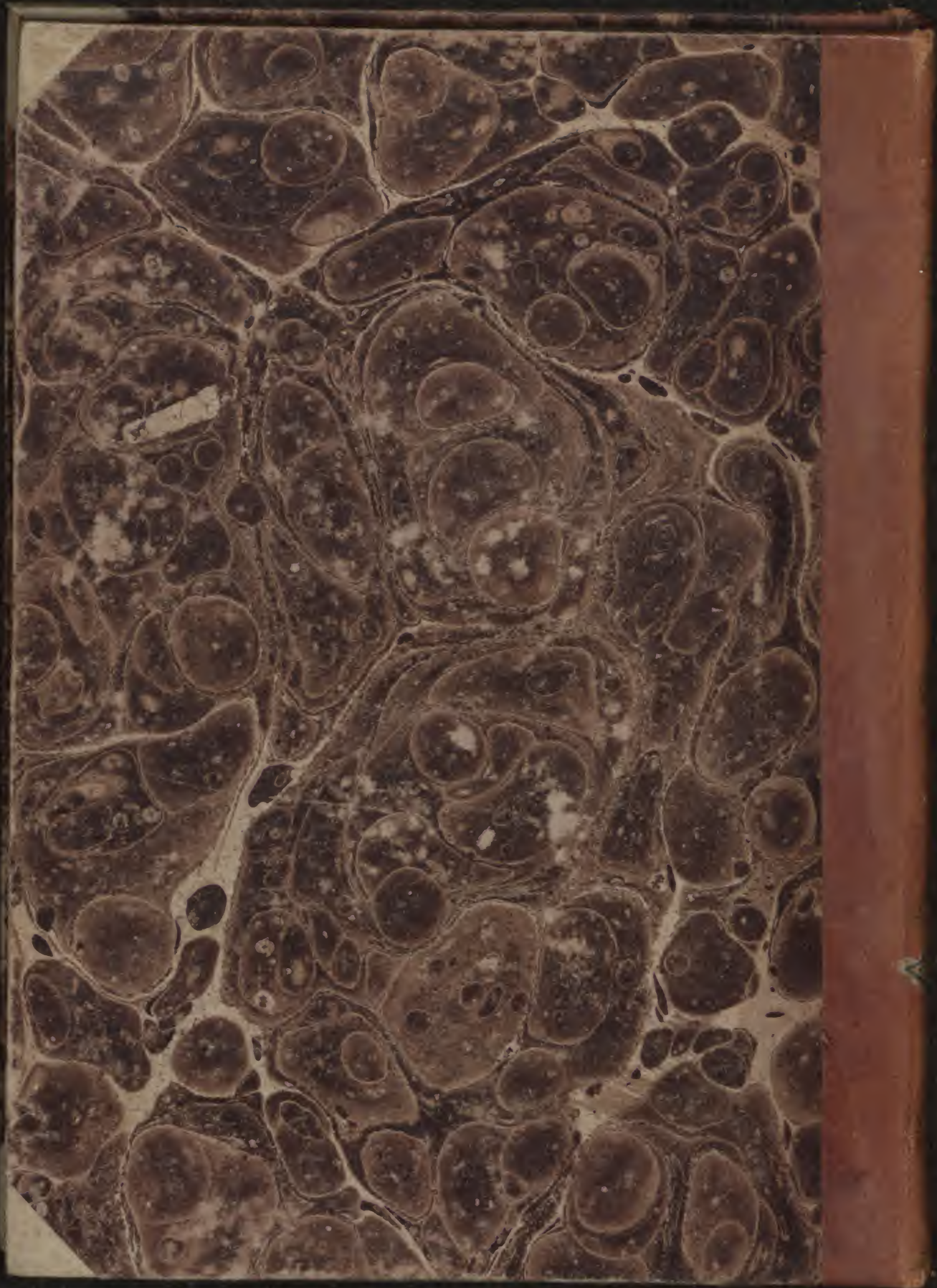

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.59

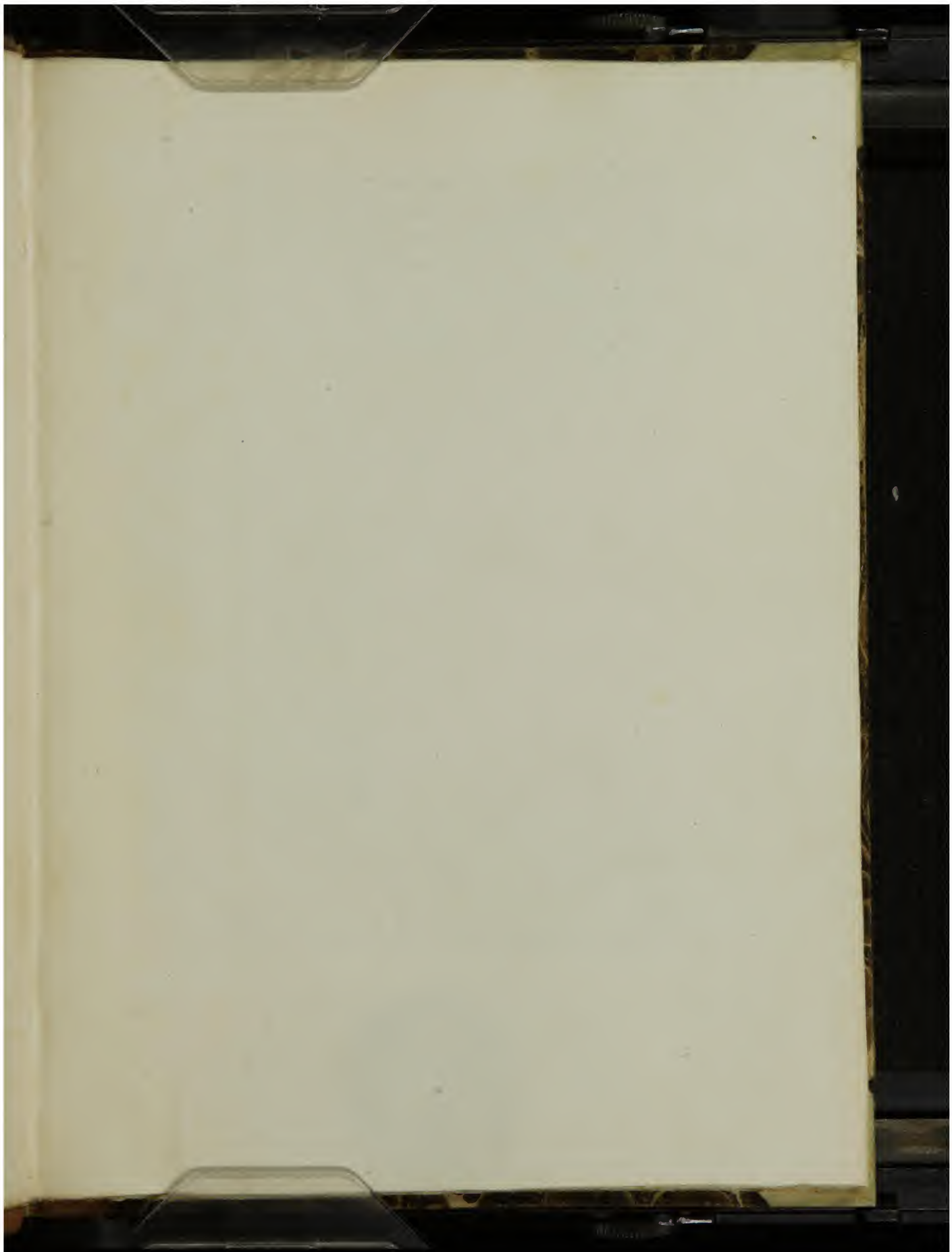
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.59

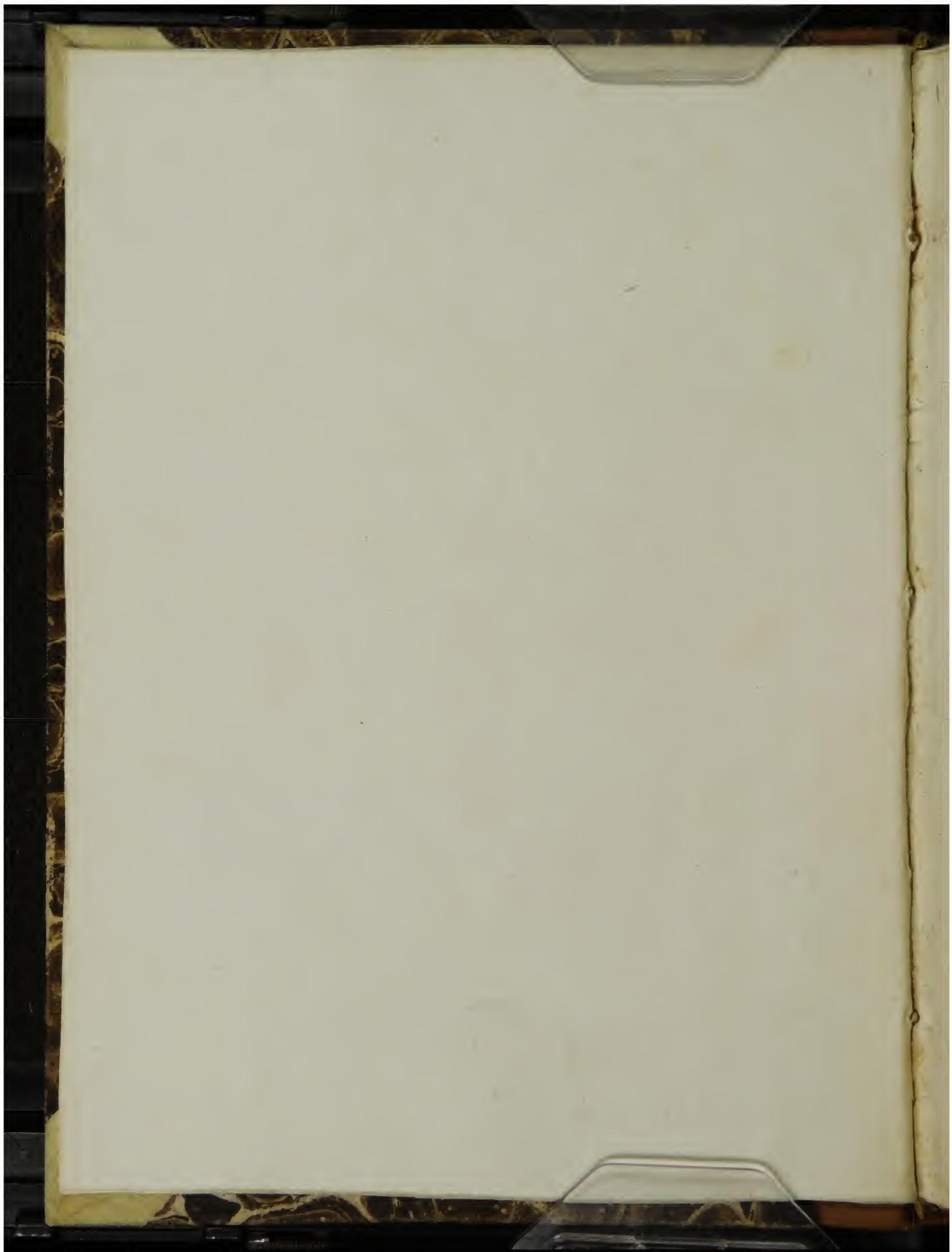
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.59

Magl. K. 6. 59

63
D lucidiorē notitiā sequentiū habendāz
videlicet de secretis mulierū aliq̃ pambula sunt
pnotāda. Primo querit̃ quot sint cāe ⁊ que sint
Secūdo quid sit subiectū. Tertio q̃s titulus: ⁊ cui pti phi
losophie supponat̃. De primo sciendū q̃ nō sunt plures
cause assignāde alicuius sciētie pprie loquendo q̃s due. s.
causa efficiens: ⁊ finalis. Qd aut̃ nulla scia habeat cām
mālem vel formalē pbat̃ sic. nullū accidēs habet cām ma
terialē: sed oīs scia ē accidēs: g^o ⁊ c. discursus ē bonus in
celarent: ⁊ maior patet. ⁊. methaphi. vbi dīr q̃ nullūz acci
dens cōponit̃ ex ptibus alterius: ⁊ alterius rōnis. ⁊ minor
pbat̃. 2. de aīa vbi dīr q̃ scia est i aīa sicut accidēs i subie
cto. Ex hoc sequitur correlarie q̃ scia ē accidēs: quia
fm̃ Aristote. nulla substantia ē in subiecto. Qd etiam nō
habeat causam formalē pbatur sic. illud quod nō cōponit̃
ex partibus alterius ⁊ alterius rōnis nō habet cāz forma
lē. scia ē huiusmōi: g^o ⁊ c. Verūtamen ad saluandos an
tiquos possumus dicere iproprie siue methaphorice q̃ sci
ētia hēat cām mālem: vocando illud mām quod scitur p
sciam vel illud circa quod vsatur scia. s. obiectū sciē: sic
oculo ē mā visio: quod satis misere sonat: ⁊ sic forte intel
lexerūt antiqui. Eodē modo possumus dicere de causa
formali itelligēdo pīpam debitū modū vel ordinē alicui⁹
sciē. ⁊ iste modus ṽl ordo sciē nō distīguitur ab ipsa scia.
ex quo patet iproprietas antiquorū. Causa aut̃ efficiēs
dīr fuisse. d. Alber. qui cōposuit pntez tractatū. Quod tñ
pprie loquendo nō ē verū. pbatur id quod nō ē nō ē causa
efficiens sciē nūc exstis. sed. d. Al. nō est: q̃ iā dudū est

corruptus: ergo zc. sed improprie loquendo dicimus q. d.
Al. e causa efficiens huius scie. propterea quia ordinavit
nobis unum librum de quo alii libri sunt scripti quousq. p. sen
tes libri venerunt ad notitiam nostram. Ex illo infero
conelarie q. plures p. nt esse cause efficientes vni⁹ scie. ex
quo p. nt informare aliquem ista scia. Et etiam liber p. nt esse
causa efficiens: quia aliquis potest studere intus vna co
clusionem uel duas ex libro. Causa vo finalis est duplex
finis intra z finis extra. Finis intra e agnitio eorum que do
centur in hoc libro. Finis extra est ut cognito hoc libro:
habeamus facilem accessum ad alios libros naturales.
De subiecto aut sciendum q. fatuum e querere qd sit subiectum
alicuius scie sine distinctione. p. pter quod sciendum q. sub
iectum capitur trip. l. r. Uno modo p. subiecto ex. ntie: z sic
dicitur q. anima e subiectum cuiuslibet scie: quia ois scia e
in aia sicut dictum e. Alio modo capitur subiectum p. sub
iecto p. positionis: z sic dicitur q. multa sunt subiecta istius
scie nam multe sunt p. positiones in hac scientia. Tercio
modo dicitur subiectum attributionis: hoc e vnus e min⁹
cois qui p. nt predicari de pluribus uel de oibus que docet
in illa scia: z sic dico q. subiectum istius scientie dicitur esse
femella cu suis secretis. uel alio modo secretum generatiu
z generabiliu. Cui parti p. hie supponatur: dicendum q. nali.
quis libri titulus. Incipit liber de secretis mulierum.

Ilecto suo z cetera.

Diuidit iste liber p. ma sui diuisione i quatu
or tractatus. In p. mo determinat de forma

2
tione embrionis et de influentiis planetarum. In secundo tractat
partum ipsius fetus et cum hec quedam accidentia siue proprietates spe
ciales circa fetus exitum puenientes. In tertio ostendit signa
conceptus et impedimenta eiusdem et cum hoc signa virginis ca
stitatis et corruptiois. In quarto et ultimo tractatu declarat
nam spiritus quid sit spiritus. Haec ibi. nunc autem. tertia ibi. fini
to vero sermone. quarta ibi antequam vero finem. *Primum*. t. item
diuiditur in .v. capitula. In primo ponit partem prehemiale. in
secundo ponit quedam preambula ad intentum valentia. in tertio tra
ctat generationem embrionis in matrice. in quarto formationem
eius ostendit in utero matris. in quinto declarat quedam omissa
ut magis lucide possit ostendere quod in matrice mulierum plures fe
tus possunt generari. Haec ibi sicut scribit. tertia ibi postquam autem
quarta ibi. istis visis. quinta ibi ut autem etc. *Primum* etiam
capitulum diuiditur in .v. partes. In prima dirigit salutationem.
Secundo narrat petitionem eius. 3° ostendit quam petitionem uolu
it adimplere. quarto ostendit quod ipse potuisset merito neglegere. quinto
dirigit petitionem. partes patebunt et legantur simul propter breui
tatem. unde sententia sua est ista quod ipse intendit ex quo ipse fuerat
rogatus ut componeret unum tractatum de secretis mulierum
ipse Al. rescribit socio suo unam missulam quam missula hic in prin
cipio ponit antequam verus textus inchoetur. Et breuitas ista
est sententia quod ipse mandat socio suo amicabilem salutati
onem et continua nocumenta huius presentis vite docet
esse. et ibi. Cum vestra et cetera. voluit sic dicere. Ex
quo nostra uenerabilis societas supplicauit quod nobis aliqui scriberet

de secretis mulierū: tunc visa petitione vestra nulla tar-
ditas me detinuit. nam cōposui de hoc vnū breuē tractatū
Sed pusilla zc. Hic apponit quare si placuisset potuisset
denegare petitionem ipsius. nam illo tpe fuerat ipeditus
arduīs negotiis. nō tamen ppter hoc rennuere uoluit sup-
plicatio eius: ut ad suam instantiā istū librū ederet. Et ē
snia q̄ ipse rogat ipsū instanter ut non debeat reuelare ali-
cui puero tam etate q̄ etiam moribus hūc librū. Circa
primam prem notandū quod dicit apud mulierū naturam
q̄ ipsa femella deficit in calore. ppter ea patit hoc secretū
s. fluxū menstruorū. Cuius cā ē quia rōne frigiditatis nō
potest eē sufficiens digestio uel decoctio mae. z iō relinq̄t
ibi aliqd supfluū quod quidem indigestum est. tūc natura
sagar ordinauit debito tpe ei transitum ut a corpe femine
expelleretur ne ppter hoc pateretur grauamen z infirmi-
tates. Secūdo notandū quod dicit in lra iuuenilis mea
mens z pusilla. de hoc deuīt arogantiam ostendēdo suaz
humilitatē ut patet intuenti. Preterea notandū qđ dicit
puero zc. q̄ duplex ē puer. s. etate z moribus. s. qui iēpte
viuit. Unde. d. Al. rogat socium suum q̄ nulli horū de-
bet notitia ista tradi ī hoc libro data. non primo puero. s.
etate: quia non intelliget: z si aliquid itelligeret forsan ma-
le perciperet. Non etiam secundo puero. s. moribus: q̄
hec doctrina non ualet ea vtenti inepte z male viuenti in
moribus.

Icut scribitur secūdo de ge-
neratione z cetera.

Hoc ē capitulū secundū huius tractatus et cōtinuat sicut p^o
Post h̄ expedivit se auctor de quibusdam positio in phe
nio istius libri: hic ponit quedā pambula ad suū ppositū
ualentia. et sūt duo. s̄m ibi. ideoq; et. Unde primo intēdit
ponere pclusionē primam huius libri et est ista. Generatio
aīalium ē sempiterna. pbatur ex l̄ra sic illud ē sempiternū
quod picipat eē dīno et īmortali: seu quod īesse perpetuo
pseruatur put sibi cōuenit. gnatio aīaliū ē huiusmodi: g^o
et. maior patet ex eo q; omne dīnū ē perpetuū ut patet. 2.
methaphi. quia ē īuariabile et īmutabile s̄m phm et cōmē
tatorē ibidē. minor patet ex dictis Arist. in. 2. de aīa quē
auctor allegat in l̄ra ut patet in textu. Circa l̄ram pmo no
tandū ē q; dicit nālissimum aptū ē. posset aliquis dicere s̄.
masculus generat femellā et mulier masculū: ergo ista l̄ra
ē falsa. pntia patet: et assūptū ē expientia. Rndetur mascu
lū et feminam eē idē ē dupliciter. uel eiusdē nāe specificē et
esse uite: et sic ē verū. Alio mō s̄m dispositiones corpora
les quantū ad membra principalia corporis: et sic nō ē uerū
quod patet intuenti. Sed h̄ hoc arguit s̄m Auicē. q; mem
bra principalia sunt cor et cerebrū et illa habent idem: igit
solutio nulla. Rndetur q; membra principalia duplicia sūt
quedam sunt principalia uite que faciūt ad esse uite. Alia
sunt quantū ad actū generandi que faciūt ad eē specificum
conseruandū ut membra genitalia. Ad ppositū dico q; mu
lier et uir habent bene membra similia quantum ad eē uite
sed non quantum ad actum generandi. Unde secundū me
dicos licet femina non habeat membra disposita ab extra
puta genitalia: habet tamē ad intra testiculos affixos ma

trici versus dorsum et spermatilant tanquam viri et dis-
currit semen ab ipsis propter delectationem sicut salina
ab ore famelici. Item est notandum quod ad generationem
plura requiruntur. Primo mas et femina: et ideo natura
ordinauit: ita quod mas sit nature sicce et calide. et femina fri-
gide et humide proportionaliter intelligendo. Secundo re-
quiritur ad generationem quod habeant membra genitalia si-
cut membrum viri et membrum mulieris. Tertio requi-
ritur quod sint debite disposita scilicet quod virga virilis non sit
nimis brevis nec nimis longa: et quod aliquod membrum ap-
positum sit bene dispositum. Juxta quod notandum quod tria
sunt in coitu. appetitus ex cogitatione fantastica: et ex spiri-
tu et humore. appetitus ab epate et a corde consequens: et a
cerebro: quia quando talis motus fit in coitu tunc omnia
membra corporis calefiunt per coitum et per calorem eri-
guntur et humor qui est in cerebro per venas attrahitur et
ad testiculos mittitur et per virilem virgam eiicitur. nam
ut dicit Apocras quecumque vene que post aures dicuntur
extense diminute procedunt: generare non possunt. nam
si aliquid dimiserint vel eiecerint in coitu non est semen sed
aqueus humor: et ideo de illo nullus conceptus fieri potest. et hoc et
accidit illis quando modum actus luxurie solent exercere quod non emit-
tunt semen sed humorem aquosum et aliquam sanie quod multum periculosum est.

Causam autem quare et cetera.

hic adducit causam cuiusdam superius dicti quia dictum
erat quod individua non possunt permanere secundum esse eorum in diuinale et
male. de hoc reddit causam et per se in ista. et potest formari ratio per conclusionem

prius positam ex lra. Quisq; substantia e corruptibil
illius generatio est eterna. sed substantia aialis siue hois
e corruptibilis: ergo zc. De ista rone sic pcedit. pmo po
nit maiorē. deinde miorē ibi substantia enī hois. Sz dicēt
aliquis si lra eēt vera sequerēt q deus nō eēt oīpotens qd
ē falsū. quod probatur nā deus nō pōt hoīem eternalit con
seruare: ergo aliqd ē quod deus nō pōt facere: g° nō ē om
nipotens. Rndetur q deus ē oīpotens rone possibiliū z nō
ipossibiliū uel illoz que iplicant p̄dictionē: Itē dīet aliqs
auctor dicit in lra q generatio sit sempiterna. p̄ omne id
quod icipit eē nō ē sempiternū: sz gnatio icipit eē: ergo zc
maior patet uirtute istius termini incipit. minor patet q
adā fuit primus homo. Rndetur phisice loquendo negan
do miorē. de adam dicit Auerrois z bene cōcedit q Adāz
fuit homo de quo adhuc hētur memoria apud oēs. sed ipie
nō concedit ipm fuisse p̄mū hoīem. Itē nota q dicit i lra
q ipossibile sit eūdē hoīem gnārī sub idētitate gnālī. Con
tra p̄m ptolome. z pla. idē hō nūero pōt regnārī: g° b° est
falsū. p̄ntia t3. assūptū patet p̄ eos. vñ dicūt q p̄ magnū
annū uidelz post. 36000. ānorū reddeūt z regnāt z dī
cūt q infinities sum⁹ regnātī. Et ipsi rñdent ibidez ad ar
gumentū quod posset fieri cōtra ipsos: quia aliquis diceēt
quare hec nescim⁹. dicūt q fantasia nra z memoria illarū
est corrupta. ideo non possumus recordari. sed breuiter
ista opinio non sustinetur: intelligendo illam sicut io
nat: quia est contra fidem et contra dicta Aristotelis.
Sed tamen possumus saluare dictum ipsorum per talem
modum q iste annus esset completus: puta quando est

non de a

facta reuolutio octauē sperare que per .100. ānos mouetur
vno gradu tunc animalia multum his similia in opationi
bus et dispositionibus reddibunt: et hoc bene concedit: quia
non ē cōtra fidem si mundus ita diu stabit.

Deoque cum et cetera.

Hic adducit sūm preambulū ualēs ad intentū suū
et ē sūa finaliter in hoc quod homo ē nobilissima creatura et
quod ipse probat in lra multis auctoritatib⁹ ut patet intu
enti. Et ex ista lra traditur cōclusio ha. et ē ista gnatio ho
minis ē pfectissima. congruū ē. n. quod nobilissima creatura
habeat nobilissimā pfectionē. alias pbatur sic. id quod h3
plures generationes q̄ oīa aīalia: illud ē nobilissimū. hō
ē huiusmodi: g⁹ et c. maior manifesta ē. et mīor patet: quia
ipse homo habet aīam intellectiuā p quā differt ab oībus
aīalibus. Itē aīas cōfirmatur p multas auctoritates phie
moralis et nālis ut patet ī lra. et alias cōfirmatur p Arist.
ī pmo de aīalib⁹ ubi dicit quod nobilissimū et altissimū ē ipse hō
Itē ī pmo ethicorū hō inter oēs creaturas ordinat⁹ ad sū
mā felicitatē. p⁹ ea auctor pfirmat pclusionē ibi. et cu3 pfe
ctū. Et arguit sic ī lra illud ē pfectissimū qd maxie appetit
ab intellectu nro. sed int⁹ ea que sūt eiusdē generis. gnatio
hōis ē huiusmōi: g⁹ et c. maior ē manifesta: et mīor patz qz
gnatio ē motus dñōe ad esse: et ē maxie appetit⁹ et pīpue
ab hominibus:

Et intelligo et cetera.

Hic remouet dubiū qd sic incidit nā prius dixit quod gnatio
hōis ē motus et ē pfectissima. ex hoc aliquis posset credere

q̄ gnatio hoīs eēt excellentior ⁊ nobilior q̄ p̄m⁹ mot⁹ q̄d ē
fallū q̄ talis ē cā oīū aliorū ut patet. 8. philico. ⁊ p̄mo celi
Istud dubiū remouet auctor ⁊ dicit q̄ dictū suū intelligit
de motu uariante ip̄m mobile ut p̄3 in l̄ra. ⁊ p̄ hoc excludit
motus p̄mi mobilis. Vñ motus variās d̄r mobile motuz
corūpens q̄ fit cū abiectiōe p̄rii. Postea auctor dat mo
dū p̄cedendi. ibi. ī hoc 3° 7^c. ⁊ uult dicere q̄ primū suū ca
pitulū oñdit de ēbrionis gnatione ⁊ de illis q̄ sunt occulta a
pud nām mulierē. Nota q̄ ēbrio d̄r vna massa carnis ex
semīe uī ⁊ mēstruo mlieris coagulata ut p̄ea meli⁹ p̄bebit

Postquam ergo et cetera.

Capitū tertiu ī quo. d. Al. p̄sequit intentū suū
principale. s. generationē ēbrionis. ⁊ p̄mo facit hoc. sc̄do
remouet dubiū ibi. sed ex his q̄ dicta sūt 7^c. prima ps diui
ditur in tres. primo declarat generatōm ēbrionis. s̄o ostē
dit modū per quē gnatur. tertio declarat quoddā dictū. s̄a
ibi. istis uīs. tertia ibi. cōcipe aut. prima etiā ī duo. pri
mo cōtinuat se ad dicēda: s̄o p̄sequit intētū ponēdo vnum
notabile. ibi. iuxta q̄d nōndū. Sententiā patet in l̄ra q̄ to
ta uīs stat in hoc q̄ p̄rio uoluit declarare gnātōz ēbrionis:

Iuxta quod et cetera.

Hic Al. quoddam notabile ponit ualens ad intentū suū
⁊ ponit duas op̄iones contrarias de formatione embriōis
Prima opinio est medicorum. secunda philosophorū.
Unde medici dicunt q̄ tam semen patris q̄ etiam mēstru
um matris cedere in substantiā fetus. Arist. aut uoluit ⁊
alii phī q̄ semen ipsius patris nō cedit in substantiā fetus.

sed disponit semen ipsius matris ad formationē embriōis
7 postea dicit ipsū enaporaliter exallare . 7 ista ē inīa auc
toris. Ex illa lra trahitur cōclusio quarta huius libri: 7 ē
embriō generat in vtero materno ex semine patris 7 men
struo matris . pbatur sic. Ex eodem generatur embriō et
homo: sed homo generatur ex semīe patris: 8° 7°. de ista
rōne mīor ē tū ponit in lra. Diceret aliquis possibile ē ho
minem nāliter generari absqz semine: 8° lra falsa. pntia ē
clara. Assūptū pbatur p Auicē. in libro de diluuiis ubi
dicit q post magnum diluuiū quando uniuersi homīes
fuerunt submersi: homīes creuerūt ex cadaueribus mor
tuorū mediante uirtute celesti. 7 hoc cōfirmans dicit q ge
neratio gigantū fuit post bellum troianum ex multis cada
ueribus mortuorū inuicem conglutinati. Dico q Auī
cen. dicit falsuz ut patet per cōmentatorem . 2. colliz. ubi
ipse probat q homīes non possunt regenerari ex putrefac
tione sicut cetera animalia. Ad cōfirmationē dī q ex talī
bus cadaueribus non fuerūt gigantes generati: sed ex se
minibus pentū per constellationem celestē. Unde sciendū
q dicit cōmentator ubi sē se quandā puellā hūisse ī uicinīa
cui bene confidebat que sibi veraciter iurauit q nunqz fu
it īpregnata per aliquem virum 7 tamen concepit: postu
lauitqz ab eo remedia: ipse autem Auerrois inquirēs cau
sas hīc inde perserrutatus fuit 7 inuenit q fuit balneata
in balneo ganelli aque tepide. 7 ibi subito per attractionē
seminis virilis fuit īpregnata eo q sperma alicuius viri
fuit emissum in balneo: 7 tunc membrum mulieris a tota

proprietate extraxit sibi semen quantū potuit: et istud pos-
sibile esse dicit Commentator secundum operationes naturę
postea predicta puella quesuit auxilium a Commentatorē
ut parere posset ex quo non fuit corrupta. Cui ipse respon-
dit qđ deberet vti acta venereo et conuersari cum viris.
Sed hic dubium est vtrum talis puella fuerit tūc virgo
uel non. Respondetur breuiter qđ corruptio est duplex:
Quedam est per seminis decissionem. Alia que fit per lesi-
onem pellicule virginitatis scilicet quando imē frangitur
tunc dico qđ primo modo fuit corrupta quia attraxit semē
et cum hoc emisit. sed secundo modo non: quia pellicula
non fuit corrupta. Ex quo sciendum qđ plura requiruntur
ne ipsum semen in agrum non proiectum dilabatur. Pri-
mo qđ ipse mas et femina cum habent actum venereum nō
exerceant ipsum stando: quia tunc semen sursum proiciē
et sursum proiectum dilabitur: quia omne graue tendit de-
orsum. Secundo ne coeant iacendo super latera. et ratio ē
quia semen ad vnum latus funditur matrici: et per conse-
quens dilabitur et generatio impeditur. Tertio ex parte
mulieris requiritur qđ matrix non sit corrupta: qđ qđ orifi-
cium ipsius illesum sit: quia aliter semen non haberet per-
manentiā. et requiritur etiam qđ matrix non sit nimis in-
munda uel lubrica: quia ista omnia impediunt. Quarto
requiritur debita matricis apertio: quia si in emissionē sp-
matis ipsa matrix non aperitur: tunc ad alium locū mittit
ipm semē et sic p aliquō tēp⁹ magna massa carnea ex h⁹ gnāt:
sic accidit plūb⁹ mulierib⁹ iuuenilib⁹ qđ ppter oīclā actū uenēū

exercere nō possunt: tunc ppter nimiam attractionē ⁊ libi-
dinem tēpore nocturno in somniis in dorso iacentes poluti-
onē faciūt emittentes propriū semen: tunc hec pollutio ad
loca interiora circa vmbilicū se reponit ⁊ in magnā massā
carnis crescit ita q̄ ventres earum incipiunt tumescere:
⁊ tūc opinantur q̄ sint ipregnate quod tñ falsū ē. ⁊ ab ista
tumefactione non pnt sanari nisi p regimen medicinale: et
vocatur a medicis mala matricis. Quinto ipeditur cōce-
ptus longitudine virge. quia dicit galie. q̄ nō debet eē lō-
gior nisi .xi. policis ad plus. ratio ē quia si ē longior tunc
semen in matrice dispergeret ⁊ p pns cōceptionē ipediret.
breuitas ipsius debet eē ad minus vnus policis qz si esset
brenior tunc orificiū matricis nō posset tangere ⁊ p p se-
quens semen emissum ad aliū locū flueret: ex quo orificiū
matricis tangere non posset ⁊ sic ipediretur conceptio. ⁊ p
hoc mulier diuersos morbos incurreret.

Stis autem uisis ⁊ cetera.

Hic oñdit per quē modū generatur embrio ī ma-
liere ex spermate patris ⁊ menstruo matris: ⁊ vult lra tñ
diceē q̄ accepta vna parte medicorū uel Arist. tūc mulier
quando est in coitu cū uiro si eodē tēpore emittit mēstruū
in quo uir emittit sperma ita q̄ illa semina concurrūt siml
⁊ ad locum debitum ⁊ q̄ vnum commisceatur alteri: tunc
mulier concipit. Ex illa littera trahitur conclusio quinta
huius libri: et est illa. Embrio generatur ex semine pa-
tris et menstruo matris debite in matrice conceptis:
et vnitis. Probatur quodcūqz aliqua duo concurrūt

ad alicuius tertii generationem: tunc tertium generari non potest nisi talia ad inuicem commisceantur et in debito loco recipiantur. sed embrio generatur ex semine patris et menstruo matris ut dicit conclusio quarta: 8° et 2°. Ad intelligendum conclusionem sciendum quod menstruum est duplex. quoddam est purum quoddam impurum. Menstruum purum est proprium semen mulieris quod cedit in substantiam fetus. et de illo intelligitur littera. Sed menstruum impurum est quedam superfluitas mulieris et immunditia que causatur ex indecoctione cibariorum: ex quo mulier est frigide nature non habens sufficientem caliditatem qua possit decoqui totus cibus. et exinde quotidie reliquitur ibi aliquid superfluum immundum de ipso alimento. et hoc exit omni mense de muliere: ut postea in littera melius patebit.

Dubitatur hic utrum tempore coitus sit maior delectatio in uiro quam in muliere uel econuerso. hanc. q. mouet Aristo. in primo de generatione animalium: et dimissis argumentis ex utraque parte respondetur unam delectationem esse maiorem aliam in actu uenereo potest dupliciter intelligi. Uno modo intentione: et sic maior delectatio est in uiro quia semen eius est calidius. Alio modo extensive: et sic maior est in muliere quia habet duplicem delectationem. primo quia recipit. secundo quia emitit semen. Secundo dubitatur utrum tempore coitus delectatio sit in toto corpore uel tantum in aliquibus membris puta in uirga uirili et in membro mulieris. Respondetur aliquam delectationem esse in aliquo dupliciter intelligitur uno modo principaliter. Alio modo executive. modo ad propositum dico quod ipsa delectatio in coitu principaliter est in membris pertinentibus ad actum coeundi. scilicet executive est in omnibus membris: nam omnis uene ibi

concurrunt.

Incipere autem et cetera.

Hic declarat quoddā dictū z pmo hoc fac. Po ici
dēt? oñdit qd sit mēstruū mliex. Pa ibi. iuxta qd zc. pzo
dicit qd sit pcepe. Po ponit accñs pñs mulieres p pceptōz
ibi. p qz vo. z vult dñe i oib9 istis ptib9. pmo q pcepe vo
cat qñ semia i semia pcurrūt: z p qz ista semia lūt fcepta
i mñice tñc mñix vñdiqz claudz ita qñhil de tali semie pōt
exire: z sic fit retetō mēstruoz: z tñc declāt qd sit mēstruū
dicit q mēstruū nihil aliud ē nisi supfluū alimēti qd i sbaz
rei nō cedit si ēt spina i viro. z apt hō vōt mēstruū qa ac
cidit mulierib9 quolibet mēse cū sint debite etatis. s. 13. an
noz. tñc subdit q accidit qbusdā mulierib9 ille flux9 in no
uilunio: aliqb9 añ: aliqb9 p9. z oēs mulieres hñt dolorē in
tali fluxu nñ tñ eqñr. nā qdā magis z qdā min9. Circa istā
ptē pmo nōnd q mñix nihil aliud ē nisi qdā istm muscu
liosū hñs quādā pelliculā i q distīguūt plura hñtacula con
ueniētia ad gnātōz fet9: z ē i mēbz mulieris z i testina s
uefica i pte supioi. Secdo nō q illa mñix hz plurs cameras
hzenī duas i orificio pcauo q sūt orificia venaz de qb9 ve
nis sanguis mēstruosus exit p mēbrū mulieris. p istas
duas cameras sūt testiculi mulieris. vñ sm Auerroī in
pocolliz. orificiū mñicis i vñgie ē valde crispū: z ex ista cri
spitudine oriūt qdā uene hñtes pelliclaz unā ptextā duab9
texturis qz vna tangit lōgitudiez z ē minor: z flīq latitu
dinē. vñ qñ tñes pellicle p vñgā uñle frāgūt tē amittit vñgī
tatē: z tē i coitu qñ pmit9 cōrūpīt vñgo spina i magna copia

fluit de membro eius. et hoc est vltimum signum quod adhuc fuerit
 virgo. Item nota quod ipse dicit menstruum in muliere etc. hoc est in
 intelligendum secundum prius dicta de menstruo puro et non puro. Item
 nota quod si tempore coitus spuma cadit ad dexteram partem mulieris inde
 gignatur mas: si vero ad sinistram: femina. Item non quod dicit in littera
 quod matrix etc. et ratio si licet si aliquis haberet unam amicam et daret ei
 munus aliquod quod diligeret: tunc ipsa si timeret perdere clauderet
 fortiter manum: sic etiam matrix diligit tenere semen: et propter hoc
 fortiter claudit. Item non quod dicit in littera quod mulieres incipiunt
 habere istam infirmitatem. scilicet. menstruorum cum sint. 13. annorum et durat
 usque ad annum quinquagesimum. v. Adde tribus dena mulieris
 menstrua cernas. Ad quinquagena durat purgatio tanta.
 Item non quod dicit in littera quod menstruum mulieris sit superfluum alimen-
 ti etc. Unde intelligendum quod multiplex est digestio. prima est in
 ore et illa est quedam masticatio. secunda est in stomacho et superfluum eius
 est stercus. tertia in epate. quarta est in membris ut medici dicunt
 modo spuma vel semen est superfluum quartae digestionis. Sed tunc dice-
 ret aliquis cum ipsi viri habeant tertiam digestionem quod tunc non habent
 menstrua. Respondetur quod tertia digestio est in epate: et ibi viget
 maxima caliditas in homine. idcirco ibi non relinquitur aliqua imun-
 ditia: sed in mulieribus ibi est debilis caliditas. ideo relinquitur ali-
 quod superfluum. Item non quod per aliquos menstruum dicitur esse in trina domo
 Primo modo menstruum naturale sicut menstruum mulierum. 2o modo su-
 pernaturale sicut in iudeis. Tertio modo per naturam sicut in quibusdam cri-
 stianis melancholicis panem et non per virginitatem. Querere posset quispi-
 am quod in mulieribus impugnatissimum non fluunt menstrua. dicitur. quod conuer-
 tuntur in aliquid quod ut habet in littera due vene transierunt de matrice ad mam-
 illas et inde menstruum etiam transfertur ad mammillas

Nota quod
 mulier
 et in bre-
 uis de muf-
 tum quod i-
 tem dicitur
 in Conso-

z ibi decoquitur z recipit formam lactis: z tūc iterū transfertur p predictas venas z nutritur ex de fetus in vtero materno. Etiam mulieres lactantes vt sunt nutrices non habēt tñ de menstruuo quātū alie mulieres: qz transmutat adz mā lactis. Et iō fm Auerroī alique mulieres ut nutrices precipue nō pnt īpregnari: lz egregie subagitētur. Unde sciendū est qz non ē īpossibile qz menstruū fluat per tres menses post cōceptionē: quia fetus nouus nō pōt cōtū concipe. z ī hoc decipiūt multe femie que credūt quādo hnt menstrua qz tūc nō sūt īpregnate: cuius oppositū sepe verū est. Item nota qz ppius locus menstruorū ē in mīce: z transfertur p quādam venas exntes ad membrum mulieris per dorsū. z huius signū ē quia mulieres tali tēpore magnū habent dolorem in dorso. Itē nota qz quedam lunatio habet quatuor quadras: z fm hoc mulieres ī illis tēpib⁹ diuersimode patiūt. quia prima quadra ē qñ nouū lūnū incipit z durat per octo dies quasi. z ē sanguinea qz calida z hūida: z tūc mulieres cōplexionis sanguinee patiūt. Secūda quadra ē colerica qz calida z sicca: z tūc mulieres colerice patiūt. Tertia quadra est melancolica qz frigida z sicca: z tūc mulieres melācolice patiūt. Quarta quadra ē flegmatica quia frigida z hūida: z tūc mulieres flegmatice patiūt. Istō tñ nō obstante circa plures mulieres menstruuz frequenter accidit in fine mensis. nam qñ oēs sunt nature frigide z flegmatice. Sed diceret aliquis quare bruta animalia non habent menstruum. Respondetur qz transmutatur in pilos. Volunt tamen aliqui dicere qz qdam bruta animalia habent menstruū in parua quātitate

Ex his que et cetera

Idic Al. monet quedam dubia et sunt quatuor p ordinem
primū ē illud. Vtrū menstruū habet colorē sanguineū aut
aliū colorē. et ipse soluit: cuius solutionis v̄tus stat in hoc
q' oēs mulieres nō corrupte habent menstruū ī colore sā
guineo: sed que corrupte sūt habent menstruū luidi colo
ris uel lutei uel uinei. et exponit quid p corruptas ītelligat
dicens q' non ītelligit de corruptione v̄ginitatis seu casti
tatis sed ītelligit illas mulieres que habent humorē vis
cosum putridū et corruptū. Secūdū dubiū ē istud utrū
ista mēstru affuant panū mulieris more secessus uel per
vulua mōre p̄iectionis vrine. Et soluit. d. q' p vuluā
mulieris sicut crudus sanguis et tenuis. Et primo nota q'
istud dubiū rōnabiliter ē motū quia color ē quoddam acci
dens qd est qualitas s̄m q' ex p̄mixtione p̄maruz qualitātū
generat sicut dicit in primo de aīa in p̄hemio q' accidentia
magnā partem conferūt ad cognoscendū q' quid ē eē rei et
maxie illud accidens quod habet hic discerni p̄sensū visus
p̄phim p̄mo methaphi. ubi dicitur q' sensus visus multas
rerum differentias ostendit. Ex illo sequitur q' dubium
rationabiliter est motum quia si volueris habere p̄fectaz
noticiā de ipso menstruo necessarium est ut cognoscas co
lorem ipsius. Item illud quod dicit in littera de corruptis
mulieribus. Nota q' mulierum corruptarum quedā sūt
corrupte carnaliter per virgam virilem. Alie vero dicū
tur corrupte propterea q' habent humorem corruptum et
viscosum eis adherentem. de primis non ītelligitur l̄ra

400

sed de secundis. Unde sciendū q̄ puelle i corrupte maiores
 habent dolorē i tali fluxu q̄z alie mulieres corrupte qz ipe
 virgines nō habent ita transitū sicut mulieres corrupte.
 Itē sciendū q̄ mā mille mliez z testiculi viroz aliquat̄
 concordant i nā: quia sicut p mā millas fluit lac: sic p testi
 culos sp̄ma emittit. Itē sciendū q̄ s̄m dubiū fuit rōnabili
 motū quia hoīes q̄ patiūt dī s̄nterīā patiūt fluxū ventris
 sanguineū q̄ assimilāt fluxui mēstruoz. Et istū fluxū ha
 bent indr̄nter viri z mulieres. Itē nō q̄ i viris melanco
 licis gnātur multū de ip̄a melāconia q̄ dirigitur ad splen:
 z de splene ad spinas dor̄si a quib⁹ descēdit ad alias venas
 ex̄ntes circa ultimū intestinū q̄ uene vocāt emoroides qz
 qñ tales vene replent tūc isti melancolici purgant p talē
 fluxū: z ille fluxus multū pdest eis si ē tempatus. Et ille
 idē fluxus repitur in iudeis magis q̄z i aliis: quia plurimū
 ad naturam melancolicam declinant: l̄z tamen cōt̄ dicat̄
 q̄ hñt p miraculū dei de quo nō ē dubitādū qñ sit verum.

Tercio dubitatur et cetera.

Idē mouet tertiam dubitationē z ē illa quare i mulierib⁹
 fluūt menstrua que sunt superflua alimentī omni mēse z
 in viris non fluit sperma ex seipso quod ē etiā superfluū
 alimentī zc. Et soluit in littera z in hoc q̄ stat solutio q̄
 mulier ē frigida z humida a natura. Vir vero calidus et
 siccus a natura. mō sicut testatur Arist. 2. metha. q̄ de
 natura humidi ē fluere. ex quo cuz aliquando in viris est
 humidum aerium: hoc non fluit nam calor naturalis sc̄p
 agit in eum. in mulieribus autem ē humidum aqueum: z

ideo cito fluit. idcirco nā cū nīl frustra faciat ordinavit ī
mulieribus quod melius ē. s. ut purgent a tali supfluitate
Preterea nota hoc tertium dubiū rōnabiliter motū ē: qz
sicut menstruū ē superfluum in muliere. sic etiam spma ī
viro. Sed circa solutionē sciendū qz sperma in viris non
fluit singulis mensibus de corpibus eoz sicut menstruum
muliez. 7 ratio in lra assignat quia. s. humiditas mulieris
ē aquea. Ex isto sequit qz mēstruū mulieris ē multū vene
nosū 7 corporis infectiuū. vnde dicit Al. si menstruū tange
ret ramū arboris viridis cito arescit. iō natura nititur ma
xime expellere talē mām. Etia ex hoc patet solutō qz sper
ma in viris nō in tanta copia sicut menstruū in muliere lz
etiam natura se purget aliquñ dormiēdo. Unde sciendū qz
nocturna pollutio accidit pluribus de causis. Quāqz ex ni
mia ebrietate 7 assūptione cibi vel potus quando ē digest⁹
nā tunc post digestionē sepe fit pollutio. Secundo mō fit
ex nimia cogitatione turpi vel locutione tūc de nocte fit pol
lutio. Tercio fit aliquando ex illusione demoniaca 7 dece
ptione eius. Quarto fit ex plenitudine hūorum sicut quan
do aliquis repletus ē multis humoribus 7 sanguine: 7 tūc
fit pollutio que ē purgatio naturalis. Quinto causatur ex
nimio ieiunio quādo aliquis nimīū ieiunat: tūc nālis calor
excitatur 7 agit in humidū: 7 tūc talis pollutio nociua est.
Sexto cā ex nimio labore: quia hō p nimīū laborē ex sicca
t: 7 tūc etiā fit pollutō nāl. s. qz hō emittat semē dormiēdo
7 apt h° dicūt theologi qz duob⁹ pms mōis ē pcñ lz fligēs n

Quarto dubitatur hic oñdit qrtū dubiū 7 ē tle

Vnde veniat menstruū in muliere quādo ē in coitu . ex q^o
dictū ē q^o quādo mulier concepit tunc matricē vndiq^{ue} clau
ditur z vlt^{er}ius nō emittit menstruū: sed q^ui alia vice p^o
conceptionem erit in coitu tūc iterū emittit menstruū . ex
quo queritur vnde veniat quia mirabile videt^{ur} . z auctor
soluit in l^{ra} . d . q^o p^o conceptionē retenta sunt menstrua p^{ro}
pter hoc finaliter ut fetus ex^{is} in vtero materno exinde
possit nutriri . Sed quādo tūc mulier ē in coitu cū viro p^{ro}
pter maximā z nimiam libidinē uel delectatiouē quam h^{ab}
p^{ro}pter hoc nerui z vene confricantur z emittit mēstruū . et
hoc ē naturale rōne coitus: sed ē violentū ratione fluxus
naturalis menstruo^{rum} . ex isto soluitur quedā alia dubita
tio quare mulieres in^{con}gnate maxime appetūt coitū quia sī
cut appetitus coitus ē p^{ro}pter habundantiā materie sup^{er}flue
ab alimento . z ideo cū menstrua sunt retenta z quotidie a
liquid eorū generetur: tūc mulier maxime appetit coitum
p^{ro}pter habundantiā materie . Et etiam dicit q^o mēbrum
mulieris calefit . Nota q^ui illa dubitatio solūmō debet itel
ligi de mulieribus in^{con}gnatis . Itē nota q^ui emissio mēstru
orū nō ē totaliter violenta z absoluta: quia menstrua sūt
grauia z omne graue tendit deorsum . Itē nō q^ui l^{ra} intelli
gitur de menstruo ipuro de quo superius patuit quia istd
ē iⁿceptū z idispositū ad gnātōm fetus . nā si ex tali mēstruo
fetus gnāret fieret leprosus z fragilis . z iō p^{ro}hibitu ē tali
tpe viros cōmisceri mulieribus . z hoc etiā multū nocet
membro virili . Item sciendū ē quia dictum est de spmate
q^ui spma ab aliq^{ui}b^{us} sic diffinit^{ur} . spma ē semen virile ex pura
substātia oīū mēbro^{rum} p^{ro}positū . Itē aliq^{ui}s dubitaret in quo

tempore coire quis primo possit et dicunt aliqui quod in anno. xiiii. tempore coitus incipit. Sed circa hoc dubitat et arguit sic. In pueritia magis viget coitus quam post tale tempus. igitur falsum est quod dicitur. Prima patet. et assumptum probatur quia pueritia est calida et humida igitur videtur quod habeat multum de semine. Respondeatur negando assumptum. et ad probationem dico quod aliquid aliud impedit. nam in pueritia meatus sunt stricti de quibus sperma deberet exire: et in aliis vobis etatibus apti. sed in senectute propter frigiditatem coitus vix contingit. Item non quod post mentionem hoc opus est molestum quia calor naturalis minuitur et tunc non potest bene digerere cibum: igitur impedit digestionem. sed post somnum tunc temporis melius est coire quia tunc sanguis est digestus. Item sciendum quod sunt quedam herbe et cibaria que iuvant ad coitum et quedam impediunt. unde ista iuvant piper pillegium carnes recentes vitella ouorum testiculi vulpis et crocus orientalis. Ista vero minuunt. scilicet nutrimenta frigida anetum ruta lactuca melones vine amare et similia. Semen lini coctum cum lacte canteli promestus iuvat ad venerem. Item si lenticle coquantur cum semine lactuce et elisentur et de illo bibatur extinguit libidinem ut dicit macer. Item Aristoteles dicit in libro de generibus animalium quod omnia animalia spernunt coitum post impregnationem nisi mulier. Causa huius est quia mulier habet recordationem de preteritis et propter magnam delectationem iterum appetit. Alia autem animalia non recordantur et ideo non appetunt. alia causa est dicta in littera. Sed sunt aliquos equa post impregnationem appetit coitum. et reddit causam quia est ad multum comedens et bene digerens. et ideo ideo est multum de semine propter quod appetit coitum. unde et equa uehementer appetunt

coitū q̄ alia aī alia bruta ppter multitudinē semīs.

His autem uis et cetera.

hic ostendit qualiter fetus informetur ī utero materno
z primo facit hoc fm formationē a virtute semīali. Secdo
a virtute celesti ibi sūt aut ea. p^o facit hoc p̄saice. Ho me
trice. Pa ibi. semen zc. Unde breuiter eius sententia ē ista
volens dicere qualiter fetus formet ī utero q̄ in primis
vi. diebus habet mām lactis. deinde p̄ dies. viii. trāsmu
tatur ī colorē sanguineū. ex hinc p̄ dies. xii. fit cōsolidatō
in mēbris. z hoc probat per phūm quia vnūquodq̄ viuē
tiū cōlūrgit ex quatuor elementis p̄mis. postea dicit q̄ fa
cies formatur z dispositō corporis fm trinam dimēsonem
s. longitudis latitudis z pfunditatis. z hoc p̄ dies. xviii.
z ab hoc tēpore incipit natura cōfortari vsq̄ ad egressū
z sic fetus mulieris pficitur in. 45. diebus. vnde z hoc in
v̄sibus subdit. Semen susceptū. 6. primis credo diebus:
Est quare lac: reliquis nomen fit sanguis ac inde. Conso
lidat duodena dies: bis nona deinceps. Effigiat: tēpusque
sequens. pducit ad ortū. Unde nō q̄ post. 6. dies habet co
sorē rubeū iō quia transmutat ī sanguinē: z talis sanguis
nō ē fluens sed coagulatus ad modū masse carnee. z appa
ret pprie sicut sanguis post flebotomiā. Itē nō q̄ fetus in
muliere habet se sicut fructus ī arbore p̄ quandā similitu
dinē. nam p̄mo descendit a flore z fragilis ē. postea dures
cit z adheret fortiter arbori z nō facili cadit. sic etiā ē de
fetu nā p̄mo pducitur ex semine cōcepto: z tunc ligamina
eius nō sūt firma z de facili expellūt p̄ aliquā medicināz es

purgationē z hoc in tribus p̄mis menlibus: s̄z q̄n ibi aīa īfū
 datur tūc firmitus adheret. Unde Apocras dicit q̄ mulier
 īp̄gnata ante q̄rtū mēsem nō deberet trahere sanguinē vel
 h̄re purgationē ne destrueret fetū. Et ap̄ hoc pessime mu
 lieres ī hac īstructe arte trabūt sanguinē quā p̄mū sunt
 īpregnate uel sūmūt aliquas decoctōes de herbis volētes
 fetū corrūpere ut. j. melius patebit. Item nō q̄ l̄ra dicit de
 quatuor elementis. vnde scias q̄ illa quatuor elemēta in
 cludūt diuersas naturas. quoddā enī ē grossū z durum ut
 terra. alia v̄o sūt mollia z subtilia. Ex isto sequitur q̄ p
 tes ipsius fetus aliquas oportet ēē duras z aliquas molles
 z subtiles. vnde aer ē elementū decuplo grossius q̄ ignis
 z aqua q̄ aer zc. Itē nota q̄ dicit q̄ īformationē fetus pri
 us formatur facies hoc verū ē quantū ad mēbra extrīne
 ca quia facies ipsius hoīs ē figura nobilior inter membra
 extrīseca. Itē nō q̄ expletis. 33. dieb⁹ apparz forma maris
 uel femie. s̄z p̄actis. 40. dieb⁹ tūc nā hūana ē p̄pleta z cres
 cit infans z ap̄itur eius os z īcipiūt ossa īgrossari ex calo
 renālī. vnde dicit phīus. 16. de aīalib⁹ q̄ fetus p̄mū exercz
 opatōes uegetatiāe q̄ nutritur z augmētāf ex supfluo ali
 mēti mulierz. deīn exercz opatōes aīe sensitīe ex eo q̄ s̄ctit
 vñ dīc̄ ēbrīo vīuit uita plante: deīn uita aīal⁹ p̄ ea uita ho
 mīs: vñ postq̄ fetus ī m̄rice fuerit bñ matur⁹ tūc puer mo
 uet se uehemētī⁹ z ennitit ad egressū nā nā īcipit affīrmaf
 membra ad hoc apta ut fetus habeat exitum.

Sunt autem qui et cetera: In hac parte ostēdit for
 mationem fetus q̄ fit a v̄tute celesti z diuidit ī p̄es duas
 p̄rio ponit ītētū. p̄o p̄legit ibi. ex illo māfīestat z p̄o fac b⁹

Secūdo adducit quoddā notabile ⁊ ē breuiter ista snia q̃
 quidam ponūt regnare aliquē planetam circa quodlibet tē
 pus p̃ceptōis. ⁊ hoc ē multū vtile scire ad ea que sequūt. ⁊
 p̃pter hoc dicit ne inscribatur ignorantie mee nūc dicam de
 generatione fetus p̃m influentiā planetarum. tunc sub
 dit quoddam notabile secundum Auicē. q̃ accidētia sūt
 triplicia. Quedam enim sūt ex parte ipsius cōpositi ex q̃
 ipse homo ē cōpositus ex materia ⁊ forma. g^o volens ma
 nifestare dicit triplicia accidētia in homine. Et ex isto p̃z
 positū quia quedam accidētia accidūt hominī ex parte cor
 poris. quedam ex parte aīe. ⁊ quedā ex vtriusq̃ parte: q̃
 secundū intentionē ⁊ quorundam p̃hiorū qui digne de natu
 ra locuti sūt. aīa attrahit omnes virtutes a speris ⁊ a cor
 poribus supercelestibus. Nota circa l̃ram quia dicitur de
 planetis q̃ septem sunt ⁊ quilibz illorū habet p̃priū orbem
 ⁊ quilibet illorū orbium vna cū suo planeta p̃priam habet
 virtutem influendi in istis inferiorib⁹: ⁊ iō causant dupli
 ces effectus q̃z imēdiatē p⁹ orbē stellarū fixarū q̃ vocatur
 firmamentū segtur saturnus cū suo orbe. p⁹ iuppiter. dein
 de mars. sol. venus. mercurius. ⁊ vltio lūa q̃d p̃z p̃ hūc
 versū. Post sum sum sequitur vltimo luna stabit: p̃ sum
 videlz itelligēdo tres planetas. s. p̃ quālz l̃ram vnū plane
 tā: ⁊ similiter p̃ sum reliquos quatuor. vñ isti planete sic
 sūt ordinati in situ: sic etiā sūt ordinati quātū ad eoz influ
 entias rōne istorū inferiorū ita q̃ dñū vnus p̃cedit dñū
 alterius: ⁊ ex hoc sequitur q̃ nō regnāt equalit̃ nec equalit̃
 influūt: iō bonū ē scire ordinē eoz. Itē nō q̃ in die dñico in
 prima hora diei regnat sol. in scda ven⁹. ī tertia mercuri⁹

in quarta luna .in quinta saturnus .i. sexta iuppiter .in septima
mars . et in octava iterum regnat sol : et sic deinceps procedendo
per .xxiiii. horas . In hac vero feria in prima hora diei regnat
luna . in secunda saturnus et sic de singulis iterum resumendo omnes
planetas . et sic ulterius in omnibus aliis feriis . et ideo hoc est bo-
num scire quia per illud homo potest cognoscere utrum fetus nasca-
tur in hora solis : vel in horis alicuius alterius planete . et hoc
totum recitare prolixum est cum tanta tota astronomia sufficiat er-
go ad propositum de orbibus planetarum . Item sciendum aliquibus
planetam regnare nihil aliud est quam habere speciale influentiam cir-
ca inferiora . Item nota quod quedam accidentia circa ipsum fetum
contingunt gratia anime ut esse susceptibile discipline . quedam ratio-
forme ut citricis et cetera . Quedam ratione utriusque ut genera-
ri et corrumpi : sed littera est debite intelligenda quando dicitur quod quedam
accidentia contingunt a materia . quedam a forma : hoc non intelligitur
divisim : sed coniunctim : quia naturaliter loquendo forma
non potest stare sine materia . Item sciendum quod operationes anime
quedam sunt naturales ut generare et nutrire et cetera . quedam dependent
ab epate et a renibus licet principaliter ab anima . alie sunt opatio-
nes sensibiles et fiunt a diversis organis in corpore tamen ab anima in-
trinsece . Alie sunt operationes intellectibiles ut ratiocinari spe-
culari et cetera . et iste operationes descendunt ab anima una cum orga-
nis propriis ut patet in .2. et .3. de anima . Item nota quod anima prohibet omnes
operationes quas exercet in corpore a virtute supercelestium cor-
porum . et ratio est quia anima exercet suas operationes in proprio cor-
pore secundum quod magis fuerit inclinata ad ipsas . et ideo secundum quod cor-
pus aliter et aliter disponitur . tales operationes a virtuti-
bus celestium sunt diversimode disposite .

Ab ultimo uero orbe

Adic p̄sequitur acc̄tia in tres ptes. **P**rimo ofidit acc̄tia ex parte aīe se tenentia. **S**o ex pte corporis. **T**io rōe utriusq; 7 patebunt ptes. **V**nde sn̄ia eius ē illa q; ab vltio orbe. **I**. ab vltima s̄pera q; motu dīno regulat 7 rapit oēs s̄peras ī inferiores p̄ncipaliter 7 radicalr recipit v̄tutez mouēdi. **S** ab orbe stellarū fixarū recipit v̄tutem q; dīr ēē. 7 recipit diuerſas v̄tutes s̄m diuerſas ſignificatōes huius orbis. **a** s̄pera ſaturni recipit v̄tutē discernendi 7 rōcinādi. **a** s̄pera iouis īflnit ei magnanimitas. **a** s̄pera martis recipit aīoſi ratē 7 v̄tutē irascibilē. **a** venere p̄cupīam 7 deſideriū. **a** ſole v̄tutē ſciēdi memorādi 7 remiſcēdi. **a** mercurio īfluit aīe v̄tus gaudendi 7 dolēdi. **a** luna v̄tus uegetādi 7 creſcēdi que dīr radix v̄tutū nālīū. **P**oſtea **Al.** remouet dubiū quod incidit ſic quia dictum eſt q; acc̄dentia enumerata ſunt acc̄dentia anime a ſuperioribus īfluxa. ex hoc crederet aliquis q; acc̄dentia eſſent ī anima ſubiectine. **I**ſta 7 dubitationem remouet dicens q; nō ſunt ī anima ſubiectiue ſed ī toto composito. 7 ratio eſt quia acc̄dens non recipitur ī ſubiecto ſimplici. **S**ed diceret aliquis ex hoc ſeq̄ iſta acc̄dentia non eſſe ipſius anime quia ſunt totius compositi. **R**eſpondetur q; completiue ſunt acc̄dentia ipſius compositi ſed tamen p̄ncipaliter procedunt ab anima.

Nunc uero ex parte corporis

Adic oſtendit formationem ēbriōis a v̄tute celeſtiq̄tū ad acc̄tia ex pte corporis. 7 p^o fac b^o p̄planetas: ſc̄o per ſigna

zodiaci ibi. est aut notandū. Prima etiā diuidit in .z. par
 tes sūm q̄ septē sunt planete. Adhuc diuiditur. p̄mo facit
 hoc. s̄o remouet dubiū ibi. ex isto statim orit̄. S̄n̄a breuif
 ē ista q̄ nūc dēmus uidere qualif ip̄e ēbr̄io format̄ z crea
 tur p̄fectus z opationes stellaz q̄ dicūtur planete. vñd
 dicit q̄ matia ēbr̄ionis p̄pressa z coagulata p̄frigiditatez
 z siccitatē disponitur: ergo v̄tus vegetatiā ad nāles mot⁹
 ascribit̄ saturno. iō postq̄ recipit̄ ad m̄ricē mulieris tūc p̄
 primū mēse regnat saturn⁹ q̄ ip̄m semen p̄str̄igit sua fri
 giditate z siccitate. Nota q̄ medici ascribūt p̄mū mensem
 saturno. secūdū ioui zc. Ratio huius ē quia oportet q̄ suc
 cessiue partes corp̄is a planetis inducant̄. vñd quilz pla
 netarū habet dñiūm per mensem sup̄ semen in utero mater
 no ex̄ns. Itē nō q̄ saturn⁹ ē planeta frigus z siccus. iō i p̄
 mo mēse reddit semen frigidū z siccū quantū ad acc̄iā ex
 parte corp̄is se tenentia. Sed diceret aliq̄s saturn⁹ nec
 ē frigus nec siccus g⁹ l̄ra ē falsa. p̄nā p̄z quia oppositū p̄ntif
 repugnat aīti. assūptū p̄batur per Auer. i de lib̄a orb. q̄a
 corpa celestia nō recipiūt pegrinas īp̄siones. Rñt negan
 do assūptū. z ad p̄batōm d̄r q̄ nequa q̄ recipiūt formales q̄
 litates elemētōz lz ip̄a s̄hnt v̄tualr q̄ corpa celestia n̄ sūt i
 se calida nec frigida fōmalit̄ lz bñ iducāt ista i b̄is īfēiōib⁹

Ex isto statim et cetera.

Hic remouet dubiū z ē istud vtrū saturn⁹ regnet i concep
 tione cuiuslibet ēbr̄ionis q̄ si n̄ tūc ē illd mirabile q̄ dēn̄ ē
 z b⁹ soluit. c⁹ solutōis bec ē s̄n̄a q̄ ip̄a mā ē ībiecta cōpib⁹

celestibus ⁊ eorū motibus. ⁊ iō dicit phīus in pmo metha.
q̄ ipsa inferiora sunt pducta a superioribus quia nihil fit de
nouo in materia elementari nisi ex virtute superiorū ut vñ
patere per cōmentatorē. 12. metha. ubi vult q̄ nihil agit
nisi gubernatum ab ipsis supercelestibus. s. ab intelligentiis
⁊ etiam q̄ vna pars celi inducit talē formā determinatā et
specialē: ⁊ alia pars aliam. Hoc etiā patz p Cōmentatorē
in primo de generatione vbi dicitur q̄ generatio elemēto
rū ⁊ ipsarū partiū ē ad inuicem ordinata ⁊ conseruata per
motū corporū supercelestiū. ⁊ addit alibi q̄ ī diuīdua aīa
lia ⁊ ista inferiora sunt determinata ⁊ respiciūt taz vniuer
saliter q̄ p̄ticulariter superiora ab his recipiūt virtutem
Nota q̄ planetam regnare intelligit dupl̄r. Primo quan
do pōt inducē suam dispositionē ita q̄ non īpediatur. s. p
virtutem influendi alterius planete: et sic non accipitur
hic. Alio modo quando aliquis planeta est determinatus
seu deputatus a natura naturante ad productionem talis
effectus in quacunque parte celi sit situatus. ⁊ sic sumitur
hic. Unde sciendum q̄ virtus vnius planete aliquando ī
peditur coniunctione uel oppositione alterius planete in a
liquo signo sodiaci ita q̄ non potest exercere suam virtutē
influendi. mō ad ppositū dico q̄ illud īpedimentū v̄tute in
fluendi alicuius planete nō obstat quī sāt̄n⁹ hēat dñū sup
ferū p̄ primum mensem. vnde nō gr̄a l̄re ut melius hēat q̄
dubū īcidit sic q̄ dictū ē q̄ saturn⁹ regnat in pmo men
se ponatur igitur ī casu q̄ mulier cōcipiat in secundo mense
sic etiā regnat sāt̄n⁹. ⁊ ita in quarto et qnto. 8⁹ sāt̄n⁹ f̄gnat
p totum annum. Nō q̄ ex illa l̄ra. Circa quod notandum

hētur cōclusio quinta h^o libri z ē. Oīa inferiora recipiunt
vniuersali z p^oticl^r v^otutē a corporibus sup^ocelestib^o. p^oba
tur nihil fit de nouo in nā elemētari nisi in v^otute sup^oiorū
g^o oīa inferiora respiciūt tā vniuersalit^r q̄ p^oticularit^r a su
p^ocelestib^o corpib^o. p^ona p^oz q^o oē factuz ī mā elemētari: aut
ē factū v^ol^r aut p^oticl^r. Itē sciēdū q^o mā prima ē ens ī pura
potentia: ex qua oīa transmutabilia gnāntur p^o transmuta
tionē corpū sup^ocelestiū. et etiā ē illud ī quo oīa accēa īflu
unt ut patet p^omo phi. Dicēt forte aliquis ex quo corp^o ce
leste ē quoddam agens v^ol^e. vnde g^o p^oducere pōt effectuz
p^oticularē ī eē ut l^ora dicit. Dicendū q^o hoc ē finalit^r in q̄tuz
v^ortus corp^oz celestiū fuerit īfluxa tali v^ol^e tali māe: extē
p^oducit effectū talē uel talem p^oticularē īstius uel illius spe
ciei. Sciendū etiā q^o tangit in l^ora hoc non d^ore accipi put
d. v^ol^eitatē p^opositionis ut logici sumūt. sed ut. d. v^ol^eitatez
creatōis uel cātionis. Itē nō q^o sup^oiora respicere v^ol^r infe
riora intelligit sic q^o illa inferiora q̄tū ad eoz actiones et
trāsmutationes fiūt a sup^oiorib^o v^ol^r z p^oducūt ī esse conti
nue z cōseruantur ab eis dē. Unde ad cōfirmandū h^o. Al:
adducit dictū Auerrois p^oo metha. q^o op^o nāe ē op^o intel
ligētienō errātis. z iō nā ī istis īferiorib^o nihil aigt nisi di
recta z regulata ab intelligētis q̄ sūt orbū m^orices. Ex h^o
seq^o q^o sup^oiora respicere p^oticl^r īferiora nō ē aliud q̄ ipām
respicere ista īferiora q̄tū ad mutatiōē aliquā siue actōz
ab aliqua parte celi determinatam. Et ideo dicit in l^ora q^o
superiora particulariter respiciunt ista inferiora ex eo q^o
partes celi determinate inducūt in his inferioribus mutatiō
nes speciales z determinatas in vna parte celi. An sciendū

q̄ dicit Ari. in pbleu. q̄ ex vna ⁊ eadē virtute aliqui ver
mes generant: ex alia vō corrūpūtur. vnde hoc nō fit nisi
ex eo q̄ talis constellatio specialis habet virtutē in se pro
ducendi ⁊ generandi. ⁊ aliqua hz virtutē in se corrūpendi. ⁊
ideo ex vna parte celi gnātur indiuiduū vnius speciei ⁊ ex
alia parte celi gnātur indiuiduū alterius speciei ut patet qz
in aliquibus p̄tibus inveniunt alia aīalia q̄ hic. Itē sciēdū
q̄ celū capitur hic p̄ congregatione oīum sperarū similū
ptarū cū suis planetis. s. fixis ⁊ erraticis.

Et iō cum materia et cetera.

Hic applicat superius posita ad propositum. ⁊ primo facit
hec in generali. scđo in speciali ibi. ⁊ per hūc modū. vnde
dicit q̄ si ipsa materia prima ē s̄ba corpibus supercelestib⁹
oportet q̄ cap. at formā alicuius speciei determinatā ab ali
quo principaliter agente. nō enī ab ipso corpore celesti in
eo q̄ tale corpus respicit istā formā precise vel istā quia
qua ratione daret hanc formā eadem ratione daret ⁊ istā
ex quo oēs forme posite in materia prima sunt in motore p̄
mo virtualiter: s̄o dare aliquā partem celi respicientem
specialit̄ ad susceptōz huius forme determinate: Hic sumit̄
p̄clō vii. b⁹ libri ⁊ ē hic. Materia p̄ma respicit formā spe
cialē a determinata pte siue p̄stellatione celi. p̄bat sic mā p̄
ma respicit formā determinatā: igit̄ vel recipit eā a corpe
celesti i cōi inq̄tū corp⁹ celeste vel a pte determinata celi siue p̄
stellatōe: s̄z n̄ recipit a corpore celesti i cōi inq̄tū corpus ce
leste qz q̄ rōe tale corpus īflueret m̄ae p̄me unam formā

eadē ratione z aliam. z sic nō darēt ei formā speciālē g^o zē

Et non sufficit agens z cetera.

Hic soluit quoddam dubiū quia dictū ē q^{uo} ad formam specialem introducendā materie prime requiritur specialis constellatio siue determinata pars celi. vnde dicit i littera p solutione q^{uo} agens particulare phisicū nō sufficit p nata tali cōmensuratione influente ad actionē corporum supercelestiū. q^{uo}d patet quia p^{ri}quam semen ē emissū a p^{re} habet virtutē illius a quodcūq^{ue} ē: que virtus nō vniformiter z generalit^{er} gubernatur a superioribus tali mō q^{uo} nulla parte celi magis determinat^{ur} nec hoc priuatur suo fine z cōfirmat p Ari. in. 2. de gene. vbi dicit q^{uo} adueniēte sole redibūt z recedēte pibunt. Hoc idē patet p^{ri}mo metha. vbi dicitur q^{uo} materia prima indifferenter p^{re}cipit oēm formam: sed p^{ri}mo formas elemētares: z mediantib^{us} illis formas mixtoz. et iste ordo causē nō fit nisi ab aliquo istā formā specialiter gubernantis. z sic solutio ē declarata: tunc ad ppositū per hūc modū dicitur de saturno videlz q^{uo} ipse habet disponere materiā z introducere talē formā z q^{uo} ip^{se} dicitur regnare i cōceptione ēbrionis. hoc Al. sic itelligit quia regnare in hoc loco nō sumitur p aliquo alio q^{uo} influere talē dispositionē q^{uo} ab aliqua alia pte celi nō ē nata i flui. z ideo si in tali hora diei vel noctis non dicitur regnare saturnus vel alius planeta: hoc non est per priuationem virtutis siue a tali corpore: sed q^{uo} alius planeta vel stella nata ē i fluiē dispōnē talē i materia quā fact^{us} i fluiē nō pōt q^{uo} act^{us} ac toz sūt i paciēte bñ disposito: z sic soluit unū dubiū. Sz dret

forte aliquis quare hoc ita se habet. Rñdetur quia sic sunt
ordinata a primo ente fm ordinem sublimē z cuilibet vir
tutem ppriam fm exigentiam nāe sue mīstrauit. Nō pri
mo q̄ ista virtus semīalis nō sufficit ad specīalē formam
materie introducendā sine specīali influentia celi. hoc patz
p̄ Aristo. in. 2. de gnāti. ubi dicit q̄ sol in obliquo circulo
ē causa in istis inferioribus. Secūdo nō q̄ virtus huius
solutōis stat in hoc q̄ materia prima ad susceptiōē specīa
liū formarū: specialiter disponitur a determinatis ptibus si
ue constellationibus celi. Et sic quo ad ppaginationē z cō
densatiōē necessario disponitur ad frigiditātē z siccitatē
saturni in qualibet parte pceptionis per primū mensem. t̄
tionota q̄ semen patris gerit in se virtutem patris. vnde
virtus que ē in semīe patris assimilata ē ipsius patris qa
sicut aīa patris influit z dat patri esse: ita etiam semen deci
sum ab eo gnāt virtutem aīe ita q̄ disponit menstruū i mu
liere p generatione fetus: formā disponens z figuratiōes
cōporū. Nō ubi dicit. z p hūc modū zc. q̄ hic tāgit octauā
pctiōē z ē ista: Saturn⁹ regnat i q̄libz rceptōe ēbrīōis. p̄
primū mēse. pbat sic. Satn⁹ i qualz pceptōe pōt agef in
mām ēbrionis: q̄ q̄l3 nō agit i q̄l3 sz tñ detmīabile agit i
suū determinatiūū z pportōnabile i suū pportionatiūū. z iō
seq̄t q̄ q̄l3 corp⁹ celeste dī regnare circa appriā māz suaz
q̄ spālī ē disposita ad actōz suā rēpiciēdā. idē g⁹ cōp⁹ celeste
ñ dī regnare respēu alteri⁹ mae q̄ nō ē disposita ad ipaz actōz
vñ ex hoc apparet cā huius mirabile effectus q̄ tpe pestilē
tie aliq̄ hoīes moriūt: aliq̄ vñ nō. hoc ē ex eo q̄ qdā sūt di
spōiti ad istā influentiā pestilētie capiedā. qdā nō q̄ sunt

ita fortes q̄ sufficiēter p̄nt resistere. Ex isto quoq̄ p̄t re
 spōderi ad dubiū sup̄ius motū p̄cedo q̄ s̄at̄⁹ iēmp̄ regnat
 circa m̄am dispositā ad suā actōz ad īfluēdā īfluentiā : nō
 tñ sequit̄ q̄ circa quācūq̄ m̄am possit regnare q̄ m̄a īctus
 ī fluxu m̄fici p̄ p̄mū mēse p̄ceptōis disposita ē ad suā actō
 nē capiēdā : iō tūc regnat sup̄eā zc̄. Ex isto p̄leḡ possibile
 eē quēlibet planetā in qualibet hora diei z noctis regnare :
 tñ ī aliqua hora diei gl̄z planeta nō d̄r regnare : id p̄z intelli
 genti p̄dicta. Nota circa solutōz vlti dubiū q̄ aliḡs possit
 dicere si solutō hec bona eēt se q̄ret̄ q̄ p̄istā solutōm possēz
 r̄ndere ad oē q̄ ītū sed hoc ē fallū ut p̄z de se. q̄d p̄bat q̄ si a
 liḡs querit̄ de aliquo dubio possū r̄ndere s̄m q̄ r̄ndet. Alb.
 ī l̄ra. d. q̄ de⁹ sic ordinavit. R̄nd̄o q̄ so. Al. ē sufficiens
 z ad argumētū si so. eēt bona se q̄ret̄ zc̄. tūc negat̄ p̄na. nam
 duplicia sūt entia q̄ depēdēt a p̄ma cā. q̄dā enī depēdēt eter
 nalr̄ z īmediate ut sūt ītelligētie circa p̄p̄riā cām z oīa cor
 pa celestia. quedā v̄o entia depēdēt a p̄ma cā mediate : tūc
 ad p̄positū si q̄rat̄ quare de⁹ ordinavit istā v̄tutē in intelli
 gentiū : nō p̄t assignari alia cā nisi ista q̄ dicta ē p̄ Al. Sz
 si querať de aliis entib⁹ oz alia r̄nsionē dare. S̄o dicit Ari.
 2. metha. a p̄mo ente depēdet celū z totanā. z in p̄mo celi.
 a p̄mo ente cūctis deriuatiū ē eē : his v̄o clari⁹ his aut̄ ob
 scuri⁹. Nō q̄ corpa celestia nō sūt eque p̄fecta q̄ si sic seq̄r
 tur q̄ īter ea nō ēt ordo : z sic totū vn̄uersū n̄ eēt bñ dispo
 sitū q̄ s̄z Ari. 2. metha. bōa dispō toti⁹ vn̄uersi consistit
 in debito ordine entium vn̄uersi.

Post hoc ionis z cetera.

Hic declarat qualiter ipe iuppiter habet disponere fetum quantum
ad suam influentiam et dicit quod post hoc. i. post septimum mensem gratia et bo
nitas ipsius iouis disponit ipsam matrem ad susceptorem mem
brorum forme et sua caliditate confortat fetum et replet sua humi
ditate: et sic fetus per septimum mensem est sub domino ipsius iouis:
Non primo quod ex hac littera trahitur per octononam huius libri. et est illa iuppiter
regit fetum per septimum mensem. et probatur sic ille planeta regit fe
tum per mensem septimum qui habet disponere et formare formam
iuppiter est huius: 8. et 2. maior probatur sic quod si anima debet introduci
in corpus sit dispositum et formatum. minor patet in littera. Se
cundo non quod iuppiter est calide et humide nature et propter nobilitatem
suam dicitur stella regalis propter hoc quod homines nascuntur sub eo
naturaliter sunt bone complexionis. Tercio nota sicut ostenditur in libro.
de effectibus planetarum quod iuppiter qui est calidus et humidus au
gmentat et dilatat matrem ut possit debite organizari. et assimi
latur epati in corpore humano. unde in hora eius malum est purgare eam

Tercio vero mars et cetera.

Hic dicit qualiter fetus disponitur in quinto mense quantum ad ac
cidentia corporis: et dicit quod in tertio mense planeta dictus
mars disponit ipsum fetum quia sua caliditate dividit brachia
a lateribus et collum separat et caput format. Nota primo
quod ex ista littera trahitur conclusio. x. huius libri et est ista.
mars regit fetum in quinto mense conceptionis. quod pro
batur sic ille planeta regit fetum per tertium mensem qui
membra distinguit. mars est huiusmodi: ergo et cetera. maior
propter quia hoc fit in tertio mense. et minor propter quia in littera. Sciendum quod
maior huius rationis et 3. pro tanto quod per duos menses precedentes mater fe

6
tus nō fuit disposita ad influentiā alicuius planete recipien-
dā nisi illius qui ē nāe calide et sicce: cuiusmōi ē mars. vñ
sciendū ex quo in secundo mēse virtute ipsius iouis mā
fetus talit̄ ē disposita et mollificata q̄ ē fere ab illo ad sepatōz
mēbroz: et q̄ tūc in p̄p̄t fecit qd̄ potuit. iō ī 3° mēse icip̄ māz

Quarto mēse

Hic dicit quōd ip̄e fetus ī quarto disponit̄ mēse. et dicit q̄ ī
quarto mēse v̄tus ipsius solis adueniens īprimit formam
et creat cor et sensibilis motū aīe parat. et hoc ē p̄m op̄ionez
medicor̄ et quorūdā astronomor̄ et phīor̄ q̄ inter oēs p̄tēs
gnādas cor p̄mo creat et v̄tute eius oīa alia mēbra nascū-
tur. et p̄pt̄ea quart^o mēsis ascribit̄ solī. vñ dicūt phī q̄ sol
ē radix v̄tutis vital̄. Hoc idē p̄z. 2. de gnā. ubi d̄r q̄ mo-
tus solis ī oblico circulo ē cā gnātōis. Primo nō q̄ ex il-
la l̄ra trahit̄ p̄cto. xi. h^o li. et illa. Sol regit fetū p̄ quartū
mēse. p̄batur sic ex l̄ra ille planeta regit fetum p̄ quartum
mēse q̄ creat cor et p̄ducit formas ī mā: s̄z sol est h^o: g^o et c̄
An sciendū q̄ sol ē calid^o et sic^o: s̄z caliditas solī multū d̄r a
caliditate mātis q̄ caliditas ip̄i^o mātis ē dissēpatia mēbroz
s̄z caliditas solī ē uiuificatiā. S̄z d̄ret aliquis mars īducit
formas et disponit̄ membra: igitur littera falsā. consequen-
tia ē nota. et assūptū patet per l̄ram. R̄ndetur q̄ sol produ-
cit formas intrinsecas et subtiles et essentielles: sed ip̄e
mars formas extrinsecas et accidentales. Unde notandū
q̄ hinc est diuersitas int̄ medicos et phīos: nā medici dicūt
q̄ caput primo gnātur: phī v̄o q̄ cor. s̄z p̄ p̄cordatōe ip̄or̄
est sciendum q̄ v̄trique bene dicunt diuersis respectibus:

quia quantū ad formationē pfectā caput primo gnātur naz
tūc fetus ē perfectus: sz quantū ad formatōnē ip̄fectam
cor principaliter gnāt̄ z sic vtraq; op̄io saluat̄. p̄tēa nō q̄
cor assimilāt̄ soli nā sicut sol se habet ī ordīe ad alios plane
tas ī celo: sic cor se hz ad alia mēbra p̄cipalia ip̄i⁹ corp̄is

Quinto tempore et cetera.

Idic declarat per quē planetā fetus disponit̄ mense quinto
z dicit q̄ venus qnto mense perficit lineamētātōes quorū
dā mēbrorū exteriorū sua virtute quia format aures nās
os z virgam virilē in maribus z aliud mēbz ī femīs. s.
pudibūda z māmillas: z facit sepationē manuū peduz z di
gitorū. Ex ista l̄ra trahitur conclusio. xii. huius li. z est
ista. venus dñatur sup̄ ip̄m fetū ī mense quito ipsuz dispo
nendo z membra formando. p̄batur sic ille planeta guber
nat fetū per quintū mēse ip̄m disponēdo z formādo qui p
ducit membra pudibunda fetui necnō quedam alia mēbra
debite sigillat: venus est huiusmodi ergo zc. maior patet
quia solum talia membra disponuntur z formantur in quī
to mense. minor patet in l̄ra. vnde sciendū q̄ venus habz
dñūm super luxuriā: igitur ratione ipsa dicitur format̄
membra ad coitum.

Sexto tempore influentia.

Idic ostendit qualiter fetus regatur mense. vi. z dicit in
fluentiam z regimen mercurii formare instrumēta vocis
z componit supercilia z fabricat oculos z facit crescere pu
pillas z producit ungulas z capillos. Ex ista littera trahit̄
conclusio. xiii. hui⁹ li. z est illa mercurius regit fetū mēse

sexto. probatur sic ille planeta regit fetum per sextum mēsem conceptionis qui producit instrumenta vocis: supcilia oculos capillos vngues z huiusmodi. Sed mercurius est huiusmodi: ergo zc. maior est nota quia in sexto mēse huiusmodi membra formantur. minor patet i littera. An sciendum q instrumenta vocis sunt guttur pulmo artarie z quia ipse mercurius habet dominium super vocem: ideo habet formare huiusmodi instrumēta: z ideo qui generantur sub eius dominio sunt boni cantores. Item mercurius dominatur super capillos vngues zc. ratio est quia mercurius dominatur super humores corporis siccos z frigidos. z ex talibus generantur capilli z vngues zc. ut patet per galienum in secundo tegni. Item nota q mercurius ē nature frigide z sicce et operatur per sextum mensem z si iuenit aliqua bona facit meliora: si vero mala facit peiora

Septimo uero luna et cetera.

Idic ostendit qualiter ipsa luna in mense septimo disponit fetum dicens q luna ipsonit finem z replet aurigines carnis. i. poros in carne z complet superficiem: z Ven⁹ z mercurius vna cum ipsa luna prestant humiditatem corpori per quam augmentatur. igitur iste septimus mensis datus est operationi lune. Ex quo trahitur conclusio. xiiii. hui⁹ libri: z est illa. Luna regit fetum per septimum mensem. probatur sic ille planeta regit fetum per septimum mēsem qui ponit finem operationi z humectat fetum replendo cōcavitates corporis. luna ē huiusmodi: ergo zc. maior patz quia talia fiūt in septimo mense. minor patet in lra. Unde

sciēdū qd dī in lra q luna iponit finē. z sic nō q duplex ē fi
nis. finis simplex z finis p̄m quid. mō luna nō iponit finē
sumendo ipm p̄mo mō quia tūc saturn⁹ nihil disponēt vltē
rius quod falsū ē ut patet i lra: sz luna dī imponere finem
p̄o mō sūptū. Nō q in lra dī aurigias carnis. vñ aurigie
dicūtur pori in carne exñtes eo q pori carnis hauriūt hūi
ditates que carnē replent z talis impletio habet fieri i fetu p
īfluentia lune. Nō q dicit i lra lūa z augmētare fetū quia
lūa ē hūida z fetus nutrit ex hūiditate ex quo nutrimento
augetur materia eius.

¶ De influencia saturni.

Hic declarat per quē modū disponit fetus in octauo mense
d. q i octauo mēse ipe saturnus e pueris icipit itez regnare
super fetū quia multū ifrigidat ipm z siccāt z p p̄ns p̄strin
git fetū. z iō quidā astronomi dicūt q puer gnātus in hoc
mense eēt mortuus uel cito moritur⁹: z huins cā i sequen
tibus apebit. Nota q hic trahit p̄clusio. xv. huins libri z
ē illa. saturnus regit fetū per octauū mēsem. pbat sic ille
planeta q p̄stringit mēbrū mulieris ne fetus exeat regit fe
tū per octauū mēse saturn⁹ ē huins mōi: g⁹ zc. maior ē nō q
frigiditas z siccitas ipius saturni p̄stringit mēbra ne fetus ex
eat de vtero m̄ris q i octauo mēse n̄ dz fiēi p̄t⁹ q malitia
saturni p̄stringit mēbz mulieris. An sciēdū q puer nascēs oc
tauo mēse ē oīno male p̄plexiōis z dispōis. s. morbid⁹ p̄p̄
maluolā p̄plexiōz saturni z cito morit⁹ p̄p̄t frigiditatē z sicci
tatē ipi⁹ saturni. Idcirco sic hēt i li. d. effcib⁹ plāetaz q i. d.
mēse precipue nascuntur claudi cecī z consimiles.

Deinde in nono mense et cetera.

Hic ostendens qualiter fetus disponitur nono mēse. d. q*uod* iuppiter sua caliditate hūiditateq*ue* rectificat fetū: 7 iō fet*us* q*ui* gnātur in hoc mēse ē fortis bñ disposit*us* 7 lōge vite. p*ro*ba*tur* sic ille planeta qui calefacit 7 hūectat fetū dñat sup*er* ipsū p*ri*mo mēse: s*ed* iuppit*er* ē h*oc* 8° 7 c*eteris*. maior ē nō q*uam* hoc o*mn*i fieri i nono mēse. 7 m*in*or p*ar*tē l*ib*ra. qualis autē ip*se* iuppit*er* dispōat fetū quātū ad p*ro*plexionē suam postea patebit.

Est autem et cetera.

Hic p*ro*sequitur de formatione fetus quantum ad accidētia ex parte corporis se tenentia a signis in zodiaco existentibus. Et p*ri*mo facit hoc proponendo intentum. secundo exequitur ibi. p*ri*mu*m* vero signum. Et breuiter ista est sententia q*uod* membra corporis attribuuntur. 12. signis 30 diaci. 7 p*ro*sequitur. d. p*ri*mu*m* signum est aries: quādo igitur sol est in ariete tunc temperate viget humidum et calidum 7 tunc est motus ad generationem. Et ideo solis motus in ariete dicitur p*ri*ncipiu*m* vite 7 radix virtutis vitalis. Et propterea arieti attribuitur caput per quādam similitudinem: quia sicut in celo aries est dignior pars celi. ita caput in homine est dignior pars hominis: et iō merito ipsum caput assignatur arieti. Secundum signum ē taurus quod respicit collum. Tertium Gemini quod respicit spatulas. Quartum Cancer q*uod* respicit brachia 7 manus. Quintum Leo quod h*ab*et dñum sup*er* pectus 7 dyastama

cōpis. sextū virgo qđ attribuit stomacho z i testis. Et hec
 sex signa circuiūt medietatē celi: sic etiā mēbra pñōta psti
 tuūt medietatē hoīs. Septimū quidē signū ē libra z hoc re
 spicit renes z testiculos. Octauū scorpio z hoc respicit lo
 cū libidīs tam viri qđ mulieris. Nonū sagittarius z hoc
 respicit anū. Decimū capricornus z dñat sup genua. Und
 cimū aquari⁹ z respicit tibias. Duodecimū z ultimū signū
 dñ pīscis cui attribuūtur plante pedū. Et sic hec rēliqua sex
 circueūt aliā medietatē celi. Ita similiter hec sex mēbra p
 stituūt aliā partē hoīs. Nō pmo ex quo pñs dñm ē qualitez
 fetus format successiue p ipos planetas: i hac pte oñdit qđ
 liter etiā fetus disponat ab his signis zodiaci: quia sicut pla
 nete hñt dispōem sic etiā signa ipa zodiaci sub quibus plane
 te mouent. Itē nō qđ zodiacus ē circulus obliqu⁹ trāsīēs
 per totū celū in quo circulo sūt. 12. signa situata p ordinem
 Primū est aries. deinde thaurus zc. sicut iā dictū ē. Et
 quodl3 signū habet. 30. gradus. z hec scīa nō hñt locū i ista
 mā sed i tractatu de spera qđ ibi dñ de zodiaco z eqnoctiali
 de tropico estiuāli z tropico hiemali. z iō relinquať ppter
 plixitatē ad pñs. z dñ zodiacus a zodian grece quod ē vita
 latine z acos quod ē custos quasi custos uite: quia sub isto
 circulo z istis. 12. signis mouentur omnes planete qui hñt
 influere destructiones saluationesqđ i feriorum. Et ideo
 secundū ista signa z gradus signorum aliā z aliā habēt
 naturam. Sic quoqđ fetus ipse diuersi mode disponitur qñ
 sub ipsi generatur. Nota qđ ex illo qđ dicit. primum uero
 signū tangit conclusio. vii. zc talis. Aries h3 dñm sup fetuz
 quo ad aliquā eius ptē. s. sup caput quod quidē pōt pbari

ea forma arguendi sicut sup̄ius de planetis arguebat. vñ
dicūt astronomi q̄ qñ luna ē ī ariete tūc malū ē purgare et
trahere sanguinē a v̄ea collaphica: sic d̄r p̄ hos vsus. Nil
capiti facias aries cū luna refulget. Lūari nūmos ⁊ balnea
tutius ītra. Unde sciēdū q̄ aries d̄r primū signū ī zodiaco
rō ē quia coīter p̄nūerando signa incipim⁹ ab ariete. p̄tēa
quia aries ē primū signū quantū ad signa estīualia. Iuxta
quod notandū q̄ īsta sex signa aries thaurus gemi cancer
leo virgo sūt signa estīualia quia sol p̄transit illa ī estate: r̄
liqua v̄o sex sūt hiemalia quia sol ī hieme p̄transit ea. Itē
p̄ id quod dicit l̄ra aries ē nāe hūide. arguit sic. aries ē nāe
sicce ergo nō hūide. p̄na tenet eo q̄ īste qualitates repug
nant. ⁊ assūptū patet p̄ galienū. R̄idet q̄ l̄ra intelligit q̄tū
ad eius p̄ncipiū: sed dictū galieni quātū ad finē eius itelli
gitur: ⁊ sic v̄trobique bene d̄r. ⁊ tūc ad rōnē aries ē zc. nege
tur p̄ntia. ⁊ causa ē quia ī vna pte potest esse nāe sicce ⁊ ī
alia habere humiditatē. Item aries dicitur dignior celi p̄
quia est excellentioris ⁊ melioris p̄plexionis q̄ aliq̄ aliū
signum eo q̄ habet naturam sanguineam. Et ideo sole exi
stente ī īsto signo maxime viget generatio ⁊ conceptō p̄
pter caliditatem ⁊ humiditatem. Item sciendū s̄m Galī.
ī lī. de spermate q̄ diuersitas planetarum cum diuersita
te signorum ī zodiaco producit ī fetu diuersitatem. hoc
apparet ex eo q̄ aliquando generat puer qui non assimilāt
patrī nec matrī nec auro zc. Unde dicit Galī. ibidē q̄ oīs
substantia corporea animata est ligata ī planetis ⁊ signis
ī zodiaco quantum ad eorū influentiam suscipiēdā. Itē
nota q̄ ex l̄ra ibi. thaurus aut. tangit conclusionē. xviii.

⁊ ē illa. Alia duo signa in zodiaco. s. taurus gemini ⁊ c. hnt
 formare ⁊ disponere in corpe hūano accīa diuersorū mem
 brorū. pbatur sic quecunq; habent disponē mēbra corpīs
 diuersa: dīantur sup diuersa accīa diuersorū corporū. Sz
 illa. xi. signa. s. taur⁹ ⁊ c. sūt h⁹: g⁹ ⁊ c. maior pz quia tales
 significationes ⁊ dispositōes corpales sūt accīa fetus. mi
 nor patet in lra. Nō fm Galie. oīs rs nālis vtitur fōmis
 respectu supiorū. g⁹ infans disponit p influentias planeta
 rū dato q nūq; fuerit taliter a parentib⁹ dispositus. Nō
 qm luna est in cancro tūc malū ē purgare collū ut dī in his
 vrbus. Et caueat medicus cū ferro tangere collum. Sic
 quoq; qm lūa ī gemīs ē malū ē trahē de brachiis sanguinē
 vnde dī. Brachia nō minues cum lustrat lūa gemellos.
 Itē cancer habet dñiū suspectus. vnde dī. Pectus pul
 mo tecur in cancro nō minuetur. Itē leo respicit cor ideo
 dī. Cor grauat ⁊ stomachū cū cernit luna leonē. Nota q
 de istis signis quedā sūt calida in pmo gradu: quedā sūt lic
 ca ⁊ frigida ⁊ nō cōuerso ut patet per medicos. Itē nota
 q virgo respicit costas ⁊ intestina aliqua. iō qm luna ē in
 vrgine tūc malū ē curare talia mēbra. vñ dī. Lunā virgo
 tenens vxorem ducere noli. Itē nota q hec. 12. signa di
 uidūt celū in duas ptes equales siue duas medietates: qa
 pma sex signa cōtinent vnā medietatē celi. ⁊ alia sex medi
 etatē aliā. Sic quoq; pma sex signa respiciūt medietatem
 corpīs ⁊ alia sex medietatē aliā corpīs. ex h⁹ seqt q sp supi
 or ps hoīs ē calidior ⁊ fortior qz foīta signis calidis ī zodi
 acō. īfēiō vo a signis frigidis. ⁊ iō pl īfēiō frigidis ē. Itē
 nō q ex lra ibi. dyastama q dyastama ē quedam pellicula

diuidēs corp⁹ hūanū ī duas ptes ita q^d mēbra spūalia ut cor
z pulmo hac pellicula segregant^r a mēbris nūtiis ut sūt sto
mach⁹ z epar: z istā pelliculā dicitur regere leo.

Et hoc non opinetur.

Hic declarat iugi⁹ dicta per experientias. .f. q^uista inferiora di
uersimode disponant^r a superiorib⁹: 7 spali^r hoc dicit de lūa. id
ait q^{uod} nullus dz credē q^{uod} ista p^rdicta sunt ficta q^{uod} multis p^ont
p^rfirmari experientis. quoz p^rimū ē hoc. .f. q^{uod} malū 7 veneno
sū ē tangē aliq^{uod} mēbrū cū ferro lūa ex^onte i signo isti⁹ mēbrī
cuius cā ē quia lūa auget hūiditatē ut p^rad sensū. si carnes
recentes ad radios lūe ponant^r ibi gnābūt vmes: sed hoc
tm fit i spali statu lūe: Et ut hoc itelligat meli⁹ ponit stat⁹
lūe. d. q^{uod} lūa in p^rma īcessione ē calida 7 hūda donec fiat se
miplena: 7 tūc d^r ē i p^rmo statu. postea ē calida 7 sicca do
nec fiat plena 7 tūc ē in s^o statu. deinde ē frigida 7 sicca ul
quequo itez fiat semiplena: 7 tūc ē i tertio statu. Ultio est
frigida 7 hūda vīq^{ue} quo iterum soli coniungitur: 7 tunc ē
in quarto statu. 7 in hoc statu maxie bumectat putrefaciē
do. Postea exponit dictū suū. d. q^{uod} ledē ferro mēbrū ē idē
quod grauit^r vulnerare et addere humiditatez hūiditati.
Ad quoq^{ue} q^{uod} Al. voluit dicta sua per experientiam p^rfirmare
nā dicit Lō. 8. pbist. Expimentū ē veroz sermonum vt
concordant cum rebus sensatis. Itē i l^ra d^r q^{uod} nō dēm⁹ tā
gere mēbrū 7 c. rō huius ē s^om medicos quia tūc humores
concurrūt ad illud mēbrū 7 ibi gnātur ex his humoribus
apostema. Et ideo luna existente in ariete malum est fle
botoma^r de vena capitis. Itē q^{uod} d^r i l^ra si cānel ponat^r 7 c.

ratio huius ē quia radii lunares multū humectāt ipsas car-
nes ex qua humectatōe sequit̃ putrefactō et per p̃ns ṽmū
generatō: Ex hoc seq̃t malū ēē q̃ radii lūares tangāt vul-
nera quia humectant ea et nō exsiccant. Itē nō q̃ illud qd̃
d̃r in l̃ra q̃ luna habet quatuor stat⁹ exponit̃. i. quatuor q̃
dras. hoc etiā p̃us d̃m ē quia p̃ma quadra ē sanguinea. Sa-
colerica. tertia melancolica. quarta flegmatica.

Et sciatis sociū et cetera.

Hic ponit ṽnū documentū informando socios suos et dicit
sociū meū scire dētis q̃ q̃uis quedā mulieres occultant h̃
rēi cām: cognoscūt tñ qualiter malum inde operetur: nam
sepe accidit in viris magna lesio et gravis ex putrefactione
membrī virilis per ferrum appositum sicut quedam docte
meretrices faciunt hec et his similia: et si licitum esset dice-
re hic ascriberem: sed propriū creatorem timeo ideo de
oculto ad presens non declarabo. Unde sciendum sicut dī-
ctum fuit q̃ fluxus menstruorum diuersificatur in femīs
secundum diuersitatē et alterius et alterius quadre: et sic pu-
elle cognoscūt status lune per menstrua. Itē nota q̃ que-
dam pessime mulieres in vltimo statu lune sunt instructe
q̃ multum subtiliter sciunt ledere viros exercentes cum
eis coitum: ex qua lesione insurgunt multe infirmitates ī-
curabiles: et hoc si ī p̃cipio remedia nō apponāt. An̄ sciē-
dū q̃ ī ṽga virili q̃si oēs vene p̃currūt q̃ sūt sensibiles: et
iō q̃n leditur sequit̃ lesio toti⁹ copis. Itē nō q̃ ī l̃ra d̃r fer-
rū apponūt et. quidā exponētes hoc dicūt q̃ id ferrū de q̃
loquit̃ Al. acutū ē et subtile et q̃n mulieres patiūt mēstrua

si viri tunc coeant cum ipsis solent aliquando vel propter vindictam
vel propter malitiam vulnerare virgam virilem et tunc menstruum
exiit in vulva mulieris intrat tale vulnus et inficit suo vene
reo quia virga est membrum porosum et rarum: ideo talis materia cito ibi
ab ipso. et quia ibi omnes vene concurrunt. talis materia spergitur pro
toto corpore. verum quoniam hec expositio bene sonet pro textu: tamen experi
entia indicat oppositum cum ipse vir sentire possit tale lesionem
Ideo aliter exponitur. scilicet quod per ferrum intelligitur cauterium poten
tiale seu virtuale. unde secundum medicos duplex est cauterium
scilicet. potentiale seu virtuale. Primum sunt medicine corrosive
cauterisantes carnem vel membrum aliquod in tantum ut vulner
tur: ut sunt alumen calx et his similia. Aliud cauterium est
actuale ut ferreum instrumentum cum quo fit vulnus in aliquo me
bro ut ab ipso humores extrahantur. modo ad propositum dico
quod Al. de primo ferro intelligit et non de hoc. Iamque gratia est
sciendum quod quedam mulieres sciunt hoc ponunt tempore coitus de
istis corrosivis ad membrum inferius: et quia tunc membrum vi
rile est valde porosum: ideo statim corroditur et leditur a talibus
Sed forte diceret aliquis quare mulier non ledit semetipsam.
dicendum quod vulva non est ita porosa sicut virga. vel aliter et melius quod
antequam imponant ista corrosiva accipiunt oleum rosarum et iungunt
membrum suum et sic non leduntur. Item sciendum quod si lesio
fieret luna existente in ultima eius quadra in scorpione et esset
coniunctio lune et veneris: tunc ista lesio esset incurabilis. et
causa est quia scorpio et venus dominatur super virgam
et tunc nullatenus posset fieri exitus humorum de tali vulnere et
per consequens nec curatio propter nimiam influentiam
humidam.

Primum quidem.

Hic declarat id quod dictum est per aliam experientiam. d. q. illud quod dictum est patet ab experimento quod sumitur ex eo quod si lune radii de nocte subintrent per fenestras ad caput dormientis: faciunt dolorem capitis et fluxum reumatis. et causa est huius prout assignata. et hoc precipue intelligitur in ultima quadra lune. Sed diceret aliquis qualiter talis humiditas causat dolorem capitis. Respondetur quod per ipsam fit obstructio pororum in cerebro ita quod vapores et fumi grossi non possunt exalare. Unde quando non incipit laborare circa talem humiditatem cerebri in fluxum eam dissolvendo: capitur fluxus reumaticus ad nares vel ad pedtus: et ille fluxus reumatis capitur ex materia cruda flegmatica: et patientes ipsi debent parum comedere bibere et dormire. multitudo vaporum a cibo potu somnoque superfluo dissolutorum dirigatur usus cerebri ipsum humectando et fluxum reumatis augmentando. Unde dicitur usus. Esurires vigilas sitias sic reumata cures. Unde sciendum quod illa passio maxime fit luna existente in ultima quadra. et ideo hoc tempore bonum est quod quilibet caueat ne radii lunares tempore dormitionis de nocte subintrent per angusta foramina attingentes caput eius inferentes predictam infirmitatem que secundum medicos omnium egritudinum mater est in corpore humano.

Post hoc quidem.

In precedenti parte Alb. ostendit accidentia ex parte anime tantum et non ex parte corporis se tenentia influentia corpori

hūano a corpibus sup̄celestib⁹. hic ostendit accētia ex pte vtri
usq; .d. post p̄dicta reuertamur ad īfluētiā planetarū quos
antiqui vocauerūt dños nāe ex pte corpis ⁊ aīe ⁊ prosequi
tur per ordinem.

Saturnus quidem et cetera.

Et dicit q̄ quia saturn⁹ ē obīcur⁹ tardus ⁊ grauis .facit natū
sub eo fuscū ī colore ex pte corpis: ⁊ h̄z flauos capillos ⁊ re
ctos ⁊ duos sed nō ē barbat⁹ ⁊ male dispositus ē ⁊ h̄z pect⁹
subtile ⁊ scissuras ī calcaneis figurarū .i. s̄m dispōnem cor
poralē. ⁊ iste idē puer s̄m aīam ē multe pfidie ⁊ tristiue et
malignus diligens fetida īduens sp̄ turpia vestimēta: ⁊ ē
piger in īcessu ⁊ nō luxuriosus ⁊ nālīter abhorret coitum
Et subdit s̄m intentōm n̄rī m̄grī ī hac m̄a experti. Quicū
q; natus fuerit sub saturno oīno h̄z malas dispōes ex pte cor
pis. Nota hic q̄ antiqui phī vocauerūt planetas dños nē
quia viderūt per īfluētiā planetarū corruptōz ⁊ gn̄atōm
fieri ī his īferiorib⁹. Et ex alio quia añ tēpus Ari. n̄ noue
rant aliqd de p̄ma cā nec de ītelligētis: s̄z t̄m mō de corpib⁹
celestib⁹: ⁊ iō ip̄a dixerūt deos ēē .idcirco Emp̄. dixit q̄ sol
ē deus deoz. Alia etiam de causa planete dicūt dñi nāe: q̄a
nā regit ab ip̄is una cū ītelligētis īclusis. vñ dicit Lō. 12
metha. opus nature ē opus intelligentie: sed intelligentia
non dirigit naturam īmediate: immo facit hoc mediantī
bus planetis ⁊ corporibus celestibus . iō dicit Ari. q̄ ille
mundus īferior subiectus est corporibus celestibus ut
tota eius virtus īde gubernetur. Item Aristote. p̄mo
celi. et octauo philicorum. Si non esset motus ad ubi in

*cali
philicorum*

corpibus sup̄celeſtib⁹: tūc etiā nō eēt mot⁹ ī hīs īferiorib⁹
z sic nec gnātō fieret nec corruptō. Nō q̄ saturn⁹ dīr ſupe
rior planeta q̄ magis diſtat a terra q̄ īmediate ſeq̄t ſirma
mētū. vnde dicūt aſtronomi q̄ ē ī tanto elongat⁹ a terra
q̄ ſi aliq̄s pgeret oī die .9. miliaria tūc ad illā p̄tez ubi ſat
nus ē p̄p̄inquir ſue ſpere: pueniret. 5700. annis z .15. ſe
ptimanis z ī tribus diebus. vñ saturn⁹ p̄plet curſū ſuū per
33. annos. z ē maior tota terra nonagesies ſemel. Et rō ē
q̄ ſit ſup̄ior planeta quia multū p̄riat̄ p̄ncipiis vite p̄p̄
eius malitiā. vñ ſi eēt approp̄q̄tus terre deſtr̄nēt oīa iſta
īferiora z nūq̄ pmitteret aliquod aīal viuere. z obſcuriō
etiā ē inter oēs planetas q̄ ē nāe terre. Itē nōndū q̄ fili⁹
ſaturni ē coloris fulcei q̄ ipſe ſaturnus inter cetera que hz
habet dñū ſupplūbū quod ē colorū ful. ei. Itē habz nigrōs
capillos z hoc quia eſt p̄plexionis melancolice: z iō habet
multos vapores groſſos nigros z terreſtres q̄ ſūt grauēſ
z frigidī z ſemp̄ tendūt de curſū. vñ oēs iſti q̄t us nō creſcit
barba. j. debitū tēpus ſūt filiū ſaturni. Itē hz pectus ſubtilē
z hoc quia nō multū habet de hūiditate z caliditate q̄ req̄
runt ad dilatōnē corp̄is. Itē filiū ſaturni hz ſciſſuras ī
calcaneis. hoc exponit̄ vno mō ſic. ſ. q̄ hēat ſciſſuras ī pe
dibus figurāl̄r ſicut equus. alio mō q̄ ſūt claudicus p̄ vnū
pedē. tertio mō q̄ hēat p̄ſtrictionē ī mēbris ita q̄ mēbra
eius ſūt cōſtricta q̄ hēat duas venas. z hoc vltio mō p̄t
l̄ra intelligi. Itēz eſt multe perfidie. z hoc quia habet ma
lam coplexionem z ſemper nituntur decipere homines: et
nō vtuntur venere p̄pter frigiditatē ſicut melancolici ſūt.
Ideo dicūt medici q̄ oēs p̄p̄ete fuerunt melancolici quia

diuersa imagiabant: Et lra. d. q. ille filius malas i se cōdi
tōes h3 ex pte corpis 7 hoc q2 h3 in se pessimas q̄litates. s.
frigiditatē 7 siccitatē a qbus pcedit malitia tāq3 a sua cā:
Itē sciēdū sicut hēt i libro de effectib9 planetaz puer nat9
i hora saturni erit fortis melācolice pplexiōis: auar9 tra
ditor cupid9 7 fortūa i oibus sibi p̄sperat. 7 h3 iouē i micū
7 mercuriū amicū: iō qñcūq3 safnus p̄iūgit cū mercurio tē
bonū est sibi i cipe opus: s3 qñ cū ioue tūc ē p̄riū. vñ si quis
accipet flores anellane cū succo cesane 7 id desiccātū alicui
mulieri corrupte i ponēt i ferius ad membz apparēt vgo.
Itē nō q2 quādo ē in ariete tūc ē signū mortis. quando vō
in aquario tunc vitē quia est in propria domo.

pulchri h

Iuppiter quedam stella et cetera.

Natus sub ioue d3 eēbñ dispositus tā i aīa q3 i corpe: quia
iuppiter ē stella regalis dulcis p̄spa 7 tēpata. 7 h3 totū op
positū ipi saturno: nā filii iouis sūt pulchri i facie 7 habēt
oculos claros barbā rotūdā 7 supiores dētes magnos et a
liquātulū diuīlos: 7 hnt bonū colorē albū cū rubore p̄mix
tū longos crines. Secūdū aīam quoq3 talis filius ē mode
stus lōgeu9 diligēs honestatē 7 pulchra vestimēta: 7 dili
git delectabiles odores 7 sapores 7 etiā luxuriā. 7 ē potēs
largus iocūdu9 misericors mūdus: 7 quocūq3 vadit respī
cit terrā. Nō primo q2 dicit stella regalis q2 h3 nobiliores
influentiā. Itē q2 i mediate sequit safnū ut malitia saturni
possit mitigari per bonitatē iouis quia aliter safn9 multa
mala circa i feriora faceret. vñ dicit Lō. q2 si solus iuppi
eēt in celo nūq3 pmitteret aliquā corruptōm fieri i terra.

Hum de 4

¶ Vñ ipe iuppiter ē maior t̃ra nonagesies quing̃es: ⁊ t̃m distās
a terra ubi ē p̃p̃inquir ei q̃ si aliquis oī die posset ābulā
decē miliaria suriū infra. ⁊ 508. ānos ⁊ 9. septianas ⁊. ṽ
dies p̃tingeret ad ip̃m. ¶ Nō q̃ iste filius d̃r eē longeu⁹ ⁊ h̃
quia ē calid⁹ ⁊ hūid⁹ ī q̃bus p̃sistit vita: ⁊ iō multū diligit
luxuriā ⁊ īspicit terrā p̃pter eius distictōnez. vñ d̃r ī lib.
p̃allegato. Si q̃s natus fuerit ī hora iouis ē sanguine⁹ be
niuolus amabilis delectabilis sapiēs laudabilis. ⁊ h̃z vñū
amicū ⁊ vñū īmicū. amicus eius ē lūa. īmicus eius ē sol
vñ qñ p̃iūgitur lune amice sue tūc gaudet ⁊ regnat ⁊ tunc
bonū ē ei opus incipe q̃z h̃z bonū finē ⁊ bonū ē loqui cū mu
lierib⁹ q̃z tūc h̃z satis de sanguīe. vñ dicūt exp̃imētores q̃
si q̃s tūc accipet auiculā q̃ vocat̃ cauda tremula ⁊ desicca
ret ī puluerē siue p̃burēt ⁊ poneret hūc puluerē ad cruci
bolū si ē aliqua mulier malitiosa latrabit ut canis. S̃z qñ
p̃iūgitur soli oēs amittit vtutes. Itē d̃r si q̃s accipet ling
nā canis ⁊ ī puluerē reducēt ⁊ alicui auicule ī pastu daret
statī vidētur mortua. ⁊ ecōuerso si ponēs caput eius ad a
quam cessabit. vñde sciendū q̃ iuppiter habet mortē ⁊ vi
tā nā mors eius ē libra: ⁊ gemī ē vita. qñ enī ē ī gemī tē
ē ī honore ⁊ dñio suo. vñ si quis ī illa hora accipet vng
ues ⁊ capillos alic⁹ mulieris ⁊ puluerizaret ⁊ p̃medēt m̃
tū dormiret. ⁊ si velis excitare pone acetū ī auriculā eius
dextrā. Itē qñ iuppiter ē ī piscibus si quis accipet salaman
drā ⁊ ī puluerem reduceret ⁊ poneret ī auriculā alicui⁹
animalis statim moreretur.

Mars uero ⁊ cetera.

hic. d. Al. ostendit formā fetus quātū ad accñā tā ex par
te corpis q̄ ex parte aīe se tenentia īpi fetui z marte īfluxa
dicens q̄ mars planeta ītempatus caliditate z siccitate. et
facit filiū suū crocei coloris cū quadā obscuritate z adusti
one: sicut apparet ī his qui a radiis solarib⁹ pusti sūt: z hz
paucos capillos z puos oculos: z habet curuū corpus licz
grossū. z ī se p̄m aīam ē fallax incōstans īuerecūdus irai
cibilis p̄ditor faciēs discordias z bella ē qz supbus. Nota
primo q̄ mars ē calidus z siccus z calor eius ē destructiu⁹
z cōsūptiu⁹ z maxie ītēpatus: ē cōplexionis colerice: et
ideo facit filiū suū crocei coloris cū quadā obscuritate z hz
corpus curuū. et rō ē quia rōe nimie caliditatis fit p̄sūptio
hūiditatis: quēadmodū fit de corrigia madefacta z posita
ad solē que statim incuruatur. Item ē superbus p̄t mag
nanimitatem quam habet ratione ignis. Item habet pau
cos capillos et paruos oculos quia modicum hebet de hu
miditate: z calliditas dominatur in eo. Item nota q̄ quan
do mars regnat precipne fiunt discordie inter reges z p̄i
cipes: z hoc quia ī talibus humidum radicale est multuz
subtile. Nota etiam q̄ filius martis est multum irascibilis
z hoc quia est complexionis colerice. omnes enim colerici
cito irascuntur ut patet ī libro de complexionibus. Item
nota q̄ homo posset attingere marte si moueretur iursū
per rectam lineam per decem miliaria ī die infra. 43. an
nos z duodecim septimanas z decem dies. Item scienduz
q̄ amicus suus est mercurius. inimicus iuppiter. vñ qñ
coniungitur cum mercurio tūc bonū ē debellare z ponere
īnsidias: sed quādo cum ioue p̄iūgit tūc amittit quires suas

Sol quedam stella.

Hic ostendit qualiter ipse sol format aliqua accidia ipsius fetus ex parte anime et corporis et sicut. Sol est stella regalis et mundi lumen et oculus. facitque filium suum carnosum et pulchrum facie oculis magnis colore albo cum quadam rubicunditate bene barbatum et hinc longos crines. sed secundum animam ut quidam asserunt est hypocrita ita quod apparet iustus in exteriori apparatu. Sed secundum alios filius solis est religiosus profunde uocationis speculator sapiens dominator diues iocundus diligens bonos et deprensor malos. Item quod .d. in littera oculus mundi ut patet Ari. 2. de anima quia totum uniuersum respicit et illuminat. Item stella regalis: quia regit omnes planetas. Et non secundum ptolemaum quod sol est maior tota terra centies sexagesies septies. unde si homo ascendit omni die sursum per .x. miliaria attinget solem ubi est propinquior terre infra .49. annos. 12. septimanas et duos dies. Item non quod in hora solis bonum est loqui cum mulieribus et incipere edificare castra Amicus eius est mars: inimicus luna. et quando coniungitur cum marte tunc bonum est operari quicquid inceperis. quando vero cum luna coniungitur tunc omnes amittet vires quia tunc aliquando patitur eclipsim.

Venus quidem

Hic ostendit qualiter fetus a Venere formatur .d. quod Venus est stella beniuola et facit filium suum pulchrum oculi facis uperci liis: mediocriter carnosum medieque stature. et secundum animam blandum efficaciter loquentem ornatum corpe musicalia gaudia choreamque diligenter. Nota primo quod iuppiter et Venus sunt planete beniuoli: saturnus et mars maliuoli. ceteri autem inter se habent. filius igitur veneris est virtuosus et hoc quia

optie dispositus ē: et quia operationes aīe depēdent a dispositiōib⁹ corpīs ut p̄ Ari. p̄mo de aīa. et etia⁹ ī sua phīlōnomia ubi dīr qd dispositō aīe sequit̄ ex dispositōne corpīs. Itē nō qd si aliquis volaret sursū oī die p̄ decē miliaria attingeret īp̄a venerē īfra. 20. ānos 7. 9. septianas 7 vnuz diē. Iuppiter quoq; amicus su⁹ ē: mās vō īmīcus. vnde qñ cōiungit̄ cū ioue tūc gaudet: 7 tūc femīe tales gaudent 7 libenter vtunt̄ actu venereo. Nō qd ī līra qd gaudia dilīgūt 7 hoc quia habentes cerebrum frigidum nihil de futuris curāt sed sunt iocundi 7 gaudent ludere lumbis.

Mercurius uero et cetera.

Hic oñdit qualiter fetus format̄ quātū ad accīa corpīs et aīe ab influxu mercurii 7. d. qd mercurius quē astronomi solē sequi dicūt eiusq; radiis illūiari: facit filiū suū corpōr gracilē p̄ue stature hīs paucā barbā 7 rarā qd p̄m aīam est sapiens 7 subtilis intellectus diligēs phīam 7 studiū bonorū morū faciendūq; sermone qui multos amicos p̄pat 7 tñ n̄ nimis ē fortunat⁹: est q; boni cōsiliū 7 nullius pfidie nec infidelis. Nō qd filii mercurii p̄cipue diligūt phīe dare op̄a 7 hoc quia est subtilis ad intelligendum omnia: sed tñ filii mercurii ut plurimū sūt paupes neq; curant de re exteriori sed de scientiis sicut fecit seneca 7 multi alii. Item acquirūt sibi multos amicos quia cū oībus ē beniuolus 7 tamen nō ē multū fortunatus: 7 sic verum ē quando mercurius est ī coniunctiōe cū saturno uel marte quia quicūq; nascit̄ ī illa hora erit infortunatus. Item iste planeta se īdiffērenter habet ad oēs qualitates quia cū frigidis ē frigid⁹ et

cū calidis calidus ⁊ sic de aliis qualitatib⁹. Itē nō q̄ lra di-
cit q̄ hz paruā barbā. vñ paucitas capilloꝝ accidit tribus
de causis. p̄mo p̄t̄ īfirmitatē ut patet ī idropicis ⁊ leproſ
quia nō hñt multos capillos. 2º p̄pter poros siccos ī capite
ut ī colericis. 3º p̄pter defectū hūidi radicalis ⁊ calorīs na-
turalis ut apparet ī semib⁹. Itē nō q̄ mercurius p̄plet cur-
sū suū eodē tpe quo sol. vñ in hora mercurii bonū incipere
studiū exercitia cōgregare māmona emere. vñ scias q̄
habet duo domicilia. primū ī v̄gine ⁊ tūc gaudet. scdm qñ
īntrat capricornū ⁊ tūc amittit vires. Item qñ ē ī scorpi-
one tunc bonū est cōmisceri mulierib⁹ ⁊ ire ad iudiciū.

Luna quidem et cetera.

Hic ostendit qualiter fetus disponit tpe exitus p̄lune īfluētiaz
quātū ad aīam corpisq̄ accēia. ⁊ dicit q̄ lūa ē velocis mo-
tus: facitq̄ filiū suū vagabūdū ac ociosū multū ad fuitia
Et rō quia cū ad seruitiū requirit̄ stabilitas: ⁊ ip̄i cū a natu-
ra sint vagi nullū ī se stabilitatē hñt. Itē nō q̄ tales sp̄ sūt
iocūdi nulliusq̄ curā hñt ex nimia nolubilitate ⁊ vagatōe
Itē sciēdū q̄ hō posset attigere corpus lune ubi ē p̄pingor
terre si oī die ascēderet p. x. miliaria īfra. 30. ānos ⁊. v.
septimanas cū. 9. diebus. amicus eius ē iuppiter: īmicus
v̄o mars. vnde qñ cū ioue coniūgitur tunc gaudet: ⁊ tunc
bonū ē petere p̄motōnem ab aliquo ⁊ loqui cum mulierib⁹
quādo v̄o marti cōiūgitur omnes amittit vires ⁊ habet
duo domicilia. s. v̄ginē ⁊ thaurū: ⁊ qñ ē ī v̄gine tūc do-
minatur: quando vero ī thaurō tunc deficit.

Et intelligendum.

Hic ponit quoddam nobile. scdo remouet quedam dubia. scda
 ibi. sed qz ex istis. dicit ergo qz oia corpa celestia oēs stel
 le 7 planete execūt officia eis p pma cam iuncta ita qz nun
 qz ipediunt quātū in ipis ē : 7 si dicere l3 oia hec inferiora
 ab ipis sic regūt qz nec dona sacrificii uel ecclesiastice p
 positiones. i. orōnes: nec bestiaz imolatōes 7 cetera holo
 causta que mūdus fingit ut remoueat corpa celestia a suis
 influentiis: nullo istoz ipedi pnt quin influant nobis suaz
 vtutē. vide in lra melius. Aduerte lector qz hic omit
 to quasi cartā vnā comēti huius eo qz expōit quedā dubia
 alberri hic posita qz quidē melius in theologia ptractantur
 ideo hic ipsa relinquo zc.

Nota
 misterium

Est autem adhuc notandum.

Hic Al. ostendit quō plures fetus aliqui generant in vna
 mrice 7 p^o vnā digressiua ponit rōm: 2° rdit ad ppositū ibi
 redeam⁹ g^o zc. p^o facit qd dictū ē. 2° remouet dubiū ibi utz
 at. diē g^o qz aliqui ples fet⁹ fiūt i mrice h^o atē p^o diuisione
 semis i mrice qz mrix h3 multas cellulas vn qn quolz mē
 se semē rcipt fiūt mlti fet⁹. Et subdit. vt at qd cā sūt clari
 ori luce patefiāt oz nos trāsgredi a gnātōe ipi⁹ hoīs ad vi
 dedū aliq de gnātōe aīaliū ipfcōz qz n ex seie sz ex putrefac
 tōe gnānt 7 hic declarat ista qz ex putrefactōe gnānt aīalia
 ut p3. 4. methau. nō qz ples fet⁹ aliqui gnānt p^o cāziā dic
 tā. aliqui vō ex eo qz qn ipgnata ē mlier 7 pcep. itez 2° l3^o
 die coit cū maī ita qz 2° l3^o ifusū rcipt in aliā cellā mricis.
 Et nō etiā qz aīalia qz ex putrefactōe gnānt sic se hnt qz mul
 ta eoz pnt fieri ex vna nā ut p3 de ranis 7 muscis.

Verum autem et cetera.

hic remouet dubiū et primo mouet ex vna pte ex itentōne
Aui. sō iprobat. tertio soluit et legat lra. vnde snia eius
ē qd dubitat vtrū eadē aīa ex semie et sine semie possit gnā
ri. et dicit qd opio Auicē. in libro de diluuiis ē qd ex semie et
sine semie gnāri possit: qz Aui. ponit diluuiū tale adhuc
posse fieri in quo aīalia viuētia corrūpant et oībus corrup
tis tūc per planetarū influentiā de cadauerib⁹ mortuorū pu
trefcis itez eadē aīalia gnent sic p⁹ qz tē illa aīalia vltius
gnārēt alia aīalia sibi sibi i spē: et sic seqt qd eadē aīalia cū
semie et sine semie generēt. et hoc vlti⁹ declarat ad sensū
d. qd si capilli mulieris ponant sub terra pingui ubi fīmus
iacet tūc mediante calore solis adueniēte gnatur serps lō
gus et strictus ex tali putrefactione q generat vltius ali
ū serpētē similē sibi in specie. Et declarat p aliud exēplū qd
tēpore suo generatus fuit mus ex putrefactōe et idem mus
vltius generauit aliū murē ex semie. et dicit Al. qd ipse
Aui. dicit plura alia de hac mā sī ista nūc sufficiāt. Deīn
iprobat hanc opionē. d. qd ē falsa. et ratio quia sū intentōz
phī et Lō. in .8. phisicorū. sicut enī aliqd habet ppriaz māz
sic etiā habet ppriū agens. alius enī ē actus mae alius for
me ut patet. 8. metha. et cuz diuersa aīalia hēant diuersas
formas. oportet etiā qd hēant māz diuersas et p pns diuer
sa agētia. vñ intentō phī. 8. metha. ē qd eadē aīalia specie
fieri possunt cū semine et sine semine ut sanitas que qñqz fit
ex arte qñqz a natura. Et hoc differt ab Aui. quia ipse vo
luit qd aīalia perfecta fierēt sine semie quia idēter fuerat

locutus de oībus aīalibus. Ari. aut n̄. In hoc etiā differt
ab eo. s. de diluuiō quia. 4. metha. d. ipossibile ēē diluuiū
uniuersale per ignē uel aquā. z rōnē huius ponit Al. quia
diluuiū fit ex pstellatione humectāte nā si pstellatō hūida
respicit vnā partē terre. alia constellatio forte calida z sic
ca respiciat alterā terre partē z sic ipossibile ē fieri diluuiū
uniuersale z per pns dictū Auicē. ē ipossibile. Itē nota q
id quod dicit in lra de capillis mulieris zc. q huiusmōi ge
neratio serpētis nō pōt fieri quolibet tēpore sed sub debita
pstellatione. s. qñ luna ē ī scorpione siue ī ariete aut ven⁹
in vrgine: ita q si quis tunc acciperet crines mulieris z po
neret sub fimo calido tpe hiemali tūc sole superueniēte ex
illa materia calida gnāretur serpens. z cā huius ē quia ca
pilli ut dictū ē generant ex vaporibus ad cerebrū leuatis:
tales aut hūores ī muliere sunt indigesti z venenosi ppter
frigiditatē ī illis remanentē: iō ex tali putrefactione gene
ratur serpens. Et nō q mulier patiēs menstruū debet ab
scondi suos crines. z hoc quia illo tēpore crines eius sunt
venenosi z nāliter frigidi z humidi ppter defectū caloris
naturalis q tēpore illo tendit ad posteriora. Ex capillis at
mariū hoc nō posset fieri: z hoc q hūores ī viris sūt bene
digesti z iō crines eoz nō sūt venenosi nec ita cito putrefa
ctibiles sicut mulieris. Ex ista lra tangit pclusio. 19. b⁹ li
bri z est illa. Ex semīs decisione aīalia gnāta z illa q ex pu
trefactōe gnānt nō sūt eiusdē speciei. An scias q snia Al.
ē hec q nō ē existīandū q eadē aīalia possint gnāri ex semī
ne z siue semīe ut dicit Auī. a q⁹ ī b⁹ dīr Ari. qz l3 aīalia
īperfecta eiusdē speciei possint gnāri ex semīe z siue semīe

tamē aīalia perfecta nūq̃ possūt gnāri sine semīe zc.

Redeamus ergo

hic redit ad ppositū z pmo oñdit qualiter aliqñ gnānt ani
malia sine semīe. 2º ex istis ifert cāz quare aliqñ plures fe
tus generant ī una mīce. Pa ibi. cā aut. pmo ergo. d. red
amus z dicam⁹ q̃ quedā aīalia sine semīe generāt. hº cāz
reddīt phūs. 4. methau. d. calor segregat aliqđ corpus
mīxtū p hoc q̃ phīt subtile z grossū. Vñ intentō phī ē q̃ in
materia ex qua aīal nascit ē aliquid hūiditatis z caliditatis
ī qua calor pportionatus ex pte celi agentis ītroducendo
formā talis aīalis z tūc mouet dubiū z incidit sic. Ex quo
supius dictū ē q̃ hec aīalia generant sine semīe dubitaret
aligs utz talis generatō eēt vniuoce : z arguit pmo q̃ nō
omne qđ generatur ex sibi simili uniuoce z simili ī specie
uniuoce generāt sed aīalia p putrefactōm generata nō ita
fiūt sed ex virtute corporū celestīū q̃ nō uniuocant p m na
turā aīaliū que sine semīe generant. dicēdū q̃ hoc uex est
uel formalit̃ uel virtualit̃ : mō l3 vtus celestis n̄ vniuoce
nāe aīalis generat sine semīe formalit̃ tñ virtualit̃. postea
soluit aliud dubiū ibi. z iterū. z ē utrū plura aīalia ī perfec
ta possint simul generari ex pma mā diuersaz figuraz et
coloz. Rñdet q̃ sic. Nō primo q̃ dicit calefactō segregat
mām ex qua talia aīalia generant z hº n̄ ī q̃tū calefactio.
nā p phūm. 4. methau. calor ī q̃tū calor h3 hāc opatōz
s. calefacere. h3 aut z alias opationes. s. segregat pgrega
re : s3 hoc nō h3 ī q̃tū calor ē. Qualr aut ista aīalia ī perfe
cta generent declarat Aristo. 4. methau.

Causa autem diuersitatis.

Hic ostendit quare plures fetus generentur in matrice et primo facit hoc. Proponit causas quorundam accituum ex parte qualitatis et quantitatis in corpore animalis generati cum semine et sine semine. Primum ibi quod autem quedam res. primo ergo dicit sic causa diuersitatis illorum fetuum est diuisio in matrice: nam in matrice mulieris plures sunt cellule. Unde quando semen decisum a patre sic recipitur in matricem quod una quodque cellula parte recipit: tunc est motus generandi plurium fetuum. et iste motus generandi sumit similitudinem ad animalia imperfecta quia in generatione istorum animalium aliquid est ibi loco matris et aliquid loco seminis: et talis pellicula que circumdat primo materiam putrefactam est loco matris et materiam putrefactam loco seminis. Non quod de numero animalium perfectorum quedam sunt breuis vite ut porci et similia: et talia generant plura animalia eiusdem speciei ne species eorum pereat et multoties in anno generant propter eandem causam. Vnde talia animalia habent matricem cum multis cellulis et multitudinem mammillarum. Que autem animalia sunt longe uite ut homines equi asini: ideo non generant nisi semel in anno et ut frequenter nisi unum fetum quia matricem eorum non habent multas cellulas. Cuius gratia sciendum quod secundum aliquos mulier non habet in matrice nisi duas cellulas unam ad partem dextram et aliam ad sinistram. et horum motuum est quia mulier duas tamen habet mammillas ut duos tamen fetus nutrire possit. Alii dicunt quod habet tres cellulas singulati. scilicet per singulum latere et tertiam in medio quod ex eo mouetur quod aliquando uisum est mulierem parere tres fetus. Alii autem dicunt quod habet tres cellulas et ponunt tres principes unam ad dextram et aliam ad sinistram et tertiam in medio: quarum trium quilibet habet duas alias minus

principales: et isti mouentur ex eo quod aliqui preceptum est mulierem
perisse nouem filios. Sed ad intelligendum hec scias quod Ari.
dicit in li. 8. de spermate quod tamen sunt septem quia tamen sunt septem habitacula in matrice
mulieris ubi recipitur semen: et ideo tot paruuli in una muliere sunt
possunt generari et una vice si in coitu sperma currit ad omnes cellulas

Quod autem quedam sint longa.

Hic ostendit causas quorundam accituum in corpore animalis generati ex
semine. et primo ostendit causas accituum se tenentium ex parte corporis
in quantitate. Secundo in qualitate. tertio recapitulat. d. 8. quod que
dam animalia sunt longa et stricta: quedam breuia et sic de aliis. h. 8.
fit virtute humidi quia ex colerico calido et sicco generatur animal
longum et strictum eo quod calor multum extenditur in ipso. Ex fle
gmatico frigido et humido generatur animal breue et latum
quia humor aqueus est multum dilatabilis et frigiditas non mul
tum extenditur. Ex sanguineo calido et humido generatur animal
medium inter longum et breue propter humidum et calidum bene temperatum
Ex melancolico autem accituali quia adustum est generatur animal longum
valde et gracile quia feruor caloris eius multum extendit ipsum
sed siccitas attenuat imoderate. Postea ostendit hoc de quali
tate dicens quod animal colericum est crocei coloris. sanguineus ut
frequenter rubeus. flegmaticus albus. melancolicus autem niger
Et quorum natura est permixta illorum etiam quantitas color et qualitas
erunt permixta. Deinde percludit epilogoando que dicta sunt. d. Sic
8. habemus in hoc capitulo modum generationis animalium imperfecorum ad si
militudinem perfectorum. et habemus quare plures fetus generantur
tam in animalibus perfectis quam imperfectis et etiam quare aliquod tale est lon
gum et aliquod breue et aliquod leue etc. et hec de imperfecis sufficiant nunc

de perfectis videam⁹. Itē q̄aīalia diuersificant i quātita
te colore z aliis accētibus iuxta suā pplexioē. Itē dicit q̄
colericus ē crocei coloris hoc uerū est si hz colerā citrinā.
si aut colerā rubeam tūc ē rubeus. si colerā adustam tunc
hz colorē pmixtū cū quadā nigredine i facie. Item dicit q̄
sanguineus hz colorē rubeū i facie pmixtū cū albedine z p
totū corpus ē albus: nō tñ excellēt sicut flegmaticus: q̄a
albedo i sanguineo declinat ad rubedīem: i flegmatico aut
nō. Itē sciendū q̄ duplex ē melanconia quia q̄daz ē adusta
z ad istā sequit quātitas corporalis gracil' z lōga. Alia aut ē
nālis z nō adusta z ad hāc seqt corporalis quātitas stricta z
breuis terrestris. Sz dñaturis istoz plene apparz in tra
ctatu de complexionibus.

ūc autem ad ea

Hic ē tractatus secūdus h⁹ li. i quo determinat de
exitu ipius fetus z ptinuat sic. nā supius expediuit se d ge
neratōe augmentatione formatione z dispositōe ipsius fe
tus: nūc determinat de exitu ipsius tā nāli q̄ nō nāli z de
aliquibus accētibus circa exitū ipsius fetus. z hz quatuor
capitula. Primū ē de forma ēbrionis pāiam sensitīuam
vegetatiā z intellectīuā. In sō caplō de egressu fetus:
In tertio quedā accētia circa exitū ipsius fetus. In quarto
determinat de p̄cis nāe in generatōe. s̄m ibi. tēp⁹ aut egres
sionis. tertiū ibi. nūc ergo redeamus. quartū ibi sicut dīc
phius. Primū capitulū habet quinqz partes nā primo p̄
mittit intentū. sō oñdit gnātōm fet⁹ pāiam uegetatiuā. t
tio pāiam sensitīuā. q̄rtō p̄ intellectīuā. q̄nto affirmat dēa

Et iō videndū ē quō iste tres potētīe. s. vegetatiua sensitīua et intellectīua veniāt ad nām fet⁹ et dicit qd hic vult breuiter de istis potentiis dīre: nā ad libz de aīa hic ptractare puenit. dicit ergo qd cū semē recipit ad mīricē mulieris statī p calorē augmētāt qm mīrix ē vndiqz clausa: et hanc augmentationē hz ab aīa vegetatiua: nā hec aīa hz duas opatōnes. s. nutriendi et augmētandi ut p 3. 2. de aīa. vñ planta generat plantā aīal vñ aīal. Et iō dīr qd ab ista aīa finit vñtus generatiua ad perfectā formatōz ēbrionis. Nō qd Al. vult in līa dīre qd aīa vegetatiua attribuitur fetui p sēmen a pīe decisū. cuius opatōes sūt motus gnātio nutritio. Et hoc apparet ex eo qd planta generat plāta: igit sibi tribuit vtutē nutritiā et vegetatiā. vñ ille tres aīe hnt tales ordinē qd pmo educitur vegetatiua: deinde sensitīua: postea intellectīua. Nō etiā p m Ari. 16. de aīalibus qd cū lpermate decisio a patre crescit quidā spīritus qui ē virtus anime et calor solis et labor nālis nutrit et augmētāt: et hoc requirit ī principio conceptōis calor vñ igneus decrescit et deliccat.

Postea uero.

Hic oñdit formatōz fet⁹ p aīam sensitīam et dicit. p ea vñ pcedēte t mīo s 3 exigētīa nāe supaddit mae aīa sensitīa et p hēt p motiua. 2. p potētias et opatōnes vñ dīc p hūs. 16. 8 aīalibus qd embrio pmo viuit vita plāte deinde vita aīal deinde vita huius spīci uillius. Nota pmo qd aīa sensitīa in cōi accipit a corpore celesti: s 3 aīa sensitīua ī spālī istius uel illius speciei attribuit fetui a vtute īformatia exīte ī semīne: corpus enī celeste ut ē agens vñiuersale omni

7
z labor mulieris p̄ quē ligamenta ī m̄rice relaxant̄ z corzū
pūnt̄ ita q̄ fetū retinere nō p̄nt̄: z p̄pter hoc p̄sulit̄ mulieri
bus q̄ īpregnatōis tēpore nō nimis laborent neq̄ ābulēt
Et iō alique pessime femie que hoc nō ignorant cōsulūt pu
ellis nouiter īpregnatis que abscondere uellēt peccatū suū
ut saltēt currant ambulent z fortiter moueant̄ ad corrupē
dū fetum. aliquādo etiam per decoctiones aliquarū herba
rū quas bene sciūt faciūt fieri abortū. Et scias q̄ ī tali cō
ruptione ille mulieres maximū paciūtur dolorem.

Est igitur notandum et cetera.

Hic ostendit qualiter aliquando fetus ī vtero materno
corrumpitur ita q̄ fiat abortus. z p̄mo ponit nōbile. scō
assignat cām. vnde dicit q̄ plures īuuenes mulieres ex ic
tu tonitruī p̄pter timorēz interioris sic disponuntur q̄ fetus
ī vtero materno morit̄. Et subdēs cām huius dicit q̄ ex
parte timoris totū īmutatur z disponitur ad peregrinam
īpregnationē: z ita fetus leditur z extinguitur. Secundo
addit etiam hoc ex parte fulminis q̄ penetrat ad interiora
z comburit fetum ī vtero materno z tamē nullū signum
p̄bustionis exterius apparet: z iste vapor ē fortissimū ict⁹
eo q̄ multotiēs ledat mēbra hoīs interiora sine aliquo sig
no exterius facto. Et talis vapor aliquando magis ictu le
dit q̄ calore. aliquā autē ecōuerso fit: z ita aliquā per hunc va
porem interioris aduenientē aliquā p̄sumitur totū hūidū ra
dicale ipsius p̄pter quod sepe extinguit̄. Et nōnter dicit īuue
nes mulieres q̄ tales habēt corpa porosa z rara magis q̄
antique: z per p̄ns corpa eoz sunt magis penetrabilia. Et

Idem plulitur talibus mulieribus q̄ tēpore tonitruū uadant
ad loca obscura z stricta. Itē q̄ dicit ex nimio timore rō ē
nālis nā z aliquādo hō ex nimio gaudio morit̄ eo q̄ calor
nālis ex̄is circa cor z totū sc̄ibi īprimens extinguit ipsum
sic etiā ex nimio timore. Vñ ex tali timore fit sepe abortus
quia corpus mulieris p̄ tonitruū maxime alterat̄ z fetus
ex̄is in utero materno ē debilis: iō faciliter corrūpitur: et
huius cā ē calor p̄suptiuus z adustiuus īpius fulm̄is quia
talis p̄pter porositatē corpus mulieris cuz ipse sit subtilissi
mus p̄sumit z p̄burit hūidū radicale ipsius fetus faciliter
penetrans corpus mulieris sine lesione aliqua exteriori:
nā fetus ē multo subtilius ad intra q̄ corpus fem̄e ab ex
tra. Et illd̄ idē sepi⁹ accidit mulierib⁹ que interficiūt a ful
mine tonitruū: z tamen exterius nō apparet aliqd̄ signū lesi
onis in corpe. z huius causa satis p̄z p̄ Al. in li. methau.
suoz ubi dicit q̄ hic uapor p̄pter subtilitatē penetrat corp⁹
hoīs quousq̄ pueniat ad mēbra subtilia īteri⁹. s. cor epar
zē. z ita tunc ledit z interficitur homo absq̄ aliqua lesiōe
exterius facta: De his plene hēs in methauris eius.

Primum dubium.

Hic mouet tria dubia. Primum ē utrū possibile sit tēpore
quo vir coit cū muliere fulmē tonitruū tangat semē: possit
ad tale semen aliquā aliā formā ītroducē q̄ nā p̄ticularis
intēdebat. Secundū dubiū utrū tale fulmen possit īpedire
īpm̄ fetū q̄ nō disponatur a corpib⁹ sup̄celestib⁹. Tertiū
utrū opatio īpius fulm̄is tangēs mām sem̄is possit forma
re de illa mām fem̄iam de qua nā p̄ticularis intēdebat p̄ducē

18
 masculū. Postea excusat se de solutiōib⁹ dubioꝝ. d. q̄ p̄
 tanto dubitatū ē ut intellectū v̄m quodā mō circa hoc ex
 erceatis: tamē quāuis ip̄e nō soluat hic dubia: nos ip̄a sol
 uemus. vnde dicendū q̄ talis ictus tonitruū h̄re pōt dupli
 cē effectū in semīe. vno mō q̄ h̄eat effectū mortificatiūz
 v̄tutis ex̄ntis ī semīe: z tūc talis fetus oīno ext̄guīt'z sit
 abortus. Alio mō q̄ talis mā semīalis t̄m ab ictu tangat
 cū mortificet: z tūc possibile ē ip̄m consequi alias dispōnes
 extraneas quas agens p̄ticulare nō intēdebat. Itē aliqua
 mā semīalis ita pōt disponi p̄ictū tonitruū q̄ sit ip̄otes ad
 generandū. z huius rō ē nimia explicatō facta circa mā
 p̄huiusmōi ictū. hoc pōt p̄firmari p̄ dcm̄ Alberti ī. 2. phi.
 m. c. de mōstris ubi recitat q̄ quedā mulier pepit buffonē
 z huius cā alia nō erat nisi q̄ semen tpe exitōis fuit īfectuz
 z īndispositū a fulmīe quia uapor fulmīs aliquatit ē vene
 nosus. Ad secūdū dubiū r̄ndet q̄ possibile ē tale semē sic al
 terari z disponi a fulmīe q̄ nō sit natū accipe influentiā pla
 netaz ad quā p̄mo fuit habilis q̄ actus actiuoz sūt ī paciē
 te disposito. Et huius solutiō dubiū satis sequit solutiōem
 primū dubiū. Ad tertiū d̄r affirmatiue q̄ sic: z hoc quia pos
 sibile ē q̄ per nām fulmīs tollat dispō fetus ad masculū z ī
 troducat dispositō semīe z ecōuerso p̄m q̄ tale fulmē fuit
 diuersimode dispositū z p̄ditionatū. vnde p̄m Ari. 16. aīa
 liū. mulier ē uir occasionat⁹ ita q̄ uir n̄ ē mā puelle nisi q̄
 nā īpeditur ī suis actōibus p̄t īdispōem m̄e z caloris na
 turalis q̄ nā p̄ticulārī sp̄ ītendit p̄ducē marē: z iō femīaz
 si p̄ducit hoc fit p̄cās īpedientes talē dispositōē: idcirco
 quidam dixit: mulier non ē homo sed mōstrū ī natura zc.

Redeamus igitur.

Hoc ē capitulū tertium istius secundi tractatus in quo declarat quedā accñā circa exitū fetus ptingētia . et pmo ofndit hoc ratōe tēporis . secundo rōne exitus ab urero materno . scda ibi . sed adhuc sūt . dicit ergo redeam⁹ ad dicendū de exitu ipius fetus ⁊ dicamus q fetus ī septio mense natus ut frequētius bene habet . sed ī octauo mēse raro viuit . ⁊ huius causa ē qz oīs fetus ī septio mense nālīter tendit ad exitū ⁊ ad ortū ⁊ laborare incipit ad egressū : ⁊ qatūc motus eius nālīs ē : ideo si egredit ī septio mēse bñ se habet . Si vō usqz ad octauū pmanēs tūc exierit : libenter moritur ⁊ hoc qz ē nimis debilitatus ī septio mēse ppter laborē . Sed si ī nouo exierit tūc ē bene sanus qz tūc quieuit poctauū a laboribus septimi mēsis . Nō q nat⁹ ī septimo mense pōt bene viuere . ⁊ rō ē quia tūc oēs planete ppleuerūt cūctas eorū opationes ⁊ melius ē si exit ī pncipio mēis qz ī fine qz ī fine ē magis debilitatus eo q p totū mēse ⁊ laborauit ad exitū . Sed si fetus exit ī octauo mēse ē moribūdus male pplexionatus . huius rō ē p̄dicta . Itē nota q fetus post sextū mēse dī laborare ad exitum ⁊ hoc quia tūc ligamenta cū quibus erat ligatus incipiūt debilitari ex eo quia nimis extendunt ppter magnitudīem : etiā quia caret nutrīmēto nā tūc fetus attrahit totū nutrimentū : ⁊ qatūc facilliter fit dissolutō . Item nō q si mulier morit ante ptū ppter aliquā infirmitatē : tūc infans ī utero m̄rno exis p aliquod tēpus viuere pōt si possit attrahē anhelituz . Et iō medici dicūt q os mulieris tūc debz teneri aptū cū aliq⁹

instrumēto ut aer subitret et si corpus eius apiatur tūc vi
uet. sic quoq; p̄mus dictus cesar fuit extractus: d̄r cesar
quali ab utero m̄rno celsus. Itē nō q̄ infans natus statim
flet. et huius rō p̄m p̄hīcos ē q̄ oīs infans dū nascit̄ p̄mo
habet dolorē ī partu p̄pter foramiā stricta et etiā p̄pter aere
frigidū quē sentit q̄n exit: et ideo p̄pter dolorē īcipit flere et
si ē mas habet grossiorē vocē nālīter q̄ femīa et iō uidet̄
mulieribus q̄ mascul⁹ clamat a a a a facit grossiorē vo
cem et sonum q̄e. et oppositū eis uī de femīs q̄ h̄nt uocem
graciliorē et iō eis uidentur clamare e e.

Sed adhuc sunt et cetera.

Hic oñdit quedā accēna circa fetū p̄tingētia rōne sui exitus
ab utero materno. et p̄mo facit hoc. 2º remouet ibi. s̄z p̄ea.
p̄mo dicit q̄ adhuc sūt quedā sciēda q̄ quibusdā puellis ē
maior dolor ī ptu q̄ aliis q̄ aliq̄n accidit q̄ fetus p̄mo p̄
tendit manū q̄n vult exire: aliq̄n vopede3 et sic de aliis q̄
sūt nocumenta: et tūc oportet q̄ obstetrices diligēt̄ intro
mittant fetū: et ex isto tūc maximus catur dolor ī tantū
q̄ nisi tales mulieres sint valde fortes debilitant̄ usque
ad mortem. Postea subdit vnū magnū icōueniēs qđ ali
q̄n accidit ī partu. s. q̄ mēbrū mulieris rūpit̄r usq; ad an
nū et tūc ut frequenter mulier adhuc uiuit: et tunc obstetri
ces debent esse diligentes et solícite ut tunc statī vngāt dili
gēter matricē et introducāt ne forte vulneretur et ledať in
membro mulieris. Et iō dicit q̄ necōio ē q̄ tūc hēantur doc
te in hac arte et exptes obstetrices. hec enī ip̄e sciuit quia a
quibusdā mulierib⁹ didicit. Et tūc subdit q̄ p̄mo caput

exit tūc optime agitur quia caput bñ exit nālīter deīde alia
mēbra. Nō q̄ exitus īpius fetus multis de cāis impediri
pōt: aliqñ ppter nīmā frigiditatē uel caliditatē: aut qz ob
stetrix ē indocta aut mater ante conceptū fuit vulnerata
aut ex eo qz fetus exit ante tēpus nāle aut quia habet mea
tus strictos eo qz mater ante pceptōnem fuerat virgo qz
tunc nō ē bene consueta: z ideo habet maiorē dolorem q̄
alie mulieres. aut ex eo qz nīmīs pīguis. omnes enī tales
pariunt cum difficultate quia habent orificiū matricis opī
latū multa pinguedine. aut etiā quia fetus ē nīmīs grossus
z magnus uel hēat magnū caput uel habeat duo capita sic
accidit aut si sint gemelli. Item nota qz in tali casu ut dicit
līa multū confert applicare species aromaticas naribus ta
liū mulierū quia quando fetus ē in matrice tūc species tles
attrahunt matricē sursum z sic puer facilius exit. Et bñ īpe
mulieres sciunt quādo parere debent quia prius per aliq̄s
tēpus fluit quedā humiditas de ipis: nā qdā pellicula fran
gitur. De alio autem accñte. s. de ruptura membri bene
sciunt mulieres z etiam medici quo modo curentur. Itēz
aliquis possēt querere quo tempore anni exitus fetus ē fa
ciliior. Rñdetur qz in uere propter fortioīem virtutez qz
tunc niget calidum z humidum. Sed contra hoc arguit ī
estate est faciliior exitus: ergo non in uere: nā ī estate cor
pora sunt magis rara. Rñdetur negando assūptum z ad p
bationem dicit qz raritas corporū non sufficit quia ī esta
te deficit vtus ppter exalatōnē caloris nālis. Nota secun
dū Consta. . qz ī matrice ē quedā pellicula ī qua voluit
fetus z uocatur secundina. q. mater. z ista pellicula cum

quibusdam aliis generat ex semibus gnantiū et ista secūda
na tam in partu nāli q̄ nō nāli exit de muliere: sed aliqñ re
tinetur post partū circa mēbrū mulierū uel in matrice mu
lierū: et tunc inducit multa nocumenta quia humores et fu
mi cū ea intrāt qui inducunt dolorē aliqñ ad cor: aliquādo
ad caput: interdum in toto corpore et c.

Circa ea que et cetera.

Hic mouet quoddā dubiū. vñ dicit circa ea q̄ sūt dicta arit
una dubitatō oībus mirabilis et ē ista q̄ fetus ex nō in utero
mīno clausus vñ dīq̄ in mīrice q̄ post pceptōz mīrix ip̄a vñ
dīq̄ claudīt: vñde ergo evenit nutrimentū quo tūc fet⁹ nu
triat. Et soluit. d. q̄ nascit quedā vena q̄ pforat mīricem
et generat ibi sicut vno tramite ad māmillas. et iō qñ fetus
ē in utero mīno tūc idurāt māmille: et tūc substantia mē
strui fluit ad māmillas ppter clausiōē mīricis: et ibi talis
substantia menstruosa fortiter decoquitur usq̄ ad colorē
albedinis: et ita decocta mittitur per talem venam in matricem
et exinde fetus nutritur tanquā proprio et nāli nutrimentū.
Et hec est illa vena que post partum a fetu abscinditur
ab obstetricibus ut videtur in puul s nouiter natis q̄ um
bilicus eorū ē ligatus filone aliquid de corpore ipsius ex
eat. Nota primo q̄ tam in pactu naturali q̄ non naturali
fet⁹ inuolūt⁹ ē qdā pellicula i q̄ respiciūt supfluitates scde di
gestiōis sicut ē uria: et etiā ibi ē alia pellicula i q̄ supfluitates
ētie digestiōis recipiūt. nec op⁹ ē ibi ēē etiā pelliculā q̄ pme
digestiōis supfluitates recipiat ut sūt stercora ex q̄ pma dige
stio scdaz et etiā pcedit. et rō b⁹ ē q̄ fet⁹ nō recipit nutrimentū

pos & stomachū in quo fit prima digestio sed vmbilicū re-
cipit nutrimentū ut patet in lra. vnde sciendum q̄ ab epa-
te delegatur sanguis purus sub forma lactis usq̄ ad epar
fetus mediante eius vmbilico: & quia sanguis purus non
habet supfluitates grossas stercorales. igitur a fetu i ma-
trice incluso non recipiunt feces & p̄ p̄ns nō o3 q̄ ibi sit ter-
tia pellicula. vnde sciendū q̄ puellis dū sunt nobiles cres-
cūt tunc māmille. Sed dicit aliquis quare mulieres hnt
māmillas a pte anteriori & aīa alia a parte posteriori.
Rñdetur q̄ cā huius ē quia mulieres i partibus supiorib⁹
s. circa pectonilia sūt calidiores ppter cor & epar: iō mam-
mille earū ponūtur ibi ppter puerionē mae menstrualis i
naturā lactis nā ad hoc requirit̄ excellens calor. sz ip̄a aīa
lia bruta lactantia hnt posteriores ptes magis calidas: iō
patet rñsio. Sed iterū dret aliquis ex quo quedā muli f̄s
sūt albe & alie nigre utrū ip̄is ifantibus plus valeat lac mu-
lieris albe q̄ nigre. Ad hoc rñdet Arist. 3. de aīalibus q̄
lac mulieris nigre melius ē. & rō quia mulieres nigre hnt
multū de caliditate ideo ppter fortē caliditatem substātia
mēstrualis i materiā lactis bñ decogt. Sz i albis mulieri-
bus q̄ nō hnt tantā caliditatē: nō ita bñ decogt. Et iō scdm
medicos lac capraz nigratz melior ē q̄ albarū. Item dicēt
aligs q̄n puer nascit̄ ubi manz tūc illa vena p quā fet⁹ erat
ligat⁹ p vmbilicū. Rñdet q̄ natura psumit eā & calor mu-
lieris: & q̄n iterū ipregnat̄ tūc talis vena de nouo generat̄
Itē ista vena n̄ tm̄ in hoībus ē sz etiā i oībus aīalib⁹ brutis
que lacte nutriuntur lz i illis nō bene appareat sicut in pue-
ro nouiter nato ubi ligatur cū filo circa vmbilicum.

Sicut dicit philosophus.

Capitulum quartum in quo declarat de fetu monstruorum
de peccatis naturae. et primo circa hoc ponit suam intentionem. 2º persequitur in ge-
nerali. scilicet inibi. sciendum. unde dicit sicut testatur philosophus in 2. philosophus
peccatum accidit in natura sicut in arte. Et hoc declaratio ad manifesta-
tionem peccatis negotii. putat nunc persequitur multum ualet. et dicit quod
monstra in natura uocantur individua alicuius speciei quae excedunt cursu il-
lius speciei et in aliqua parte ueniunt sicut contingit uideri in hominibus
non hominibus nisi unum pedem in una manu. Et primo ponit causas
quod ipsi philosophi dicunt istud miraculum naturae pluribus modis euenire.
aliqui enim ex diminutione materiae: aliqui ex superabundantia ipsius
Ex diminutione contingit pluribus modis: quia aut ipsa diminutio to-
taliter inest ipsi materiae: et tunc natura sagax facit quod completum potest: nam cum
principalia membra fuerint formata et illi formatis et dispositis
studet ad formanda cetera membra et tunc format diminuta per
te quod est diminutio in materia et hoc pacto uenit quod caput sit minus quam
natura requirit illius individui particularis. postea exponit se quod non
loquitur de individuo tali sic generantis quod si diminutio in materia place-
ti forme non affuisset: caput formatum sub diminutione non fuisset
Alio modo diminutio materiae attribuitur alicui parti generande specialiter
unde secundum intentum philosophi in multis locis ex quatuor primis corporibus
id est quatuor elementis conuenit omne quod mixtum est quod illud quod est de natura
ignis cedit in suum simile: et id quod de natura terre in suum simile et cetera. po-
stea dicit quod ex isto non credat opinari elementa esse formaliter
in mixto. hoc. n. est philosophum primo de generatione. ubi uult quod elemē-
ta sunt virtualiter et non formaliter in mixto modo ex istis possibi-
le est aliqui ipsam semen habere proportionem diminutam ex parte alicuius

spalis elemēti: et si dīminutō ē ex pte terre tūc dīminutō ē
ī ossib⁹ et sic de aliis. et iō ptingit aliqñ dīminutō ī uno pedē ī
brachiis. Nō q̄ ex hac lra sumit diffinitō mōstri. s. q̄ mō
strū ē pēm ī nā. i. mōstra sūt gnāta a nā cū aliq° defcū lūp
fluitate nāli q̄ nā specifica pducē n̄ intēdit: quēadmodū cō
tigit ī artificib⁹ q̄ aliqñ ab artifice pducāt forma p̄t uolun
tatē ei⁹ itenta. vñ sciēdū q̄ qñcūq̄ mā deficit ī gnātōe tūc
qñ īcipit formare fetū. p̄mo format p̄ncipaliora mēbra qz
mīn⁹ p̄ncipalia sūt minus necia nā pphūm. 3. de aialibus
nā sp̄ facit id qd̄ melius et p̄fectius ē ex rebus possibilibus:
vñ sciēdū q̄ oē mōstrū gnātur ex pte mae: igit l ex pte dfe
ctus mael ex eius supfluitate. Si ex defectu hoc duplī l
fm quātitatē ptinuā: et sic tale mōstz hz mēbra nimis par
ua qz manus pedes zc. mīora hz q̄ nā illius īdiuidut spe
cialiter requirit. ul' ille defectus sit fm quātitatē discretā
et tūc tale mōstrū hz defectū ī aliqbus mēbris. s. q̄ sibi defi
ciat aliqd̄ mēbz puta brachiū pel zc. Si vō gnēt mōstz ex
suphabūdātia mae hoc etiā sit duplī sicut prius uel fm cō
tinuam quātitatem uel discretā. si p̄mo modo tunc mēbra
sūt nimis magna qz sūt maiora q̄ natura illius īdiuidui pti
culariter requirit. Si aut fm quātitatē discretā tunc hnt
plura membra q̄ nā requirit quia aliquando gnāt hō cum
sex digitis ī manu uel duobus capitibus zc.

Est igitur intelligendum.

Idic oñdit cās gnātōis ex pte m̄ricis ptientis ip̄z fetū. 2p
oñdit q̄lī mōstrū gnētur ex pte m̄ris. 2o magis oñdit effe
ctū mōstri puenire ex supabūdātia mae ibi. alio vō modo

Dic ergo sic q̄ adhuc dēmus scire q̄ mōstra nō soluz eue
 niūt ex dīminutōe materie s̄z aliqñ etiā ex malitiā mīficiis
 qñ illa fuerit lubrica z malitiosa z non tenet totū semē sed
 partē illi⁹ p̄dit. z hoc multipl̄r fit nā aliqñ fit ex parte coit⁹
 de quo nūc enarrať ualde lōgū eēt: z iō ad p̄s omitto. z ad
 hūc modū z ad sequentē multū opatur iordiat⁹ coit⁹ qz ali
 qñ ppter nimīā uelocitate facit dīminutionē in semē: z ali
 qñ etiā in ordiat⁹ coitus fit ex eo q̄ ipe mas qñ ē i coitu
 cū femīa si tuc iordinate iaceat uel ipsa femīa tunc fit mon
 strū i natura. vnde narrať de quodā iuvene q̄ tpe coit⁹ la
 teraliter iacuit sup̄ femīam z gnāuit puez i utroqz latere
 curuū z pede claudū. z cā huius fuit iordiat⁹ coit⁹. Nō
 p̄mo q̄ ex parte p̄tinentis sepe catur mōstrū qz aliqñ mīfīx
 ē male disposita ut q̄a nimis hūida z viscosa: ita q̄ ex vna
 pte remanet aliquid dē semē: z i alia pte manet z retinet:
 z sic fit monstrū. Itē nō q̄ ex pte efficiētis quādoqz gnāt
 mōstrū ex eo q̄ pater iordinate exercet talē actuz qz forte
 nimis agitat z mouet se hīc inde i actu coeundi. z rō hui⁹
 ē qz p̄t h° semē diuidit z spgit hīc ide. ex hoc enī fit maxi
 ma dissolutō semīs i mīfice ita q̄ una ps effluit z alia nō: et
 sic catur mōstrū. Itē nō q̄ etiā gnāt mōstrū ex eo q̄ aliqñ
 mas iordiate iacet cū femīa ut a latē qz tūc semē recipitur
 ad locū qñqz īdebitū gnātōis z ibidē p̄p̄rimīt p̄t iordiatū
 modū iacēdi. Hīa cuius ē sciēdū ex quo tot uitia p̄tīgunt
 ex iordiato coitu q̄ coit⁹ nō dz fieri nisi grā plis: iō dicunt
 medici q̄ bonū ē scire modū coeūdi debite q̄ mod⁹ ordiat⁹
 est iste. Supposito p̄mo q̄ mas z femīa ad iuicē p̄portio
 nent i p̄plexiōib⁹ ita q̄ sint tempati i qualitātib⁹ z ordinati

in cibis et potibus et aliis sex rebus non naturalibus ut est motus
quies somnus uigilia et sic de aliis tunc cibo digesto et super
fluitatibus expulsis post mediam noctem uel ante diem: masculu
lus debet excitare feminam ad coitum. scilicet ei iocose loquendo
osculando et amplectendo ipsam et partes inferiores digitis perfricando:
et ista omnia iohannes hieri debent ut femina prouocetur ad appetitum
coitus ut propter hoc femina ex utraque parte. scilicet masculi et femi
ne simul concurrant in matrice quia mulieres absolute loquen
do propter frigiditatem tardius emittunt semine quam uiri: et ex hoc
multotiens impeditur conceptus. Unde cum femina incipit loqui qua
si balbuciendo tunc mas debet se erigere et ei commisceri et il
lo tempore ipsa mulier non debet hinc inde moueri ne fiat diuisio
seminis quia tunc monstrum generaretur et etiam ipse masculus
debet paulatim coire et non debet se multum eleuare sed debet se
unire pectori mulieris ne aer subingrediat membra inferio
ra et impediat conceptum ipsa femina corrumpendo: et post effusio
nem seminis debet masculus per modicam horam iacere supra mu
liere sine motu ne spargatur materia seminalis et fiat monstrum et non
debet statim surgere quousque semen perueniat ad debitum
locum: postea femina debet extendere crura sua ne ema
neat materia seminalis ut membrum stet apertum quia aer
frigidus subintrans posset impedire conceptionem. Postea mu
lier iaceat quiete et dormiat. Item nota quod mulierem iacentem
super latus dextrum post coitum multum confert ad con
ceptionem masculi. Et super latus sinistrum ad concep
tionem femine etc.

Alio uero modo.

Hic ostendit specialē effectū uel effectus de ip̄is mōstris se te
nētibus ex pte abūdantie m̄ae 7 p̄mo facit hoc. 2° cōfirmat
dicta sua ibi. sed oībus istis. Vñ p̄mo vult tm̄ dicere q̄ ali
quando mōstrū p̄tingit in nā ex superhabūdantia m̄ae que
nimis supabundat opatur. 7 hoc habet multas cās sp̄ales
Uno mō ex superhabūdantia m̄ae apparēt corrolitates in
mā quia tūc mā superhabūdat ī pte quia natura facere hoc
pōt nāliter. aliquādo enī duo capita facit. aliquñ duos pedes
quorū unus ē maior altero 7 mltā similia. Nō q̄ aliquādo
monstra fiūt ex parte cause efficientis v̄lis: ut ēa p̄ma con
stellatōe seu v̄tute celi: ut apparet p̄ Bālī. ī libro de sp̄ma
te ut. d. q̄ aliquādo p̄stellatō alterius aīalis respicit semē
hūanū ad matrīez mulieris effusū: 7 ppter hoc aliquñ gene
retur hō cū capite unius vacce vel porci uel altius aīalis
bruti. Sic quoq̄ ecōuerso cōstellatio hūana aliquñ respicit
semen alterius aīalis 7 exinde generat aīal hīs caput hoīs
Vnde recitat. d. Al. in. 2. phīlī. c. de mōstris q̄ semel vi
dit ī una uilla uaccā gnāsse vitulū qui erat semi hō: qd̄ ipsi
rustici uidentes putauerūt pastorē hūisse coitū cū vacca
7 ita uoluerūt ip̄m p̄burere. sed tūc Al. supueniens p̄sīde
rauit per aspectus planetarū q̄ illud mōstrū sic erat gene
ratū ex speciali p̄stellatione: 7 sic pastor fuit liberat⁹. Itē
sciēdū q̄ huiusmōi monstrū aliquñ generat p̄specialē imagi
natōm v̄tutis imaginatiue p̄ mulierē exītem ī coitu que
posset imaginari talez figurā. Vnde possibile ēēt q̄ fetus
p̄m illā disponeret. Et iō Bālī. inhibet dep̄iger tales figu
ras in locis ubi mas 7 femina debent commisceri utputa ī
camera 7 cetera.

Sed omnibus istis et cetera.

Idic pfirmat deā sua p quosdā effect⁹ nāles z sunt duo. p^o
g^o dicit sz oibus istis pdcis adhuc vñ eē mirabilior effect⁹
de vno cui gnāta sūt duo mēbra genitalia unū ex pte uiri z
aliud ex pte mulieris z potuit uti vtroqz. h^o cā euidēt tra
bitur ex suphabundātia mae. Nō pmo qz hic ē dubiū ex q^o
ex suphabūdantia mae ī uno hoīe generāt dno mēbra unū
muliebre z aliud uirile: quare poti⁹ nā n̄ pduxerit in talī
homīe duo mēbra similia. dñ qz seqrēt qz aliqd supfluuz fa
ceret nā qd falsū ē ut p3p Ari. pmo celi z. 12. metha. z pñā
etiā facili⁹ p3q2 si ī aliquo hoīe pducerent duo mēbra si
milia tūc id quod perficeret cū uno posset perfici cū altero
z sic unū illoz fuisset supfluū. Sed itez dubitat utz ille q
h3 duo mēbra sit perfectior illo q nō h3 nisi unū z arguit qz
sic: quicūqz h3 plures opationes ē perfectior illo q h3 pau
ciores: sed ille q h3 duo mēbra h3 plures opatōnes: g^o zc.
maior est nō per Lō. 8. metha. q2 operatō pcedit a fōma
sz a forma pcedit pfectō p^o phisi. z mīor p3q2 pōt succūbē
z icūbē. Ad hoc dñ qz ille nō ē pfectior q h3 duo mēbra qz ē
mōstrū ī nā īmo ē poti⁹ pñū pfectōis cuz sit pēm in nā. Et
ad pbatōz dico qz aliqd mēbz n̄ augmētāt pfectōz sz magis
īpfectōz. Itē nō qz nā sp itēdit pducē masculuz tñ qñ acci
dit qz ex aliq^o semīe gnāt oīa pncipalia mēbra fet⁹ z tandē
ppē ī dīspōz mae ī talī mā n̄ pōt pducē marē q^o ad ei⁹ īngu
la mēbra: iō p^o ea gnāt feīaz. z iō sp hermosfrodita ē īpotēs
ad gnātōz q^o ad uirile mēbz. Itē dubitat q^o noīe hermosfro
dita d3 noīari. s. utz uir l mīr. z uf qz ut^o qz noīe cū utrūqz

fetui indēter introducūt aīam sensitīam . agēs vō pticu
lare p vītutē sibi dimissā ī semīe dēciso a p̄re māle formā
fetus ad aīam sensitīam h⁹ speciei uel illi⁹. Vtrū aut plūf
forme istaz aīarum sūt uel tantum vna . meli⁹ z latius ī
libro de anima disputatur .

Additur et cetera.

Hic oñdit gnātōm fetus p aīam intellectīnā: qz ī hoīe est
vna aīa qd̄r intellectīua qnō pducit̄ ex mā s̄ze celo . z h⁹
apud medicos solebat sic dici q mā . i . p̄ma seu vīta uege
tabilis ē occulta . media vō . i . sensitīa ē apparēs z manife
sta . vltima vō . i . intellectīa ē excellēs z gliōsa . Nō q tal
aīa que aduenit hūano corpī nō ē addita māe s̄z īduta ut p̄z
p̄phūm ī . 12 . de aīalibus . z iō talis aīa nō ē inherēs: sed
solū ē appropriata s̄m opari . quēadmodū aer q illūmiāt a
sole: sic corpus ab anima . z sicut lumen solis quod ē ī cor
poreū aduenit aerī z separāt ab eo sine eius corruptōe z ita
similiter anima intellectīua aduenit corpī hūano .

Tempus autem.

Hoc ē capitulū s̄m scđi tractatus ī quo d̄termīat
de exitu fetus . z diuiditur ī quatuor ptes . Primo dēmi
nat de tēpore nāli fetus quātū ad partum . Secundo de tē
pore nō naturali . Tercio oñdit quādā p̄tinuatōm circa cō
ruptōnem fetus ī utero m̄rno . Quarto circa dicta mouet
qdā dubia . p̄mo diē q t̄pus egressiōis fet⁹ ab uō m̄rno ut
frequētī⁹ ē ī . 8° . mēie . qbusdā ī . 7° . qbusdā ī . 9° . qbusdā
ī . 10° . z n̄ ul̄t . Nō p^o q tēpus exit⁹ d̄z p̄putari ab hora p̄cep
tōis ip̄i⁹ ēbriōis z nō ab aliqua alia hora quāuis p̄trarium

fiat apud diuersas mulieres. Nō etiā q̄ mensis nonus est
tēpus determinatū z certū a nā deputatū egressui fet⁹: z fe
tus q̄ i nono mēse nascit̄ ut frequētius ē sanus z lōge vite
z hoc quia i tali mēse ē matur⁹. Sz astronomica cā ē q̄ tē
iuppiter disponit ip̄m fetū ut prius dictū ē. Sed q̄n exit i .8.
mense tūc ē morbidus z duplici de cā. Primo q̄ i .8. mē
se nō ē maturus. Secūdo q̄ saturn⁹ regnat sup̄ eū. Item
nō q̄ id quod dicit aliq̄s pere. x. mense nō ē v̄m absolute i
telligēdo: sed solū ē v̄m existiatōm quarūdā muliez q̄ ali
q̄n credūt se ip̄regnatas z nō sūt: att̄n possibile ē q̄ possint
generare in principio decimi mensis.

Additur de tonitruo z ceteria.

Hic declarat de tēpore nō nāli ip̄ius fetus dicēs q̄ etiā ad
ditur de tonitruo z aliis ip̄edimentis: z q̄ mulieres q̄ pari
unt in quarto mēse nō pducūt formā hoīs z nām: sz quan
dā solidā carnē. Et hoc accidit plurib⁹ mōis. Primo q̄ a
nā eaz ē corrupta uel ppter nimīū motū per quē matrix cō
rūp̄itur uel ppter multa alia mala. Et iō quedā mētrices
instructe in hac nequitia q̄n sentiūt se eē ip̄gnatas icipiūt se
mouere de loco ad locū z alia mala faciūt z frequēt⁹ coeūt
z cū viris luctant̄ ut p̄ motum possint a p̄ceptōe liberari.
Nota etiā q̄ncunq̄ fetus exit ante septimū mēl ē sp̄ vocat⁹
aborsus. Nō hō q̄ in p̄mo mense fetus nō ē multū fortit̄
affixus m̄fici. z ideo ex facili fit aborsus sicut fruct⁹ arbo
ris q̄ prīmū ex parua cadit cā. Huius cā ē multiplex.
Una quia q̄n mā ipsius ēbrionis ē corrupta z ip̄fecta. ex
ip̄a nō pōt figurari dispositō hoīs. z cā etiā ē mot⁹ frequēs

sexu heat. sed rñdes qñ nō sed tñ nomie viri. z rō qñ qñ ali
quid debet fieri ad placitūz semp id digniori attribuit zē.
Postea ponit aliud mirabile z pmo hoc facit. Po pfirmat
dicta sua ibi. z nullus credat. vnde pmo dicit qñ sicut mon
stra accñtalia realia contingūt ī fetu: sic quoqz quedaz spi
ritualia sic ipse Al. narrat de quibusdā gemellis quorum
unus hāc in latere dextro habuit v̄tutē ut ubicūqz porta
batur a pte illius lateris apiebanť oēs sere: alius v̄o huic
p̄riam habuit v̄tutē in latere sinistro ut ubicūqz portabat
a parte lateris illius claudebātur statī oēs porte que apte
erant. postea dicit qñ loquit̄ de apertōe seraz z hostiorum
domorū. Et cā huius non fuit ex mā sed ex v̄tute celi z
speciali huius p̄stellatione. Et he p̄stellationes raro p̄tin
gūt. Et hoc nō solū puenit ex pte p̄stellatōis talis: sed etiā
ex dispositōe m̄ae ad hūc effectū nam actus aētiuoꝝ sunt ī
pa. bene disposito. Queritur quare v̄tus apiendi magis ī
uno fuit latere q̄z in altero in his gemellis. dicendūz qñ de
natura calidi ē apire ut patet p Ari. 4. methau. qñ calor
apit poros corpis sed latus dextrum ē calidius sinistro ut
p3 p Gali. 2. affo. z latus sinistrū ē nālīter frigidū: iō ha
buit v̄tutē claudendi. vñ nō ē mīz qñ talia possint eē ī hoī
bus cū etiā ī quibusdā lapidib⁹ talia īuenta sunt z īueniri
possit ut dicūt expimētores qñ sepe exptū ē qñ quidā lapides
z etiā herbe quedā talē v̄tutē hñt qñ possint apire seras z
portas. Nō qñ qñ ptingit qñ duo fetus simul p̄cipiantur in
vna matrice. s. mulieris z hoc in distinctis cellulis ita qñ
vna pellicula mediat inter dorso eorum: si tūc p aliquod ī
pedimentum illa pellicula rumpatur ptingit ipsos simul

pbinari ut narrat Al. 2. phisi. se semel vidisse gemellos si-
mul natos quoz unus alterū portabat in dorso : hēbant tñ
corda z alia mēbra distīcta. Itē nota qđ Al. quada3 nocte
vidit vnā specialē pstellatōnē z postea dixit hoībus circū
stantibus qđ si ī talī nocte nasceret puer efficeret magister
in arte furandī. Vñ assistentes notauerūt illud : z hoc pro-
bare volentes nā verbis ipius magnā adhibebāt fidē z in-
uestigantes repierunt quēdā infantē natū fuisse nocte illa
qui habuit talē naturam qđ oēs sere quas ipse puer tāgebat
aperiebantur ac si cum clauī aperte fuissent.

Et nullus credat z cetera.

Hic confirmat dcā sua. vnde dicit nullus opinet z credat
hoc eē fictū quoniā istud quoq3 contingit uideri a simili in
quibusdam lapidibus ī quib3 aliqua pstellatō iprimīt for-
mā alicuius speciei interius ita qđ qñ illi lapides diuidūtur
interius imago appareat. Ex hac lfa trahit conclusio. 21. z ē
ista. Specialis constellatō celestis inuat ad gnātōm mon-
stri ī natura. probatur sic id quod minus videtur inesse et
ineft; ergo z de quo magis : sed minus videt de constellati-
one corporū celestīū qđ deant iprimere formā alicuius ani-
malis intus in lapide ex eo qđ talis materia uidetur eē mul-
to plus inobediens qđ materia hominis uel alterius aīalis
que magis videtur apta ad talem influentiam suscipiēdā
igitur zc. maior patet argumēto a maiori. minō uero in lit-
tera patet. Item recitat. d. Al. 2. phisi. qđ quōdam vidit
vnū lapidē figuratum figura vnus regis a speciali pstel-
latione. vnde talis constellatio fuit multo fortior qđ illa qđ

12
Imprimebat gemellis virtutē apiendi et claudendi. unde. d.
Al. una die vidit quod eadē die lapis nō fuit figuratus sed die
sequenti vidit ipsum figuratū: et iste lapis erat situat⁹ alte ita
quod nullus artifex potuisset tā breui tēpore ad ipsum ascendere
et figurā regiā sibi imprimere. unde ipse Al. deprehendit talē
impressionē factam fuisse a speciali constellatione.

Et si aliquis arguit.

Hic mouet dubiū et postea soluit quia aliquis posset argue
re quod id quod dictū ē. scilicet quod monstrū possit gnāri: nā videtur quod nō
quia agens nāle nō potest absolui a suo fine per philosophum. 2. philosophi
sed propter quod agit nāle nō ē monstrū: igitur etc. Respondetur ut in li
tera patet. unde ratio potest formari ex littera probando quod impossibile
sit aliquod monstrū gnāri quia si sic sequeretur quod natura pri
uaretur suo fine. maior patet ex. 2. philosophi. quod nullū agens na
turale intentione finis absoluitur. probatur quia natu
ra semper agit finaliter ad generandum animal perfectum
et non monstrū: et si generat monstrū videtur quod priuetur
fine suo. Respondetur quod natura agere propter finem intelligitur
dupliciter. vno modo quantum est de se et sic nunquam priuat
suo fine. Alio modo in quantum est ex inobedientia siue in dis
positione materie in quam agit et sic potest priuari suo fine. Ali
ter Respondetur vno modo quantum ad naturam vniuersalem
Alio modo quantum ad naturam particularem. primo modo non priuatur
suo fine: sed bene secundo modo. Sed dicis natura particula
ris intendit mortē infirmitatē et alios actus priuationis igitur
etc. Respondetur quod talia nō intenduntur a natura particulari sed ab vni
uersali dirigente naturam particularem et talis est virtus celi cum suo moto

quia natura particularis sui ipsius corruptioez nō querit.

¶ Inito uero sermone.

Hic ē tractatus tertius huius libri ī quo uult de
termīar de signis pceptōis v̄ginitatis ⁊ castitatis ⁊ de suf
focatione m̄ricis ⁊ h̄z quatuor capitula. in p̄mo oñdit sig
na pceptionis: in s̄do signa v̄ginitatis ⁊ castitatis. ī tertō
declarat de suffocatione m̄ricis. ī quarto de ipedimētis et
iuuamentis pceptōis. Dicit ergo p̄mo finito v̄o sermone
quātū sufficit p̄ nūc de gn̄atione fetus ut n̄ra doctrina ma
gis p̄plete hēatur notanda sūt signa pceptōis ī muliere q̄
sūt plura. primū ē aput euz qui ē in coitu cū muliere: si mu
lier post coitū sentiat frigus ⁊ dolorē ī renibus: signū ē q̄
pcepit. Item si paucū uel nullū emittit semē pceptōis est
signū. Item si ipse uir ex̄is in coitu senserit v̄rgā suā sug
gi uel attrahi quedāz clausura facta ex parte mēbri mulie
ris. Item si menstrua non currant more solito. Item si ti
tillatō ē in ore matricis signum ē conceptionis. Item si nō
p̄cupiscat coitum. Sed hoc uerū ē in quibusdā ī quibusdā
uero nō: quia quedā mulieres post pceptionē magis ape
tunt coitum q̄ ante ut superius dictum est. Item si color
mutatur in facie cōcepit. Item si concupiscit cibaria alie
na ut nuces poma pira ⁊ similia. signum conceptionis est.
Hic Alber. ponit multa signa conceptionis tamen non po
nit aliquam rationem quare hoc sit. Unde possumus red
dere rationem q̄ causa primi signi est q̄ tempore concepti
onis calor naturalis in muliere congregatur ex toto cor
pore ad ipsam matricem ad fouendum ⁊ saluandum fetus.

173
 pceptū. Vñ cū renes situent circa mīcē qz statī calor nāl
 trāsīt a renibus post coitū ad mīcē: z sic renes calore pua
 tur: z iō cātur ī illis frīgus z dolor. rō secūdi signi pōt eē
 qz p^o pceptionē matrīx femīe undiqz claudīt ut pūs patuit
 ita qz nō pōt emittere semē nisi ī ualde pauca quātitate. tñ
 oppositū qñqz contingit in quibusdā iuuenilibus mulierib⁹
 que qñqz tñ in coitu delectant qz mīx earuz apitur z emī
 tūt semen ī magna quātitate. Rō tertii signi ē qz qñcūqz cō
 cepit femīna tūc matrīx a tota pprietate attrahit spma uirī
 le sicut adamas ferrū ut patet p^o Lō. in. 3. coletorii: z ideo
 in attrahendo multū suggit uirgam qz maximū desideriu
 habet: z iō tūc sperma nō fluit extra mīcē tpe coitus. et si
 tūc uirga exīt sicca de mēbro mulieris ē uerū signū qz mu
 lier cōcepit. Ratio quartī signi ē pūs dicta qz cū matrīx sit
 undiqz clausa menstrua nō pōt fluere sed tendūt sur sū ue
 sus māmillas. z si parū ante partū hnt menstrua statī indi
 cant fetum eē corruptū. Ratio quintī signi ē quia qz ibi sit
 titillatō qz mēstrua ī mulieribus ipregnatis sūt retenta: z
 ideo mīx aliquāliter calefit ex eo qz mā calida p̄tinue cur
 rit circa eius orificiū clausū z libenter coiret z aliqui nō pōt
 quia ē clausa z cū orificiū eius sit multū uenenosū ideo est
 ibi titillatio z quādo mulier sentit hanc titillationē statim
 libenter coiret. Et hec est causa quare post coitum quedā
 mulieres appetūt plus coire qz ante. Ratio sexti signi p̄tōa
 qz calor permutatur ī facie est quia tēpore pceptionis muta
 tur tota complexio totius corporis p̄cipientis: z per conse
 quēs ei⁹ sanguis: z ex mutatōe sanguis mutat color. Rō
 ultī signi ē putā qz p̄cupiscat aliēa cibaria qz tpe ip̄gnatōis

stomachus multū ificiēt hūoribus venenosis ex eo q̄ men-
strua sūt retenta q̄ cāntur v̄sus stomachus: 7 apterea cāt
appetitus alienoz q̄ simile aplaudit suo simili. vñ narrat
de quadā muliere unius rustici ipregnata q̄ ī tñ desidera-
uit p̄medere de testiculis uiri sui q̄ nisi eos h̄ret utiq̄ vo-
luit mori 7 quia nō habuit ea maxiam icurrit īfirmitatem
Ideo aliena cibaria non debēt noīari corā p̄gnantibus.

Sed signum utrum.

Idic ostendit signū quo possumus p̄gnoscerē utrū mulier
p̄cepit masculū uel femīam. 7 dicit sic. signa utrū mascul⁹
in utero materno hec sūt. color faciei rubeus: mot⁹ lenis
Venter ī pte dextra tumescit 7 rotūdat. lac de māmillis ei⁹
ē bene digestus ita q̄ si ponat sup corpus politū: tunc tale
lac nō diuiditur nec sp̄git sed partes constabunt. Item si
lac talis mulieris que habet in utero masculum fustum fue-
rit super eius urinam per pendiculariter cadit ad fundum
Item si sal supponatur orificio māmillarum non liquefit
Item si talis mulier quando gressum incipit preponit dex-
trum pedem. Sed econuerso si concepit feminam omnia
accidunt: nam tunc motus grauis est. Item est palida fa-
cie. Item venter eius est oblongus in parte dextra 7 rotū-
dus in sinistra. Item māmilla turgescit in parte sinistra.
Item lac eius est indigestum ita q̄ fusu super corpus po-
litum statim diuiditur. Item fustum super urinam mulie-
ris natat in superficie et non petit fundum. Item si dolet ī
parte sinistra: nam dolor in parte dextra signum masculī ē
Nota nunc rationes istorum per ordinem: vnde rō primi

signi ē qz ratione nature masculī quē nēpe calida ē mulier
etiā efficitur calida ppter pplexionē calidā. mō de rōe ca
lidi ē bene rigerere z ad bonā digestionē sequitur bon⁹ san
guis : ad bonū aut sanguinē sequitur rube⁹ color : sic ergo
patet ratio primi. Ratio secūdi signi. s. qz habz motū leuē
hoc intelligitur respectu mulieris n. dū ipregnate. De ter
tio qz uenter rotūdatur ī dextro latē rō ē quia fm Apo. v
anfo. masculus p̄tinet in dextra pte m̄ricis : z iō ibi uenter
rotūdatur. De quarto si lac ē spissū ē ratō qz digestio lactis
ē a calido z ppter bonā digestionē reddit spissū : z tunc ptes
eius non fluūt. De quinto si accipiatur una gutta zc. ē rō
quia tale lac ē bene digestū z ptes coherent z nō diuidūtur
z sic rōne cōpactionis cadit ad fūdū. De sexto. s. qz sal sup
positum zc. hec ē ratio quia quando mulier cōcepit mascu
lū tunc māmille eius sunt multum calide ratione masculī :
z sic calidum magis durescit sal qz liquefaciat. Et hoc pre
cipue itelligitur de dextra māmilla. De. vii. s. qz mulier
preponit dextrum pedem zc. ratio est quia semper prepo
nit grauiorem pedem. sicut aparet in simili quando quis
habet dolorem in pede : semper illum preponit : z ideo tunc
etiā ē signum qz fetus sit in latere dextro. Simili modo
possumus dicere qz mulier sedens in sede quando surgit si
primo ponit dextram manum super genu signum ē mascu
lū ppter causam predictam : si uero sinistram signum est fe
mine. Nota qz rationes de signis femine patent per predi
cta contrario modo zc.

Item aliud experimentum.

Hic ponit aliud experimētū uerū de signis pceptōis cuius
ē snia ista. si quis uult scire utrū mulier concepit uel non
debet facere melicratū. i. unā potationē de melle 7 aq̄ quā
facies sic. accipe unū coclear de melle flexibili 7 tria de aq̄
tepida 7 misceant in simul 7 ita mixtū da mulierī bibeť qñ
uadit dormitū 7 si tūc circa umbilicū habet dolorē 7 corro
sionē certū ē qđ pcepit: si ō nō mīme pcepit: 7 hoc signū
ē infallibile. Postea dicit Al. si quis uelit expiri hoc pp̄
fraudē mulierū debet dicē qđ si quis hz maximū dolorē in
capite 7 bibat de melicrato sanaret. 7 si ip̄a dicit qđ habz tē
dolorē capitis uel qđ hēat dolorē ī quacūqz pte corpis tūc
dicas qđ hec potō maxīe confert tali dolori 7 nihil dicas de
īpregnatione quia quedā mulieres astute si aduerterēt qđ
hō faceret pp̄ter hoc: qđ uis hēent dolorē circa umbilicum
mīme dicerēt se dolere. Unde sciēdū ē qđ melicratū ē pot⁹
dulcis: iō de facili digeri nō pōt qđ oē dulce natat sup orifi
ciū stomachi 7 pp̄ter hoc moleste digerit: nā una digestio
fit in fundo stomachi pp̄ter eius carnositatē 7 caliditatem
sed in eius orificio regnat frigiditas 7 neruositas. 7 idcir
co post prandium modica deambulatio utilis ē ut cib⁹ trā
seat de orificio stomachi ad eius fundū. Et hoc expimētū
est 3po. v. anfo. 7 huius ratō ē quia mulieres post īpreg
nationem habent minus de calore naturali qđ ante ex eo qđ
tempore conceptionis calor fluit de stomacho ad mīcem
ad conseruandū fetū 7 finaliter currit ad māmillas ibidez
menstruū in lac cōuertendo: 7 ideo si mulier īpregnata tē
pore serotino accipet melicratū 7 biberet hoc faceret tortu
nos circa umbilicū 7 per consequens gnāre dolorem.

Est hec et cetera.

Hoc ē capituluꝝ secūduꝝ tertie partis ī quo agitur
de signis corruptōis virgītatis ⁊ castitatis ī femīs. Et di
uiditur ī ptes tres. pmo ostendit signa corruptionis femie
secundo signa castitatis. tertio infert signa fluxus mēstru
orū dicit ergo pmo post hec notanda sūt signa corruptōis
⁊ castitatis. vnde quando iuuenes mulieres grauiter cor
rūpūtur iparū mēbrū multū ampliā ita q̄ uir sine sui mē
bri lesione coit: nā quādo icorrupta ē tunc angustuz habet
membrū: ⁊ ita si tunc uir coit cū ipsa sentit aliquātulū lesi
onem in uirga. Et subdit hanc eēcām quare iuuenes puel
le ⁊ uirgines quando primitus corrūpūtur dolent p parte
ī membro quia nimis ampliatur. Et dicit q̄ alia causa est
coadiuuans ad dolorem quia quedaz pellicula sita īnt vul
uam ⁊ uesicam corrumpitur. ⁊ quanto plus coeunt tanto
magis fortificantur. Nota q̄ ex hac lra trahūtur due cāe
quātū ad corruptōm ī feminis quarū una particularis ē ⁊
alia cois. prima. s. pticularis ē q̄ quedam puella maximū
dolorem patitur quādo primitus corrūpitur ppter īeptitu
dinē uirge uiri: ista causa pticularis est quia non repitur
apud oēs mulieres: ⁊ iō ē poti⁹ signū q̄ cā. Sz pā cā vliis
ē quia ī oībus vginibus cum primum cōmīscuntur uiris
corrumpitur quedam pellicula que uocatur himen: ⁊ est
custos virginitatis ⁊ locatur circa uesicaz ⁊ orificium ma
triciis s vuluā. Et ista ē vliis cā quia repitur ī oīb⁹ femīs
cū primū corrūpīt. Nō q̄ quāto mulieres magis coeūt tā
to magis fortificāt quia rōe suppositōis calefiūt ppter motū

qui fit tpe coitus p uirū z etiā spma uiri spī se ē calidū qz ē
nāe aeris z ideo tale sperma receptū ī muliere calefacit to
tū corpus eius z sic ppter illū calorē fortificant. uiri tamē
phūc actū frequent factū debilitant qz nīmīum desiccantur
ut in fine huius libri patebit.

Signa uero castitatis.

Hic ostendit quedā signa castitatis z sūt hec. pudor uerecun
dia cū casto īcessu: cū bonis moribus z cū despectu āplex⁹
uīroz. postea dicit qz quedā mulieres astute corrupte in
ueniūtur q̄ oīa hec plene pagūt z iō puer tamur tūc ad alia
signa. I. ad urīnā nā urīne vginū sūt lucide z clare: qñqz al
be: qñqz glauce. sed si urīna vginis fuerit clara z aurei co
loris z ponderosa: appetitū coeūdi significat. Corrupte at
mulieres hnt urīnā turbidā ppter fracturā pellicule z sp
ma uiri apert in fundo urīne. Nota qz ex hac lra hēmus du
plicia signa quedā sunt coīa z p parte falsa. quedā pticula
ria z uera. Signa coīa sunt pudor uerecūdia zc. ista n̄ sūt
oīno uera quia etiā a corruptis quando sunt astute pnt
excereri. z cōuerso plures vginēs iueniuntur que habēt
gesta feminarū corruptarum. Sed signa que sunt ex par
te urīne sūt pticularia z uera. vnde nota qz urīna vrgis ē
clara. z ratō est quia non ē pmixta spermate uiri. sed si urī
na fuerit aurei coloris significat uehēmētū appetitū ad coi
tum. z ratio est quia significat maximum calorem in puel
la. Sed urīna mulieris turbida zc. ratio ē quia in tali urīa
multotiens apparet sperma ī fundo urīne. z hoc maxie ap
paret uerū qñ talis urīna īmediate post coitū fuerit emissa

Itē nota q̄ adhuc sūt alia signa nā si mā mille puelle tēdāt
deorsū signū ē corruptōis. ⁊ rō ē quia tpe īpregnatōis mē
strua mouētur sursū uersus mā millas ⁊ tūc mā mille ten
dūt deorsū ppter grauediē mēstruoz. Aliud signū ē si
uir sine sui mēbri lesione ⁊ difficultate coeat cū femīa signū
ē q̄ p̄us fuerit corrupta: sed si talis actus fit cū aliq̄ difficul
tate ⁊ lesione ī mēbro uerū signū ē v̄ginitatis: ⁊ hoc si talis
femīa nō pcurauerit restrictōm vulue cū unguēto ul' alio
medicamīe sicut plures sciūt facere ut v̄gīes credāt. Itē
aliud ē signū uerissimū si uir sentit sp̄ma mulieris venire
ī magna copia. Multa alia signa fiūt per herbas ⁊ lapides
que experimentoribus cōmittuntur.

Mēstruositatis uero.

Hic oñdit quibus signis cognoscāt mulieres mēstruose ⁊
diuiditur ī ptes tres. p̄mo facit hoc. 2° ponit quoddā cōsi
liū. tertio ponit nōbile. Dicit ergo p̄mo q̄ tpe mēstruosi
tatis urina ē sanguinea ⁊ mulier h̄z oculos aqueos ⁊ muta
tur color ī facie eius ⁊ patit abhoīatōm cibi: hec sūt signa
mulieris mēstrue. Et caueat quilibet q̄ cū tali muliere non
coeat q̄ ē nimis nociuū. ⁊ ideo prudētes mulieres sciūt se
custodire a uiris illo tēpore. Postea ponit unū nōbile ⁊ ē
tale q̄ mulieres antīque quibus mēstrua fluūt ⁊ quedā ī
quibus mēstrua sūt retenta: si respiciāt pueros iacētes ī
cunis intossicant eos ut idē Al. dicit ī tractatu de mēstruis
mulierū. sic quoq̄ mulieres que h̄nt mēstrua p̄nt intossica
re ut plene patet ī l̄ra. Nota p̄mo q̄ urina apparet sangui
nea ⁊ hoc quia transit per membrū a quo exit mēstruū qd ē

sanguinei coloris. Itē habet oculos aqueos q̃ in angulis
oculorū apert gutte. ⁊ rō huius ē quia tēpore illo corpus
femīe plenū ē hūoribus crudis indigestis aquosis qui vn
diq̃ per totū corpus petūt exitū: ⁊ cū oculi sint mēbra pl⁹
porosa q̃ alia mēbra iō inde p̃sus exeūt. Nota etiā q̃ mu
tatur color ī facie: ⁊ hoc quia tūc calor nālis totius corpis
recedit ab oībus mēbris ⁊ transit ad loca mēstruoz ut illo
melius purgari possint. Itē patitur etiā cibi abhoiātōnez
nō enī delectatur in cibo. ⁊ rō huius ē quia tūc natura plus
appetit expellere menstrua supflua q̃ digerere cibū: ideo
tūc mulier nō appetit cibū. Nota etiā p̃ter l̃f̃az q̃ adhuc
ē aliud signū. s. q̃ mulieres illo tempore solent supponere
multa uela capitibus suis: ⁊ hoc quia tūc habent dolorem
capitis: ⁊ ideo custodiūt caput a frigore p̃pterea multū co
hopiunt illud. Est ⁊ alia huius rōnā bene sciūt ip̃e mulie
res q̃ tūc t̃p̃is non h̃nt bonū colorē ideo cohopiūt faciez ne
ab aliquo p̃spiciantur. Itē aliud signum est quia tempore
illo femina ē satis tarda nec delectatur in coitu nec in simi
libus. Aliud signum quia quādo masculī accedūt ad mu
lieres menstruosas: efficiuntur rauci: ita q̃ nō bene loqui
possunt. ⁊ ratio ē quia per hūores venenosos ex̃ntes ī cor
pore mulieris per anhelitum aer inficitur: ⁊ ille aer infe
ctus trahitur ad instrumenta vocalia ⁊ artarias viri: et
sic fit raucus. Ideo malum est tunc temporis coire cum
talibus mulieribus: quia si conciperet: fetus esset lepro
sus. Et propter hoc fit etiam sepe cancer ī membro virili
Itē ⁊ aliud signū est q̃ si mulier īspiciat speculū nouū ap̃et
quedā vena rubea ī speculo iuxta. Et iuxta hoc querūtur

multa dubia. Primum est unde huiusmodi uena appareat. se-
cundo querit quare potius appareat rubea quam alterius co-
loris. tertio quare illud speculum secundum philosophum dicitur esse nouum et non
uetus siue imundum. Unde causa primi dubii est quia ut dictum est
menstruum nihil aliud est quam quedam superfluitas sanguinea que per
totum corpus mulieris diffunditur et cum oculus sit substantia
rara parua et munda si respiciat quod sibi est oblatum illud quod
respiciet reputat ut patet per philosophum secundo de sensu et uigilia
ubi cicitur quod purum cito recipit quod sibi offertur: igitur cum
a toto corpore mulieris sanguinei humores ad eius oculos per-
ueniant tunc oculus cito inficitur a predictis superfluitatibus cor-
ruptis et uenenosis: oculus autem sic infectus aerem uicinum con-
tinuo inficit et aer ab oculo infectus alium sibi proximum inficit
aerem: et sic unus alium donec per aerem tanquam per medium talis
uenenositas ad speculum perueniat: et tunc cum speculum sit substancia
pura et clara: ideo cito quod sibi offertur recipit. et sic patet
causa primi dubii. Ad secundum dicitur quod si se cognat suum simile: et cum radix et ori-
go uene illius sit a superfluitatibus sanguineis: ideo illa uena appet
sanguinea. Ad tertium dicitur secundum philosophum quod iam dictum est quod tale speculum est purum
ideo cito recipit quod sibi offertur: nam si esset impurum non cito recipet quia
recipit non tamen reputaret sicut appet in panno ueteri et panno nouo
nam nouum recipit et receptum reputat. similiter quoque est de speculo nouo
et sic patet solutio ad dubia. Non quod tales uetule non deant permitti
ut ludant cum pueris eos osculando quia auenenant eos in tantum quod ali-
qui moriuntur. et ratio habetur est quia in talibus calor naturalis intantum
deficit quod menstrua in eis collecta non possunt expelli: et ideo cum illa
sint uenosa continuo deferuntur ad oculos et ibidem propter porosita-
tem oculorum aerem inficiunt quod attingit puerum et inficit eum: nam propter

teneritatez facilliter inficiunt: z talis infectio p̄cipue fit ab antiquis z paupibus mulieribus qz antīque nō laborāt et quia paupes utunt grossis cibariis: z iō hūiores earū sunt magis venonosi. Sed diceret quare magis inficit infante q̄ p̄iecte etatis hoīem. R̄ndetur quia infantes h̄nt corpa magis porosa. Sed dicēs etiā quare menstruū inficit pueros z nō ip̄emet mulieres. R̄ndetur q̄ femīe ob̄ite etatis sunt consuecte istis: iō nō nocet ip̄is: a consuetis enī non fit passio: vnde dicit Aui. in .4. cañ. de quadā puella que cōsueuerat int̄m p̄medē uenenū q̄ tota fuit uenenosa: z p̄ ea per eius p̄uersationē multos reges z dños infecit. Et h̄ nālī causa pōt eē quia natura semper facit quod melius ē z quia sic ordinauit corpora ip̄arum mulierū mēstruo in̄dum repleri necessariū fuit ut etiam ordinaret q̄ hoc ab ip̄is posset tollerari. Et q̄ hoc nālīter possibile sit: ap̄et de animalibus uenenosis ut sunt aranee serpentes zc.

Via de menstruo.

Hoc ē capitulū tertīū tertii tractatus ubi agitur de suffocatōe m̄ricis. d. ergo p̄mo. ex quo sufficiēter dictū ē de menstruo redeamus ad loca menstruoꝝ hoc ē ad m̄ricē z uideamus quedā acc̄na circa ip̄am quia m̄rix muliēis aliqñ patitur suffocatōne: iō dicendū qd sit suffocatō. Suffocatō m̄ricis s̄z medicos uōt p̄p̄ssio sp̄ualiū mēbroꝝ egre diēs ex uitō m̄ricis qz p̄p̄mīt z ip̄edit ābelit̄ m̄leris z istō accidit p̄pter h̄ qz m̄rix alienat̄ z remouet̄ a p̄prio loco: iō tales se iē ex frigiditate supueniēte patiūt cōdis debilitatē z cadūt q̄si amētes. aliqñ ēt patiūt capitis v̄tiginem. p̄ nō

q̄ suffocatio matricis ē alienatio eiusdē vsus dyastama: 7
tū: cor 7 mēbra spūalia cōprimūtur 7 anhelitus mulieris
p̄m iudiciū assistentiū tollitur. Unde sciēdū q̄ hoc causat̄
quādo corrupti uapores 7 venenosi dissoluūtur a m̄rice 7
eleuantur sursū: 7 ita etiā ip̄am m̄ricē secū trahūt sursū
Un̄ sciēdū q̄ tales uapores sūt duabus de cāis. Primo
ex spermate retēto ī mulierē: 7 sic p̄cipue accidit ista passio
viduis que p̄sueuerūt coire 7 nō coeunt. accidit etiā puell̄
adultis que carent actu uenereo. Secūdo mō cātur ex hu
moribus corruptis ex̄itibus ī m̄rice 7 sursū se eleuātibus
Itē sciēdū q̄ ex ista infirmitate sūt due alie infirmitates.
7 prima uocatur sincopis. Vñ sincopis ē vna passio q̄ pue
nit ex debilitate cordis quādo cor multū debilitat̄ p̄t̄ suf
focatonē caloris nālis 7 ipūaliū mēbroru. Alia infirmitas
uocatur vertigo q̄ fita uaporib⁹ corruptis uersus caput
7 oculis eleuatis circularit̄ se mouētibus: 7 uidet̄ patienti
q̄ caput suū circulariter uertat̄ ī girū. Sed dicēs cū etiā
viri patiant̄ v̄tiginē vnde eis puenit hoc. Dicendū q̄ ali
ter ē in uiris 7 aliter in mulieribus: nā ī mulieribus ut se
pius puenit ex uicio menstruositatis: in uiris aut̄ rōe sto
machi: eo q̄ stomachus uiri aliquādo ē repletus malis hu
morib⁹: 7 illi hūores siue uapores corrupti ascendūt uer
sus caput ex quo gnātur talis infirmitas: hoc etiāz mō acci
dit mulieribus: vnde dupliciter euenit eis: nā ex pte ma
tricis 7 etiā ex parte stomachi. Propter quod dicit Aui:
q̄ m̄rix ī muliere ē sicut cloaca ī medio ciuitatis sita: vbi
oēs ciues p̄currūt 7 ibi supflua emittunt: sic oēs superflui
tates que sūt in corpe mulieris ad matricem confluunt et

per illum locum purgantur :

Galenus enim et cetera.

Hic pfirmat dicta sua expimentis diuersis. pmo ergo. d.
q Galenus magn⁹ medicus dicit i medicina sua d quadā
muliere q in tñ passa fuit suffocatōez mñicis q uix poterat
loqui z cecidit quasi mortua z nullū signū hñit īteri⁹ vite
tūc uocati fuerūt plures medici qui uidētes ipam z ignorā
tes cām dicebāt ipam ueraciter mortuā. ipe aut Galenus
supueniēs z pñderās cāz mulierē a tali passionē liberauit
Postea subdit q hec egritudo ptigit mulierib⁹ qz multū
habūdat i eis de mēstruo qd corruptū ē: z iō maxie pdest
talibus mulierib⁹ cuiuscūqz etatis sint z pñertī iuuenibus
q multū habūdant i hūido q sepe subagitent ut mā illa ex
pellat. Et hec ē causa quare mulieres cū incipiūt coire mñ
tū ipingnant añqz pñcipiant curā nimīā de pueris: nā scdm
phūm in libro de secretis secretorū. cura facit multū senes
cere. Vñ mulieres iuuenes qñ multū habūdāt i mā iō mul
tū appetūt coire ppter mñe habūdantiā z hoc ex īstictu nāe
Et ppterea pcm ē i natura tales mulieres retrahere z pñi
bere eis aditū ad vīruz quē diligūt qñuis hoc non sit pecca
tum in moribus: immo potius oppositum de quonibil ad
presens. Nota q iste mulieres in hac infirmitate iacent
quasi essent mortue. Et ideo dicunt q antīque mulieres
post liberationem a tali infirmitate hoc passi sint ex exta
si eo q rapiantur extra corpus ad celū ul ad īfernū ut p ea
narrent que ibi gerunt. sed hoc ē ridiculū nāz hoc puenit

131
nāliter q̄uis ip̄e nō sic opinētur sed potius ex raptu .7 cau
sa quare sic credunt ē quia tūc uapores ascendētes ad cere
brū si sint multū grossi 7 nebulosi uidetur eis se in inferno
positas 7 ibi uidere demones nigros. Si autē tales uapōrs
sint subtiles 7 clari tunc uidetur ip̄is q̄ sint ī celo 7 ibi vi
deant deū 7 angelos eius clare splendentes. Itē nota q̄ di
cunt medici q̄ tūc tēporis debet fieri fricatō ī pedibus earū
cū sale 7 aceto 7 titillatio sub brachiis 7 tergere cū panno li
neo nono. deinde debent fieri ligatē fortes in coris: postea
ponantur fetida ad nares earū ut ē finus uel etiam fumus
de capillis hūanis uel de soleis brutorū aīaliū. Et hec egri
tudo aliquādo accidit mulieribus pregnantibus 7 tūc mul
to difficilīus curant. Item nō q̄ mulieres iuuenes cū sint
calidiores senibus plus p̄sumūt de nutrimento q̄ senes sed
a multo nutrimento relinquūtur multe superfluitates 7
Item nota q̄ materia specifica huius ē de se tempata: sed
ideo corrūpitur 7 transit in naturā ueneni: ex eo q̄ talis mu
lier consueuit coire 7 dimittit coitum. Adcirco id quod cō
sueuit expelli retinetur in matrice 7 corrūpitur: 7 sic suffo
cat matricē siue generat mola mīcis. Itē nō q̄ illa suffoca
tio sepi⁹ sit ex semīe corrupto q̄ ex semīe mēstruoso. 7 rō
ē q̄ l3 mēstruū ī mulierib⁹ sit ī maiori q̄titate q̄ sp̄ma tñ
an ei⁹ corruptōm ē maioris opīnti q̄ mēstruū: iō qñ cōrū
pīt ī q̄litate maiorē cōrūpīt 7 p̄t h° sē uēnosa. Itē dñt me
dici q̄ clausura nariū ad modicū tēpus ualet maxīe in tali
peste quia anhelitu retento fortior erit inferius expulsio.
Unde licet fetida communiter inficiant corpus tamen ī ta
li cura profunt multū quia p̄pter fetida mīcī tūc descēdit

Et etiā debet fieri subfumigatō īferius cū bonis speciebus
Itē id quod dicit ī lra q peccatuz ē ī nā zē. q pcm ē duplex
s. nāle z morale: mō auctor hic ī lra itelligit pcm nāle q
nā hūana p talē actū posset in eē pseruari: iō peccatū nāle
eēt q talis mulier nō accederet ad illū quem diligit zē. hic
ponit aliud expimentū z dicit se semel audiuisse ab vno so
tio q quando ipse semel eēt ī coitu cū quadā puella tūc cō
pleto talī actu iuenit ventrē suū usqz ad umbilicū pfusum
sanguine vnde multū timuit: z huius rei regrēs cām ab
īpo Al. rōdit Al. q ille fluxus nō fuit mēstruū sz seminis
mēstrualis ī coitu fluentis ppter mae habūdantiā. Et sub
dit ulterius q qñcūqz menstrua fluūt in coitu tunc aliqñ
prodest mulieri: aliquādo nocet p m q magis uel min⁹ hz
de mā. Nō prius qd dictū ē q quedaz femie multū habun
dant in semie mēstruoso: z iō multa nocumenta qñqz inde
surgūt quādo a coitu retrahūtur qz ppter hoc plures īfir
mitates incidere pñt. Ut ergo his fides adhibeat declarat
ea p quādā expientiā ut pzin lra. Nota q qñ dī q multuz
confert femis q tpe fluxus mēstruoz egregie subagitenē
z aliquādo eis nocet hoc ē p m diuersitatē mae mēstrualis
p m magis z minus. vñ qñcūqz femie multū habundāt in
materia menstruosa maxime pdest eis coitus. sed qñ mo
dicā habent nocet eis. rō primi ē qz coitus maxime opat
ut talis materia melius fluat: sed si mēstrua sunt ī parua
quantitate tunc nocet. rō ē quia tunc femia nimis euacuat
z exinde redditur debilis zē.

Vnc autem z cetera.

Capitulū quartū tractatus tertii i quo determinat de ipe-
mentis et iuuamētis pceptōis. et pmo oñdit que sūt ipe-
dita. Ho q̄ sūt iuuamēta. Pa ibi si vō aliq̄s. p̄mū etiā diuidit
q̄ pmo ponit ipe-
dimentā ex pte mulieris. scdo ex pte uiri.
scda ibi. et nō. pmo dicit sic. nūc aut aliqua uolumus dicerē
de ipe-
dimentis pceptōis q̄ sūt plura q̄ aliqñ mulier n̄ con-
cipit ex nimia frigiditate m̄ricis: qñq̄ ex nimia caliditate:
qñq̄ ex nimia hūiditate: qñq̄ aut ex nimia siccitate: et qñq̄
ppter nimia p̄guediēz quia p̄guedo circūuoluta orificio
m̄ricis p̄str̄git ip̄am et n̄ p̄mittit semē uiri int̄ itrare: sic
apet simile i oue: cuius rōes sūt occulte ppter p̄guediēz.
vñ tales mulieres qñ coeūt et semē recipiūt cū p̄t p̄guedi
nē circūuolutā orificio n̄ possit itrare m̄ricē reiciūt ip̄z cū
urina. et iō p̄ coitū i vria talis mulieris manifestū ē si semē
uiri relictū sit i m̄rice q̄ si sic tūc uria eēt mūda et tenuis.
Si vō nō tūc eēt spissa et alteri⁹ coloris p̄t admixtōz seīs
uiri. Et aliqñ accidit q̄ puriam totalit̄ illud semē n̄ eīcīt:
quia cū ille mulieres calide sint nāe: caliditate ip̄az exalat
Itē quedā mulieres sūt q̄ tā lubricas et tenues hñt m̄rices
q̄ semē n̄ pōt itus manē. Circa hāc l̄raz dubitat̄ utrū femi-
na nāliter coiens hoc ē cū delectatōe: possit ipe-
diri a cōcep-
tione et ut qñq̄ i c⁹libet effectus pductōe inst̄a nccio re-
q̄lita debito mō ordiata et disposita illius effectus pductō
nō pōt ipe-
diri: s̄ sic ē de semīa aliqua exñte cū uiro et. vñ
sciēdū circa h⁹ q̄ pceptō mulieris uno mō ipe-
dit p̄t excel-
lētia i q̄litatib⁹ p̄mis ut ē nimia caliditas et siccitas m̄licis
Et signū taliū femīaz ē tale q̄ hñt labia aer̄a dura rubicū-
da et rugesta. Alio mō ipe-
dit pceptū ex nimia frigiditate et

hūiditate mulieris z tales sūt pīgues z sōnolēte z hñt oeu
 los fluētes: z oēs mulieres q̄ hñt magnas venas circa su
 pcilia ī fronte sūt bone socie. z tūc ad rōnē pcedo maiorem
 Ad mīorē dico q̄ tales femīe lz bñ pportionēt ī membris
 Ista tñ nō sufficiūt sed requirīt debita dispositō mīcis et
 tēpantia spermatīs ī qualitatibus p̄mis. Rō ē quia ad pce
 ptionē requirīt q̄ mīx una cū mulier ī eisdē qualitatibus
 pportionēt cū mā semīali de qua debet fieri pceptō. Si at
 disproportionēt nō sit pceptō. Itē q̄ īpedimētī pceptōnis
 qñ mīx ē nimis pīguis rō ē qz tūc sp̄ma uiri nō pōt hñe in
 troitū ad mīcē per eius orificiū p̄ nimia pīguedie circūuo
 luta. Itē nō q̄ ad itentionē Al. loqtur Apocras. 2. anso.
 d. q̄ quecūqz mulieres hñt frigiditas z densas mīces n̄ pñt
 p̄cipe ppter frigiditatē z siccitatē: nec etiā qñ hūidas habēt
 p̄cipiūt eo q̄ semen elabit: etiā qñ hñt mīces ardētes non
 p̄cipiūt quia semē ī eis p̄cipit. Inmūditia quoqz ip̄ius mī
 cis multū īpedit pceptōz q̄ quidē ē duplex. Quedā ab ītra
 z quedā ab extra: Ab ītra ē sicut accidit quibusdā mulieri
 bus qz mīces earū sūt ī mūde p̄ nimia supfluitate ita q̄ sp̄
 ma a uiro īfusū retinē nō pñt. Quāqz etiā ab extra puenit
 sicut forte ī mētricibus q̄ super excellentia uiris de sp̄mate
 p̄tinue recipiūt. Vñ sp̄ma unius uiri īueniēs sp̄ma alterius
 ī matrice corrumpit ipsum suffocat z extinguit: z per con
 sequens generatio cessat zc.

Et nota quod aliquando.

Hic ostendit impedimenta conceptionis ex parte viri sete
 nentia z primo facit hoc. secundo remouet dubium ibi. sz

qđ. dicit ergo pmo qđ sepe ipedit pcepto ex pte uiri qđ aliquñ semen uiri ē nimis tenue quasi aqua: ita qđ si m̃fici iūdatur statim elabit sua liquiditate: et hoc accidit ex frigiditate et sic citate testiculorū: et tales nunq̃ uel raro gnāre pñt. Et h̃ rō ē quia l̃z tale sperma aliquñ ueniat ad debitū locū tñ quia ibi morā nō facit imo statim a m̃rice recedit ppter eius aquositatē: iō ipeditur pcepto. Et scias qđ hoc ipedimētū maxime tenet ī spermate flegmaticorū et melācolicorū qđ sp̃ma istorū ē multū indigestū. vñ etiā aliquñ catur ex eo qđ masculus h̃z testiculos nimis frigidos et siccos et iūtilit̃ co: ut quia eorū semē iūtile ē ad gnātōm. Itē nō qđ aliquñ ex parte uiri ē defectus ī uirga eius. s. si sit nimis breuis qđ tūc semē nō pōt pducī ad agrū nāc. aliquñ ṽo ē nimis lōga: vnde h̃z Al. circa p̃mū de gnātione aīaliū. Virga si ē nimis lōga duplici de cā pceptionē ipedit. Prīmū qđ pducit semen ul̃ē debitū locū. Secūdo quia cū sit mēbrū neruosū et iō frigidū ppter hoc sperma p̃nīmā morā quā facit in uirga īfrigidatur et sic ipeditur pcepto. Tertia cā pōt addi qđ postquam semen a tali uirga fuerit eiectū ad agrum nature ppter ei⁹ longitudinem nimiaz mouendo semē in matrice segregat partem illius seminis: et sic impeditur conceptio.

Sed quod nunc.

Idic remouet dubiū qđ dictū ē qđ ex pte uiri aliquñ ē defect⁹ aliquñ ex pte mulieris: mō aliquis posset dubitare qñ hoc ex pte uiri et qñ ex parte femie ēēt. vnde si aliquis d̃z hoc scit accipiat duas ollas mūdās et ponat ī utraq̃ furfur: et in altera ipsarū urinam uiri: in altera uero urinā mulieris: et

tūc fortiter obstruat orificiū ollarū p. 9. dies uel pl⁹ tūc si defectus est ex parte uiri i olla ubi uiri urina posita ē inueniet uermes ⁊ cantabrū fetidū. Si uero ē defectus ex pte femine i olla ubi urina eius posita ē replet menstruū. Si ac ex utroq³ impedimentū ē in utraq³ olla hoc inueniet. Sciendū q³ hoc expimētū Al. Vitarē h³ q³ sterilitas puenit hoībus rōne male pplexionis ex eo q³ tūc urina uiri corrūpit ⁊ dīcit in v²utibus nālibus: iō faciliē putrefit ⁊ gnānt vmes Sic quoq³ dico de mēstrno mulieris. Sz si sterilitas esset alia de cā. s. ppter idispōm uirge uel si eēt i muliere ppter nimia pīguediē mīcis: tūc hoc expimentū nō h³ret vitarē. Nō p³m Auerroī. 2. de aīa. Ad hoc q³ aliq³s posset concipere ⁊ gnāre tria requirūtur. Prīo q³ talis deueniat ad etatē debitā. Scdo q³ nō sit orbate nāe p³m pplexio ē ⁊ dispositōm nālē ita q³ nō sit nimis calid⁹ uel frigid⁹ ⁊ q³ non hēat defectū ex pte mēbrorū genitaliū. Tertō q³ gnēt p decisio nē semis ⁊ nō p putrefactionē. Sz dicis q³ etas adhuc ē congrua. R³ndeo p³m Arist. 14. de aīa lib⁹ ubi dicit q³ gnatio masculorū nō ē pueniēs nisi p³ tria lustra āno³. Sed facta ē nubilis quādo cūq³ menstrua incipiunt fluere ⁊c.

Si uero aliquis et cetera.

Idic psequitur de iuuamētis cōceptionis mulierū. ⁊ p³mo facit hoc. scdo ponit expimēta ibi. añq³. dicit ergo p³mo si aliquis uelit iuuare mulierē ut ipregnetur ac cōcipiat masculū accipiat matricem leporis ⁊ eius ītestina ⁊ faciat ea desiccari ⁊ fiat ex illis puluis ⁊ hūc puluerē tempet cū uino ⁊ detur hoc ad bibēdū mulieri i fine mēstruoz q³ncūq³ coit

cū uiro suo z ita ꝑcipiet masculū. Similiter faciat de testi-
culis unius leporis. Itē alio mō accipiat mulier lana z suc-
cida de oue z itigat i lacte asine z debet ligare umbiculū
cū illa donec coiat cū uiro: z cū hoc remotis extrisecis et
extrisecis impedimentis. Itē aliud expimentū accipiat ali-
quis e par porci pui z testicuols z hi desiccati redigāt i pul-
uerē z cū uino ꝑmixtus detur masculo ad bibēdū nā si fue-
rit ipotens ad gnāndū tūc poterit gnāre: z simlr de mulie-
ri si ipotens fuerit ad ꝑcipiēdū. Nō ꝑrō ꝑmi expimēti est
qz si semē mulieris qd requirit ad ꝑceptionē fuerit distēpa-
tū cū frigiditate z grossitie tūc ꝑtalē potatōm reddit cali-
dū. Aliter dī ꝑ talis potō a totali opatione hz opari ad cō-
ceptionē: z sic ualeret cuilibet mulieri sterili debite etatis
S3 dicis quo tpe ꝑsūptōm huius potus deant simul coire
Dicēdū ꝑ femia dz bibē dictū puluerē cū uino calido quā-
do uadit ad lectū: z tūc mas sequēti mane coeat circa auro-
rā i ipa illo mō quo supius dictū ē zc. Scdo nō de alio expi-
mēto puta de lana zc. succida nouiter recepta vñ ꝑ hic iu-
uet ad ꝑceptionē hoc ē a tota ꝑprietate ignotū nobis: notū
aut nāe. Tertio nō de alio puta de testiculis. z huius ratio
quia talis puluis sic acceptus multū tēpat semen tā uiri qz
mulieris reddēdo ipm subtile z aptū ad ꝑcipiēdū. vnde cō-
petit tā uiris qz mulieribus. Sciendū ꝑ quicūqz diligent
inuare uoluerit i hoc aliquē uirū uel mulierē dz fidelit cō-
siderare ꝑplexionē utriusqz ita ꝑ si ꝑplexio fuerit nimis ca-
lida dz eā tempore ꝑfrigidū z ecōuerso. z simlr de aliis q
litatibus se opposite habentibus:

Est enim documentum.

Hic ponit unā doctrinā circa dēā 7 p^o fac^o h^o. 2° p^ofirmat p^o exp^oimētū ibi. vidi enī. dicit p^o q^o unū documētū ē fideliter obseruādū qn̄ aliq^os nouit aliquā mulierē īp^ognatā q^o tē a^onq^o pepit nihil noiet ī p^ontia tal^o mulieris nisi q^od possit p^omode re piri 7 ei dari si postulauēit: nā si id postularēt 7 nullo mō dari posset ei: h^oret occasionē abh^ortiēdi: 7 h^o ē p^op^otē dispōez p^oriā appetit^o mulieris: 7 sic fet^o ledēt. Et iō p^osulūt medici q^o qn̄ etiā peterēt carbones l^o aliqd tale d^oz mīstrari eis. Nō p^o q^o qn̄cūq^o femie sūt īp^ognate tūc maxie alterāt ī corpib^o eaz p^op^otē retētiōnē mēstruoz q^o tūc currūt ad māmillas 7 ad stomachū: 7 iō de facili appetūt diuersa cibaria 7 enormia: 7 iō p^osultū ē q^o nullus dēat noiare diuersa cibaria corā ipis q^o nō possint h^ori ne exiā p^odat fetus. An̄ sciēdū q^o tales sepi^o enōmia 7 fetida appetūt cibaria. Et h^o cā ē q^o stomach^o talī um mīlierū īficiūt mal^o hūorib^o ex eo q^o mēstrua retēta fluūt ad stomachū iō appetūt cibaria sūlia ill^o mal^o hūorib^o. vnde possibile ē q^o aliqn̄ mulier ītm̄ appetat aliqd t^ocē q^o nisi dē ei fet^o cōrūpīt. 7 rō h^o ē q^o ex carētia ipi^o q^od appetit ītm̄ d^obilita ē q^o fet^o p^ocept^o moriē l^o dissoluūt ei^o ligamēta 7 sic fiet abor^o

Vidi enim.

Hic p^ofirmat dictū suū p^o exp^oientia 7 ē ista snia q^o ipse Alb. uidit de quadā iuvene q^o dū fuit īp^ognata petūt poma recētia 7 nō potuit h^ore iō cecidit ad lectū 7 īfra diē 7 noctē nihil degustauit: tūc circa illā fuerūt quedaz ancille iuuenes q^o nunq^o p^ocepant ita q^o huiusmōi res occulte erāt ipis. iō qn̄

ip̃a ip̃regnata petiit poma sp̃e nō inueniētes poma loq̃bātur
inter se q̃ malū eēt ei dare poma quia simile uiderunt in fe
bricitantibus q̃ nō erat bonū eis dare poma: ideo s̃l̃r cre
diderūt de tali puella: ⁊ in hoc fuerūt decepti. Idcirco ip̃a
puella int̃m debilitata fuit ex defectu pomoz q̃ pcedēte tē
pore fetus exiuit mortuus: ī eiusq̃ egressū ip̃a laborauit
tribus diebus ⁊ tribus noctibus. Et mater. d. Al. oculis
ap̃riis uidit q̃ in egressū ip̃ius fetus illa puella emisit sang
uinē per nares duobus diebus ⁊ vna nocte: ⁊ ille sanguis
fuit menstruosus ⁊ signū corruptionis ut patz per Apocra
tē in anfo. ubi d̃r. Menstruis fluentibus ip̃ossibile ē fetuz
sanū eē. Postea pcludit ut hec oīa picula enitētur: bonū
est q̃ tales mulieres custodiantur ⁊ eis cibaria mollia mi
nistrentur ad appetitum earum. Alia uero que huic modo
satis essent affinia causa breuitatis omittantur quia ad pra
cticam se extendunt. Nota q̃ quando fetus in vtero mat
no est mortuus tunc nares mulieris incipiunt cruentari.
Et hoc verissimum signum est cognoscendi fetū esse mor
tuum in vtero materno. Et huius ratio est quia tempore
ip̃regnationis ut dictum est menstrua mouentur versus
mamillas et conuertuntur in naturā lactis quo vtitur
fetus existens in vtero. Luz igitur fetus fuerit mortuus
non indiget nutrimento. Idcirco menstrua ascendunt su
perius et expelluntur per nares. Et hoc verum est si mu
lier ip̃regnata habūdaret multū ī sanguīe q̃ tūc cruētatio
nariū non noceret ei: immo proficeret q̃ natura ipsius ex
hoc aleuiaretur. Et hoc sepe accidit in iuenculis plenis

sanguine maxime i principio pceptionis qñ fetus nondū idiget multo nutrimento. Itē dicti Hypocratis. s. q menstruis fluen. zc. ratio ē quia ut dictum supius ē. postquaz fetus ē conceptus tūc matrix ē vndiqz clausa z menstrua nō flūt ab extra sed ab intra retinentur ut fetus inde nutriat. Si ergo menstruū fluit quod ē nutrimentū fetus: sequit̃ q fetus debilitat̃ z per pñs moritur qz n̄ pōt uiuē sñ nutrimento

Sed antequam.

Hic ponit aliqua experimēta p que cognoscere poterimus utrū fetus sit mas uel femia. z dicit anteqz nos puertam⁹ sermonē ad alia ē notandū vnū signū quo possumus hñe cognitionem masculī i utero mñno exñtis. Accipiat aliquis aquā de fonte claro z mūdo z procuret vnā guttā sanguis uel lactis illius mulieris de dextro latere: z hanc guttam i fūdat in dictam aquam: si illa gutta funduz petierit ē signū masculī: si uero supernatauerit est signum femine. Item si mulier habuerit dextram mām illam grossiorem masculī signum est: si uero sinistram femine. Postea excusat se d. Nūc esset tempus dicere qualiter succurrenduz eēt mulieribus exñtibus in partu: sed hoc pertinet ad medicos iō pretermittatur. Nota qz rō huius pmi expimenti ē qz sanguis z lac in tali muliere bene digerūtur z per pñs bñ spīs santur ita q partes eorū adherent simul ita q vna queqz cadit ad fundū ipsius aque. Sed q tale lac dextre māmille esse debeat ratio est quia tūc ibi melius digeratur ppter maiorē calorē regnantē circa illam mām illam. Sed dicēt aliquis māmilla sinistra calidior est qz dextra: igitur hoc

dictū ē falsū. p̄na tenet quia oppositū p̄ntis zc. a sūptū patz
quia cor hoīs quod circa sinistrā ē: est calidius epate quod
circa dextram est ut patet per Aui. in p̄mo cañ. R̄ndet q̄
negetur assūptū. z ad p̄bationē d̄r q̄ licet cor sit magis si
tuatū circa māmillam sinistrā: tamē plus influit māmille
dextre: Et p̄pter hoc oīa mēbra lateris dextrī nobiliora s̄t
mēbris sinistrī lateris. Unde aliquis posset dubitare vnde
ē q̄ aliqui masculī subtiles z bene dispositi generāt pueros
grossos ac iēptos z ecōuerso. R̄ndetur q̄ quādo coitus fit
īmediate postq̄z hō bibit z p̄medit bñ tūc p̄cipiūt z gnāntur
grossi tā corpe q̄ aīa. Sed q̄ coitus fit post digestionem
cibariōrū tūc p̄cipiūtur habiles z subriles. Itē aliud dubiū
quare ē q̄ quidā uiri sp̄ gnānt femīas lz semē eorū siml' cū
semīe menstruāli femīe sufficiēter posset eē dispositus ad
gnāndos masculos. R̄ndetur q̄ h̄ ca ē p̄m aliquos carno
sitas virge. z etiā q̄ in aliquibus uiris semē semp se incli
nat in p̄iectione ad m̄ricē versus latus sinistrum.

Intequam.

Hic ē quartus z ultim⁹ tractatus hui⁹ libri z uōt
de natura z gnātionē sp̄matis. vnde dicit ante q̄z īponam⁹
finē dictis n̄ris ut doctrina n̄ra faciliōri mō z magis cōple
te hēatur cū de nā mēstruoz aliqua dicta sūt: transeunduz
ē ad nām spermat̄is ī uiro zc. vnde p̄mo dicit q̄ sperma ī
uiro nihil aliud ē q̄z supflūū alimēti qd̄ ī substātiā aliti nō
cedit. Et nō q̄ sp̄ma eē supflūū dupliciter intelligit. Uno
modo rōne substantie alende. Alio mō rōne substantie ge
nerande. primo mō d̄r eē supflūū eo q̄ nō cedit ī substātiā

aliti. secundo modo non: imo ē necessarium quia cōcurrīt
ad generationem tanquam principium nāle effectiuum.

Iuxta cuius et cetera.

hic ponit quādā dīonē ex q̄ infert diffinitōz spmatis. 7 dī
cit q̄ circa gnātōm spmatis ē p̄sīderādū q̄ medici ponunt
q̄tuor digestiones. unā ī ore. 2am ī stomacho. tertiā ī epa
te. q̄rtā ī singlīs mēbris alendis. 3z phī nāles discordant a
medicis qz ponūt p̄scāz 7 ultīaz digestiōē ī corde. p̄ea de
clarat. d. q̄ p̄ma digestiō nihil aliđ ē nisi bona masticatō 7
subtilīpī⁹ cibi qz ut aiūt medici. nā dedit dētes hoī 7 aliīs
aīalib⁹ hūitib⁹ dētes p̄p̄t⁹ ut cū eis p̄terēt cibū. iō ī aīalib⁹
carētib⁹ dētibus īpa nā ī supiori mādibula duos uētres ad
aptauit. unū qdē ī quē cibū ponūt: aliū vō ī quē cibū ruma
tū colligūt 3z q̄ aliquibus mēbris p̄ncipalib⁹ iuuat digestiō
ad expellēdū nutrīmētū ī sua forma usqz dū uiget r̄stauratō
ī singlīs mēbris 3z exigētīā depditi qz cōtinuo calor nālis
agit ī hūidū sibi subiectū. sed ī hoībus subtilior ē digestiō
3z q̄ sibi p̄petit qz hō ē excellētissime nāe int̄ oīa mīnētia. 7
ī scda digestiōne expellit nutrīmētū sūptū a p̄ma forma 7
inducit aliēna: 7 grossū a subtili sepat. 7 id qđ ē dulce 7 dle
ctabile mittitur ad par qui calore suo illud subtiliat 7 in
ducit sibi actione propria 7 naturali formam sanguinis.
Cū ergo ī tali digestiōne illud quod melius ē sugit a quo
libet mēbro nutriendo. 7 p̄m̄ exigētiam deperditi fit ī oī
b⁹ mēbris restauratō. Nō p̄mo q̄ nāles discordant a me
dicis. rō ē qz 3z Ari. ī li. diuē. 7 senec. cor ē p̄ncipiū hoī
7 p̄ncipale int̄ oīa mēbra qz ē p̄mū uiuēs 7 ultimū moriēs.

iō fm nāles ultia digestio pcedit a corde. vnde sciēduz q
lz Al. dicat i lra q aliqui medici ponūt quatuor digestiōs
nihilomin⁹ aliqui apponūt quita ut Qui. qui in pmo can. q
ponit unā digestiōē q fit in oibus venis corpis: z sic sunt
v. Sz nāles tm ponūt tres. pma in stomacho z ibi segre
gatur purū ab ipuro: ita q ipurū z stercus eiiciūt p poste
riora: purū vō trahitur ad epar z ibi fit digestio pa. s. mu
tatione mae i sanguinē z etiā sepatur id quod purius ē ab i
puriori: ita q ipurior pars eiicitur puas urinales z uōt
urina: pars vō purior ad cor trahitur: ibi fit digestio. ter
tia ita q sicut in superioribus fuit etiā id qd purius ē sepat
ab ipuriori z spurius spgitur p totū corpus z postea p po
ros i modū sudoris eiicit: purior vō ps trahitur ad singu
la membra corpis restaurando depditū. Et iō uolūt nāles
q in ore nō fiat aliqua digestio sz solū masticatō ut patet in
lra. Itē sciendū q aliqua aīalia ut dictū ē nō hnt dentes in
supiori mādibula: z ista aīlia hnt duos ventres vnū in q
de die cibū colligūt. z aliū in quo dnocte fit debita mastica
tio. z dicuntur aīalia ruminantia eo q ruminant. Sed di
ceret aliquis quare hec animalia non habent dentes i supe
riori mandibula. Rndetur fm nāles q mā que debēt trās
mutari in dentes supiores tranimutat i cornua. Itē dubi
taret forte aliquis qualiter alimentū transeat de loco uni⁹
digestiōis ad aliā puta de stomacho ad epar z de epate ad
cor. Rndetur q a stomacho z intestinis ptendūt. 8. uene
vīse epar qbus mā i stomacho gnāta sumit a vtute nālī
existente in epate. z iterum sunt vene procedentes de epa
te versus cor quibus tunc materia trahitur sanguinea

in epate gnata vsus cor et in ultius spgit per totum corpus :

Iuxta quod notandum.

Hic circa dea adducit quoddam nobile et primo hoc facit . s^o mouet dubium ibi . sed ex istis . primo dicit quod illa deperditio gnat in singulis membris omni tempore per calorem naturalem agente in humidum et facit ipsum exalare et sua actione consumit humidum quia uita animal persistit in calido et humido : et ideo necesse est ut utantur nutrimento ad restaurandum illud humidum deperditum quia alias corrumpentur ut . d . phisus in de iuuetute et senectute . Item non solum omnes et medicos naturales quod uita animalis est tanquam lucerna uel candelam ardentes in quibus sunt duo necesse requisita ut talia ardeant . scilicet . calor ignis et oleum uel alia pinguedo : igitur sicut in istis quod diu durat oleum uel alia pinguedo in que continue agit ignis tam diu ardet nisi forte ab extra impediatur aut ut puta extinguedo . Ita pari modo uita animalis quod diu durat humidum radicale quod continue a calore naturali consumitur : tam diu stat uita nisi uiolenter interficiatur uel gladio uel huiusmodi .

Sed ex istis que et cetera.

Hic mouet quoddam dubium et primo hoc facit . secundo distinguendo soluit ibi . iuxta quod notandum . primo dicit ex his que dicta sunt oritur dubitatio utrum actio caloris in humidum sit operatio caloris . et dicit quod operatio ex parte caloris accipitur tripliciter . hoc etiam dicit in secundo methodorum capitulo de operatione qualitatis : quia calor in quantum calor habet dissoluere et alterare et congregare homogenea et dissoluere eterogenea . quod patet si accipiamur una massa composita ex auro et argento et ponatur ad ignem tunc calor ignis separat et facit fluere aurum ab

argēto. Si opatio caloris inquātū nālis h3 i se v̄tutē for
matiam uniuscuiusq3 nāe c^o calor dī eē nālis z sic i eo dicit
eē v̄tus celi. Sz calor iquātū nālis calor h3 digerē hūidū
sibi pportionalit̄ subiectū p̄m exigētā c^o libet speciei: igit̄
nō cōseruat hūidū inquātū calor sz inquātū calor nālis zē.
Nō p̄m aliquos q3 calor ē quīplex. Est enī calor elemē
taris sicut calor ignis. Secūdus ē calor nālis ut calor nāl
qui ē in corpe mixto. Tertius ē calor viuificatiu⁹ ut calō
viuentiū. Quart⁹ calor aīalis ut calor aīaliū. Quī⁹ ca
lor celestis ut calor solis. Ex his pōt solui dubiū p̄us motū
s. q3 calor q3 p̄sumit hūidū radicale est calor vitalis ex eo q3
nullus alius calor nutritur ex humido radicali.

His igitur et cetera.

Hic iducit diffinitōm spermatis. z primo facit hoc. p̄o po
nit quedā nōbilia circa nām sp̄matis. vñ dicit istis uisib⁹ z
intellectib⁹ breuīt redeam⁹ ad ppositū z dicamus q3 sp̄ma ni
hil aliud ē q3 supfluū alimēti qd in substātiā rei alende non
cedit. nā cū in viro tm digerit̄ i tertia digestione id qd non
cedit i restauratiōe deperditū: mittit̄ z p̄uertit̄ i colorem
sanguis subtilis z clarū ad uasa genitalia ubi v̄tute testicu
lorū dealbat̄: z iō sp̄ma uiri ē coloris albi ppter calorē z de
coctionem quā habet ex parte testiculorū. Nota q3 super
fluū alimentī est duplex. quoddam ē proprie dictum id
quod non est aptum transmutari in substātiā rei alēde
ut sunt stercora sudores z similia. Aliud quod bene ē ap
tum natum transmutari in substātiā rei alende sed tamē
nō potest ppter eius copā mae. Ad ppositū dico q3 sp̄ma

pmo mō nō ē supflūū sed bene secūdo mō. vnde spma a qui
busdā phīs sic diffinit. Sperma ē sanguis effusus p vtu
tē testiculorū dealbatus. Sed p hanc diffinitōz dī p3 Ari.
in de aīalibus q in cerebro nō ē sanguis: sed hoc ipi saluāt
exponēdo Ari. qui sic intelligit q in medullari substācia
cerebri nō sit sanguis: z hoc uerū ē qm ē substantia pura al
ba ut se nūi apēt: verūtamē in pelliculis cerebrū inolue
tibus ē undiqz sanguis z ab his deuenit sanguis q p testicu
los dealbat z efficit sperma: z ita saluāt dictā diffinitōem.
Alio mō diffinitur. Sperma ē superfluitas ultimī cibi di
gesti. Itē sic quoqz sperma ē supfluitas qua nō indigemus
hoc exponit. s. quātū ad p̄tinuatōz nostrī: uerū sine hac su
pfluitate nā specifica n̄ pōt conseruari ī esse: z ideo talis su
perfluitas est necessaria.

Ideo sperma amplius.

Hic ostēdit q opatur spma emissū a uiro ultra qz nā reqrat
z dicit p̄t hec q dca sūt segtur q spma emissūz a uiro apli⁹
qz nā reqrat nimis corpus debilitat: nā cū hēat vtutez hu
mectandi z calefaciēdi corpus qm nimis ex eo extrahit cor
pus remanet exsiccatū qz extracto hūido fit debilitatō uite
z per consequens ut frequenter sequit mors. Et h⁹ causa ē
quare qui nimis coeūt sunt breuis uite. Hoc etiā dicit phi
losoph⁹ ī li. de lōgitudine z breuitate uite. Et s̄bdit Al. p̄t
h⁹ mulieres sūt lōgioris uite qz masculī: z mulus asino et
equa: ex quo equa gnāt mulos. p̄ter hoc etiā passeres ma
sculī sunt breuioris uite qz femīe iporū. Esset enīz gnālīe
verum q masculī essent longioris uite quam femine: si

nō coirent quia uita p̄sistit i humido radicali ⁊ calido: ⁊ h^o
utrūq; emittit per sperma. Nota q̄ aliquis possit intantū
coire q̄ non solum emitteret superflua nature ut ē sperma
verū etiā q̄ esset necessariū nature ut emissio sanguinis p
coitū nīmīn: ⁊ hoc esset causa mortis.

Circa naturam spermatis.

Hic Al. circa naturā spermatis ponit quedā documēta ⁊
dicit q̄ circa naturā spermatis dēmus scīr q̄ sperma aliqñ
ē durū ⁊ bene decoctū in testiculis ita q̄ quelibet eius pars
adheret alteri parti: quēadmodū pars picis ⁊ istud semper
ē albū sicut lac coagulātū fortiori coagulatiōe: ⁊ hoc sp̄ma
habet naturā fluxibilitatis non dico in partibus suis: sed
de uase testiculorū quia aliter non posset peruenire ad mē
brum mulieris: ⁊ de isto spermate generat̄ fetus fortis:
Si aut fuerit sperma tenue nō bene decoctū nec digestū ge
nerat̄ fetus fragil̄ hñs mēbra debilia. postea q̄ aliqñ fetus
dbilitatur i utero materno ppter hoc q̄ mulieres grauide
lactant aliū puerum prius genitū. Et huius causa est
quia illa materia de qua puer existens in utero deberet nu
triri: mutatur in alimentum de quo nutriatur puer genit⁹
que lactat mater. Et iste casus sepe cōtingit hodierno die
Nota q̄ in illis qui raro exercent coitum ē sperma bene di
gestum: ⁊ ideo quāprimum veniunt ad talem actum cito
generant: ⁊ ut plurimum masculos propter longam deco
ctionem spermatis factam in testiculis ⁊c.

Ut autem in summa et cetera.

Hic recapitulat omnia que dicta sunt hucusq; in hoc libro
z primo dicit: ut videatur intentio totius libri i uua sūma
ideo colligamus ea que dicta sunt per modum recapitula
tionis. Unde primo determinatū est qualiter Embrio
concipitur. Secundo de successiua formatione fetus
pm influentiam superiorum septem planetarum ex parte
tam corporis q̃ anime. Tertio de generatione animalī
um sine semine. Quarto de formatione Embionis cō
pleta. Quinto de formatione animalium que sunt mon
stra in natura. Sexto de signis conceptōis. Septi
mo de signis castitatis. Octauo de ifirmitate matricis
que vocatur suffocatio. Nono de his que impediunt cō
ceptionem. Decimo de his que ad conceptionem iuuāt
Undecimo z ultimo de generatione spermatis in viro
Et iste ordo patuit a principio libri usque ad finem. Po
stea excusat se si aliquid dīminute z nō integre dixerit zc.
Ultimo dicit concludendo. Istis igitur intellectis ipena
mus nostris dictis finem: z grates reddamus deo qui illu
minauit nostrum intellectum pre ceteris hominibus qui
nunquam sciuerunt talia: z cetera:.

Explicit liber Alberti magni de secretis mulierum;
1428. vicesima quarta die mensis Junii.

